

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Cilt: 6 Sayı: 2 Yıl: 2023

Journal of COMU Sport Sciences
Volume: 6 Issue: 2 Year: 2023

ÇOMÜ Spor Bilimleri Dergisi

Journal of COMU Sport Sciences

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi resmi yayınıdır.

The official journal of Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Sport Sciences

Yılda iki kez elektronik olarak yayınlanır. / Published electronically two times a year

Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. / Official languages are Turkish and English

Yaygın süreli yayındır. / Widespread periodical publication

Yayın İdare Adresi / Editorial Office

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Çanakkale/Türkiye

Telefon / Telephone: +90 286 218 22 97

Faks / Fax: +90 286 218 21 77

e-posta / e-mail: comusbd@gmail.com

Web link: <http://dergipark.gov.tr/comusbd>

ÇOMÜ Spor Bilimleri Dergisi

Journal of COMU Sport Sciences

Baş Editör/ Editor-in-Chief

Prof. Dr. Hürmüz KOÇ

Editör/ Editor

Doç. Dr. Gökmen ÖZEN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Abdulmenaf KORKUTATA

Dr. Ahmet YAPAR

Dr. Barış BAYDEMİR

Dr. Can ÖZGİDER

Dr. Cevdet CENGİZ

Dr. Emrah AYKORA

Dr. Gülçin GÖZAYDIN

Dr. Gülşah ŞAHİN

Dr. Günay ESKİCİ

Dr. Hasan ABANOZ

Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL

Dr. İlhan ADILOĞULLARI

Dr. Mahmut AÇAK

Dr. Murat ASLAN

Dr. Mustafa Deniz DİNDAR

Dr. Necati CERRAHOĞLU

Dr. Özdemir ATAR

Dr. Özhan BAVLI

Dr. Sinan UĞRAŞ

Dr. Şakir SERBES

Dr. Zülbiye KAÇAY

ÇOMÜ Spor Bilimleri Dergisi

Journal of COMU Sport Sciences

İÇİNDEKİLER / CONTENT

- Genç Kick Boksçularda Kuru Kupa Uygulamasının Bazı Performans Parametreleri Üzerine Akut Etkisinin İncelenmesi.....1-11
İnan ATIŞ, Gökhan YERLİKAYA, İbrahim CAN, Ahmet ATLI
- Ankara'da Yaşayan Antrenörlerin COVID-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumlarının İncelenmesi 12-36
Yasin AKINCI , Resmîye Nalan AYVAZOĞLU, Ahmet YAPAR
- Spor Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi.....37-52
Kader KEKLİK , Hasan Aykut KARABOĞA, Recep KÜRKÇÜ
- Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımını Kolaylaştıran Faktörlerin ve İş Yeri Rekreasyon Farkındalıklarının İncelenmesi.....53-75
Burak Ahmet AKBULUT, Aytakin Hamdi BAŞKAN
- Spor Turizmine Yönelik Tutum: Turizm Fakültesi ile Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama.....76-85
Mustafa SARKIM, Gökçe MERAL CAZ
- The Effect of Mega Sporting Events on The Host City 86-94
Ozan KARAKUŞ , Semih YILMAZ, Damla ÖZSOY

Genç Kick Boksçularda Kuru Kupa Uygulamasının Bazı Performans Parametreleri Üzerine Akut Etkisinin İncelenmesi

İnan ATIŞ¹, Gökhan YERLİKAYA², İbrahim CAN³, Ahmet ATLI^{4*}

ÖZET

Amaç: Kuru kupa uygulaması ısı ve negatif basınç etkisi sebebiyle birçok spor branşında kan dolaşımını arttırmak ve ağrıyı azaltmak amacıyla kullanılmaktadır. Bizim de bu çalışmadaki amacımız kick boks sporcularının hamstring kasına uygulanan kuru kupa uygulamasının kas kuvveti, denge ve normal eklem hareket açıklığına etkisini araştırmaktır.

Yöntem: Çalışmaya yaşları 13-17 arasında değişen 11 kick boks sporcusu dahil edilmiştir. 10 dakikalık genel bir ısınmadan sonra sporcuların statik denge, dikey sıçrama, kuvvet ve normal eklem hareket ölçümleri alınmıştır. 15 dakika kuru kupa uygulaması uygulandıktan sonra ölçümler tekrar edilmiştir.

Bulgular: Uygulama öncesi ve sonrası ölçümler karşılaştırıldığında sporcuların statik denge, dikey sıçrama, kuvvet ve normal eklem hareketi son test ölçümlerinin ön test ölçümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede gelişim gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$).

Sonuç: Sporcuların kas kuvveti, denge ve normal eklem hareket açıklığı değerlerindeki artış çok değerli olsa da; farklı kupa uygulamalarıyla, farklı spor dallarında ve daha fazla katılımcıyla araştırmaların devam etmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kick Boks, Kuru Kupa, Kuvvet, Denge, Normal Eklem Hareket Açıklığı.

ABSTRACT

Investigation of the Acute Effect of Dry Cup Application on Some Performance Parameters in Young Kickboxers

Purpose: Dry cup application is used in many sports branches to increase blood circulation and reduce pain due to the effect of heat and negative pressure. Our aim in this study is to investigate the effect of dry cup application applied to the hamstring muscle of kickboxers on muscle strength, balance and normal range of motion.

Method: Eleven kickboxers aged between 13-17 were included in the study. After a 10-minute warm-up, the athletes' static balance, vertical jump, strength and normal joint movement measurements were taken. After 15 minutes of dry cup application, the measurements were repeated.

Results: When the measurements before and after the application were compared, it was seen that the static balance, vertical jump, strength and normal joint movement post-test measurements of the athletes showed statistically significant improvement compared to the pre-test measurements ($p<0.05$).

Conclusion: Although the increase in the muscle strength, balance and normal range of motion of the athletes is very valuable; it is thought that there searches should continue with different cup applications, in different sports branches and with more participants.

Keywords: Kickboxing, Dry Cup, Strength, Balance, Range of Motion.

¹ Iğdır Üniversitesi Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Iğdır/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0002-9165-2666, inan.atlis@igdir.edu.tr

² Iğdır Üniversitesi Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Iğdır/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0003-0086-6552, gokhan.yerlikaya@igdir.edu.tr

³ Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Iğdır/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0002-2050-1473, ibrahim.can@igdir.edu.tr

^{4*} Sorumlu Yazar: Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Iğdır/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0002-7516-2675, ahmet.atli@igdir.edu.tr

GİRİŞ

Kupa uygulamaları neredeyse tüm dünyada uygulanan bir alternatif tıp yöntemi olup, yumuşak dokuya çeşitli boyutlarda yerleştirilerek ısı ya da vakum etkisiyle basınç oluşturulan bir tedavi yöntemidir (Mehta ve ark., 2016) ve kas iskelet problemlerinde ağrı kesici olarak kullanılmaktadır (Akbarzadeh ve ark., 2012). Kuru kupa uygulaması ise herhangi bir insizyon olmadan belirli bir süre kupanın vakum etkisinden yararlanılarak uygulanan bir kupa uygulaması çeşididir (Qureshi ve ark., 2017). Statik kupa tedavisi de denilen kuru kupa uygulamasında negatif basınç oluşturulan kupalar cilt üzerinde 15 dakika kadar tutulur (Al-Bedah ve ark., 2016). Literatürde kupa tedavisinin etki mekanizmasıyla ilgili farklı teoriler mevcuttur. Öne sürülen mekanizmalardan birisi kapı kontrol teorisidir. Kuru kupa uygulamasıyla derideki reseptörler uyarılarak medulla spinalisin arka boynuzunda bulunan substantia gelatinoza (SG) hücrelerini uyarır ve uyarılan SG hücreleri, ağrı duyusunu taşımaktan sorumlu transmisyon (T) hücrelerini inhibe ederek beyine daha az ağrı duyusu taşınmasına neden olurlar (Melzack ve Wall, 1965). Refleks Zone Teorisi'ne göre de kupa uygulamasıyla uyarılan derideki reseptörler aracılığıyla hem deride hem de nöral bağlantılar yoluyla iç organlarda kan akışı meydana gelmektedir (Shaban, 2018).

Kuru kupa uygulamasının bir diğer önemli etki mekanizması da miyofasyal dekompresyondur. Kupa ile uygulanan negatif basınç ile fasya ve kasların yüzeysel lifleri kupa içine çekilerek yumuşak doku mobilizasyonu gerçekleştirilir ve kasların perfüzyonu sağlanır (Chirali, 2019). Emerich ve ark. (2014) kupa uygulamasının başlangıcında uygulanan bölgede kan dolaşımında azalma, hipoksi ve laktat birikimi olduğu, buna cevaben de vazodilatasyonla kan dolaşımının arttığını savunmuştur. Ayrıca kupa uygulanan bölgede oksihemoglobin miktarındaki artış nedeniyle doku iyileşmesinin hızlandığı gösterilmiştir (Li ve ark., 2016).

Kick boks, içerisinde hem yumruk hem tekme hem de bunların kombinasyonlarını barındıran bir spor disiplindir (Cynarski ve Zieminski, 2010). Kick boks sporcuları antrenman veya müsabaka sırasında başarılı olabilmek için bazı motorik özelliklerinin en üst seviyede olmasına ihtiyaç duyarlar. Kuvvet, sportif performansta kilit rol oynayan bir motorik özelliktir ve artan kuvvet, çabukluk ve esnekliğin de artmasına yardımcı olur (Günay ve ark., 2006). Bunun yanında bir sporcunun kuvvet ve dayanıklılığı ne kadar iyi olursa olsun, bazı esneklik hareketlerini ve performansını da sınırlayabilmektedir (Muratlı ve Sevim, 2007). Denge ise özellikle bir rakiple yapılan müsabaka sporlarında önemli bir unsur olup (Morán ve

ark., 2015), kuvvetin oluşturulması, transferi ve kontrolünde gövde stabilitesinin ortaya konmasında oldukça etkili olmaktadır (Okada ve ark., 2011).

Uyluğun arka bölgesinde bulunan hamstring kas grubunun görevi primer olarak diz fleksiyonu yaptırmak olup, sekonder olarak uyluk ekstansiyonuna da yardımcı olmaktadır (Moore ve Dalley, 2007). Hamstring kas grubundaki kuvvet artışı; dikey sıçrama ve dengeyi, esneklik artışını, normal eklem hareketini ve tekme yüksekliğini etkileyecektir. Hamstring kas grubu özelinde yapılan bu çalışmanın kuru kupa uygulamasının etkinliğini ortaya koyarak, antrenman veya müsabaka öncesi sporcunun istenilen kas ya da kas grubu üzerinde kuvvet, esneklik ya da denge gibi motorik özelliklerini arttırmak için uygulanabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Bu çalışmada kuru kupa uygulamasının sporcular üzerindeki akut etkilerinin tespit edilebilmesi için tek grup ön test-son test araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışma 2023 Şubat ayında Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi laboratuvarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için Iğdır Üniversitesi Etik Kurul Komitesi'nden etik kurul onayı alınmıştır (Protokol No: 26.01.2023-2).

Araştırmaya Iğdır'da bulunan Özel Yayıcı Spor Kulübü'ne kayıtlı ve yaşları 13-17 arasında değişen lisanslı 11 kick boks sporcusu dahil edilmiştir. Çalışma öncesi çalışmanın nasıl yapılacağı ve taşıdığı riskler sporculara anlatılmış ve çalışmaya gönüllü olarak katılmalarına izin veren bir formu velilerine imzalatmaları istenmiştir. En az 2 yıldır bu sporu yapan sporcular çalışmaya dahil edilirken, herhangi bir sakatlığı olanlar çalışmaya dahil edilmemiştir.

Katılımcıların ilk test ölçümlerinden önce yürüyüş ve pasif germeler içeren 10 dakikalık bir ısınma yapmaları sağlanmış, ardından da hamstring kasına bilateral olarak 10 dakika kuru kupa uygulaması yapılmıştır. Kuru kupa uygulamasının ardından da son test ölçümleri gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Antropometrik Ölçümler: Katılımcıların boy ve kiloları ayakkabısız ve şortla olacak şekilde Seca marka boy ve kilo ölçüm cihazı ile ölçülmüştür.

Kuvvet Ölçümü: Bilateral hamstring kası kuvvet ölçümü TKK 5402 marka dijital sırt bacak dinamometresi ile ölçülmüştür.

Dikey Sıçrama Ölçümü: Ölçümler Witty marka sportif yetenek ölçüm cihazı ile yapılmıştır. 3 deneme yapması istenen katılımcının en iyi derecesi kaydedilmiştir.

Normal Eklem Hareket Açıklığı Ölçümü: Katılımcılar yüz üstü yatar pozisyonda iken lateral epikondil referans alınarak gonyometre ile her ölçüm 2 kez tekrarlanarak gerçekleştirilmiştir.

Denge Ölçümü: Katılımcılara Flamingo Denge testi uygulanmıştır. Uzunluğu 50 cm, yüksekliği 4 cm ve genişliği 3 cm olan bir tahtanın üzerine çıkan katılımcılardan boşa kalan bacağıyla fleksiyon yapıp kalçasına doğru çekmesi ve eli ile bacağı tutarak bu pozisyonda dengede kalmaları istenmiştir. Eliyle bu bacağı bırakması, tahtadan yere düşmesi ve vücudunun herhangi bir kısmıyla yere temas etmesi halinde kronometre durdurulmuş ve başlangıç pozisyonunu aldığı anda tekrar başlatılmıştır. 1 dakika boyunca uygulanan test sonunda katılımcının dengede kalma girişim sayısı not edilmiştir (Deforche ve ark., 2003).

Verilerin Analizi

Tüm değişkenler için ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Verilerin normallik dağılımını belirlemek için Shapiro-Wilk testi yapılmıştır. Verilerin dağılımının normal olmamasından dolayı grup içi ön test ve son test değerlerinin karşılaştırılmasında Wilcoxon testi kullanılmıştır. Tüm işlemler için SPSS 25 programı kullanılmış ve istatistiki işlemler için anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Kick Boksçuların Yaş, Boy Uzunluğu, Vücut Ağırlığı ve Antrenman Yaşlarını Gösteren Tanımlayıcı İstatistikler.

Antropometrik Özellikler	N	Ortalama	SS
Yaş (yıl)	11	15,09	1,37
Boy Uzunluğu (cm)	11	177,09	5,95
Vücut Ağırlığı (kg)	11	64,18	8,04
Antrenman Yaşı (yıl)	11	4,36	2,41

Tablo 1’de deney grubundaki kick boksçuların yaş, boy uzunluğu, vücut ağırlığı ve antrenman yaşı gibi antropometrik özelliklerine ilişkin değerler verilmiştir. Deney grubundaki katılımcıların (n:11) yaş ortalaması $15,09 \pm 1,37$ yıl, boy uzunluğu ortalaması $177,09 \pm 5,95$ cm,

vücut ağırlığı ortalaması $64,18 \pm 8,04$ kg ve antrenman yaşı ortalaması $4,36 \pm 2,41$ yıl olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Grup İçi Alt Ekstremitte Kuvvet Ön Test ve Son Test Karşılaştırmaları.

Alt Ekstremitte Kuvvet	Ön Test	Son Test	T	P
Deney Grubu	$27,27 \pm 3,72$	$36,27 \pm 5,72$	-5,67	0,01*

*p<0,05

Tablo 2’de grup içi alt ekstremitte kuvvet ön test ve son test karşılaştırmalarına bakıldığında deney grubunun alt ekstremitte kuvvet ön test ve son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (p<0,05).

Tablo 3. Grup İçi Sol Bacak Denge Ön Test ve Son Test Karşılaştırmaları.

Sol Bacak Denge	Ön Test	Son Test	T	P
Deney Grubu	$10,45 \pm 2,94$	$7,10 \pm 3,43$	3,93	0,03*

*p<0,05

Tablo 3’te grup içi sol bacak denge ön test ve son test karşılaştırmalarına bakıldığında deney grubunun sol bacak denge ön test ve son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (p<0,05).

Tablo 4. Grup İçi Sağ Bacak Denge Ön Test ve Son Test Karşılaştırmaları.

Sağ Bacak Denge	Ön Test	Son Test	T	P
Deney Grubu	$8,90 \pm 3,01$	$5,36 \pm 3,29$	4,36	0,01*

*p<0,05

Tablo 4’te grup içi sağ bacak denge ön test ve son test karşılaştırmalarına bakıldığında deney grubunun sağ bacak denge ön test ve son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (p<0,05).

Tablo 5. Grup İçi Dikey Sıçrama Ön Test ve Son Test Karşılaştırmaları.

Dikey Sıçrama	Ön Test	Son Test	T	P
Deney Grubu	$34,81 \pm 7,35$	$37,60 \pm 7,49$	-4,09	0,02*

*p<0,05

Tablo 5’te grup içi dikey sıçrama ön test ve son test karşılaştırmalarına bakıldığında deney grubunun dikey sıçrama ön test ve son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (p<0,05).

Tablo 6. Grup İçi Sol Bacak Eklem Hareket Açıklığı Ön Test ve Son Test Karşılaştırmaları.

Sol Bacak Eklem Hareket Açıklığı	Ön Test	Son Test	T	P
Deney Grubu	126,45 ± 7,87	135,10 ± 8,95	-2,98	0,14

*p<0,05

Tablo 6’da grup içi sol bacak eklem hareket açıklığı ön test ve son test karşılaştırmalarına bakıldığında deney grubunun sol bacak eklem hareket açıklığı ön test ve son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0,05).

Tablo 7. Grup İçi Sağ Bacak Eklem Hareket Açıklığı Ön Test ve Son Test Karşılaştırmaları.

Sağ Bacak Eklem Hareket Açıklığı	Ön Test	Son Test	T	P
Deney Grubu	130,09 ± 5,95	137,90 ± 7,34	-3,63	0,04*

*p<0,05

Tablo 7’de grup içi sağ bacak eklem hareket açıklığı ön test ve son test karşılaştırmalarına bakıldığında deney grubunun sağ bacak eklem hareket açıklığı ön test ve son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (p<0,05).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Literatürde kupa uygulamalarının bel ve boyun ağrıları, osteoartrit, nevralsi, spondiloz gibi kas iskelet hastalıklarında kullanıldığına dair birçok çalışma mevcuttur (Sultana ve ark., 2010). Bunun yanında bazı spor branşlarında özellikle ağrı tedavisinin yanında performans için kullanıldığı çalışmalar da mevcuttur (Bridget ve ark., 2018). Yapılan az sayıdaki çalışmalar daha çok normal eklem hareketi, ağrı, yaşam kalitesi üzerine yoğunlaşmışken; sportif performans parametreleri üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışma sayısı oldukça sınırlıdır (Rozenfeld ve ark., 2016). Williams ve ark. (2019) 25 futbolcunun hamstring kasına kuru kupa uyguladıkları çalışmasında esnekliğin arttığını ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Ayrıca literatürde daha çok takım sporlarında uygulanan ağrı, esneklik ve fonksiyonelliğin değerlendirildiği çalışmalar da mevcuttur (Xu ve ark., 2012; Yang ve ark., 2016).

Literatür incelendiğinde kick boks sporcuları gibi bireysel sporcular üzerinde yapılmış bir kuru kupa uygulaması çalışmasına rastlanmamıştır. Yaptığımız bu çalışma kuru kupa uygulamasının kick boks sporcularında normal eklem hareketinin yanında kuvvet, denge ve

dikey sıçrama gibi sportif performans parametreleri üzerindeki akut etkisini görmeyi amaçlamıştır.

Çalışmamıza katılım gösteren 11 kick boks sporcusunun yaş ortalaması $15,09\pm 1,37$ yıl, boy uzunluğu ortalaması $177,09\pm 5,95$ cm, vücut ağırlığı ortalaması $64,18\pm 8,04$ kg ve antrenman yaşı ortalaması $4,36\pm 2,41$ yıl olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Katılımcıların kuvvet parametresi ölçümleri karşılaştırıldığında son test ölçümlerinin ($36,27\pm 5,72$) ön test ölçümlerine ($27,27\pm 3,72$) göre daha yüksek olduğu ve bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu değerlere bakılarak kuru kupa uygulamasının akut olarak kas kuvvetini arttırdığı söylenebilir. Literatürde kuru kupa uygulamasının kas kuvvetine etkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamışken, hacamatın kas kuvvetini arttırdığını belirten (Karavelioğlu ve ark., 2019) ve hareketli kupa uygulamasının izokinetik diz fleksiyon kuvvetini arttırmadığını belirten bir çalışma (Murray ve ark., 2019) görülmüştür. Kas kuvvetindeki bu artışın kuru kupa uygulaması sonrası gerçekleşen vazodilatasyon ve kapiller permeabilitede artış (El Sayed ve ark., 2013) sonucu kaslara daha çok oksijen taşınması sayesinde olduğu düşünülmektedir.

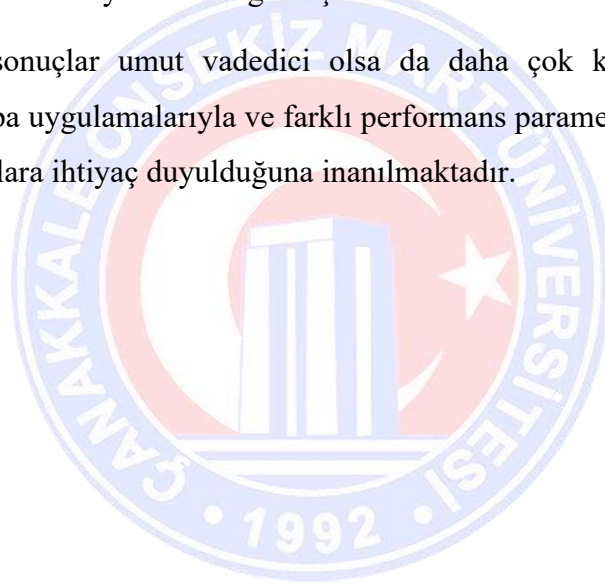
Katılımcıların flamingo denge testi ölçümleri karşılaştırıldığında sol ekstremite son test ölçümlerinin ($7,10\pm 3,43$) ön test ölçümlerine ($10,45\pm 2,94$) göre, sağ ekstremite son test ölçümlerinin ($5,36\pm 3,29$) ön test ölçümlerine ($8,90\pm 3,01$) göre daha düşük olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bu değerlere bakıldığında kuru kupa uygulaması sonrası katılımcıların statik dengesinin arttığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde kupa uygulamasının denge üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmıştır. Kolej futbolcularına kupa terapisi sonrası alt ekstremite Y denge testi sonuçlarının incelendiği çalışmada dengenin önemli bir ölçüde arttığı bildirilmiştir (Adubato ve Miller, 2020). Ayrıca kupa uygulamasının kan akışını artırarak ve kasları gevşeterek dengeyi arttırabileceğini tavsiye eden çalışmalar mevcuttur (Arce-Esquivel ve ark., 2017; Lowe, 2017).

Katılımcıların dikey sıçrama ölçümleri karşılaştırıldığında son test ölçümlerinin ($37,60\pm 7,49$) ön test ölçümlerine ($34,81\pm 7,35$) göre daha yüksek olduğu ve bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Bu değerlere bakılarak kuru kupa uygulamasının akut olarak dikey sıçramayı arttırdığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde 25 futbolcunun hamstring kasına kuru kupa uygulanarak bazı performans parametrelerine etkisinin incelendiği çalışmada benzer bir şekilde dikey sıçrama ölçümlerinde anlamlı bir artış tespit edilmiştir (Uludağ ve Öksüzoğlu, 2022). Ayrıca voleybolcuların quadriceps kasına hacamat uygulanan çalışmada sporcuların dikey sıçrama performanslarının arttığı görülmüştür

(Terrell, 2022). Dikey sıçrama performansındaki bu artışın kas kuvvetindeki artışın bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların normal eklem hareketi ölçümleri karşılaştırıldığında sol ekstremiten son test ölçümlerinin ($135,10 \pm 8,95$) ön test ölçümlerine ($126,45 \pm 7,87$) göre, sağ ekstremiten son test ölçümlerinin ($137,90 \pm 7,34$) ön test ölçümlerine ($130,09 \pm 5,95$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu değerlere bakıldığında kuru kupa uygulaması sonrası katılımcıların normal eklem hareket açıklığının arttığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde bulduğumuz bu anlamlı artışla benzer sonuçlar bildiren çalışmaların yanında (Rozenfeld ve ark., 2016; Bridget ve ark., 2018; Murray ve ark., 2019), anlamlı bir artışın bulunmadığı çalışmaların da (Yim ve ark., 2017; Smith ve ark., 2021) olduğu görülmüştür. Normal eklem hareket açıklığındaki bu artışın kupa uygulamasının oluşturduğu negatif basınç sonucu meydana gelen gevşemeden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Elde ettiğimiz sonuçlar umut vadeci olsa da daha çok katılımcıyla, farklı spor branşlarında, farklı kupa uygulamalarıyla ve farklı performans parametrelerinin de incelendiği başka bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulduğuna inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Arce-Esquivel, A.A., Warner, B.J., Gallegos, D.M., Cage, S.A. (2017). Effect of dry cupping on vascular function among young individuals, *International Journal of Health Sciences*. 5, 10-15.
- Akbarzadeh, A., Samiei, M., Davaran, S. (2012). Magnetic nanoparticles: preparation, physical properties, and applications in biomedicine. *Nanoscale Res Lett*. 7: 1-13.
- Al-Bedah, A.M., Aboushanab, T.S., Alqaed, M.S., Qureshi, N.A., Suhaibani, I., Ibrahim, G., et al. (2016). Classification of cupping therapy: a tool for modernization and standardization. *Journal of Complementary and Alternative Medical Research*;1(1): 1-10.
- Aduato, B., Miller, L.K. (2020). Effects of cupping therapy on lower quarter y-balance test scores in collegiate baseball players, *Journal of Sports Science and Nutrition*. 1, 22-24.
- Bridgett, R., Klose, P., Duffield, R., Mydock, S., Lauche, R. (2018). Effects of cupping therapy in amateur and professional athletes: Systematic review of randomized controlled trials. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 24(3), 208-219.
- Chirali, I.Z. (2019). *Beden ve Ruh Sağlığı için Kupa Terapisi*. Yıldız S, çeviri editörü. 1. Baskı. Antalya: Kongre Tıp Kitabevi; p.116.
- Cynarski, W.J., Zieminski, P. (2010). Holland's primacy in world of K-1 kick-boxing organization, "Ido – Ruchdla Kultury / Movement for Culture". 10(1), 31-35.
- Lowe, D.T. (2017). Cupping therapy: An analysis of the effects of suction on skin and the possible influence on human health, *Complementary Therapies in Clinical Practice*. 29, 162-168.
- Deforche, B., Lefevre, J., De, B.L., Hills, A.P., Duquet, W., Bouckart, J., (2003). Physical fitness and physical activity in obese and nonobese Flemish youth. *Obes Res*, 11: 434-41.
- El Sayed, S.M., Mahmoud, H.S., Nabo, M.M.H. (2013). Methods of wet cupping therapy (al-hijamah): in light of modern medicine and prophetic medicine. *Altern Integr Med*; 2(3): 1-16.
- Günay, M., Tamer, K., Cicioğlu, İ. (2006). *Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karavelioğlu, M.B., Altıkat, S., Başkaya, G., Gökçelik, E. (2019). Hacamat uygulamasının sporcularda bazı performans ve kan etkisinin araştırılması. *Sportif Bakış: Spor Eğit Bil Derg*; 1: 74-84.

- Li, T., Li, Y., Lin, Y., Li, K. (2016). Significant and sustaining elevation of blood oxygen induced by Chinese cupping therapy as assessed by near- infrared spectroscopy. *Biomed Opt. Express*, 8(1): 223-9.
- Emerich, M., Braeunig, M., Clement, H.W., Lüdtkke, R., Huber, R. (2014). Mode of action of cupping-local metabolism and pain thresholds in neck pain patients and healthy subjects. *Complement Ther Med*, 22 (1), 148-158.
- Mehta, P., Dhapte, V. (2015). Cupping therapy: A prudent remedy for a plethora of medical ailments. *Journal of traditional and complementary medicine*, 5(3), 127-134.
- Melzack, R., Wall, P.D. (1965). Pain mechanisms: a new theory. *Science*; 150(3699): 971-9.
- Moore, K.L., Dalley, A.F. (2007). Editör Kayıhan Şahinoğlu. *Kliniğe Yönelik Anatomi. Nobel Tıp Kitabevleri*, 4. Baskı, İstanbul.
- Morán Navarro, R., Valverde Conesa, A., López Gullón, J., De La Cruz Sánchez, E., Pallarés, J. (2015). Can balance skills predict Olympic wrestling performance? *Journal of Sport and Health Research*. 7(1), 19-30.
- Muratlı, S., Sevim Y. (2007) *Antrenman Bilgisi ve Testler*. Ankara: Ofset Matbaacılık.
- Murray, D., Clarkson, C. (2019). Effects of moving cupping therapy on hip and knee range of movement and knee flexion power: a preliminary investigation. *J Man Manip Ther*; 27(5): 287-94.
- Okada, T., Huxel, K. C., Nesser, T. W. (2011). Relationship between core stability, functional movement, and performance. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 25(1), 252-261.
- Qureshi, N.A., Ali, G.I., Abushanab, T.S., El-Olemy, A.T., Alqaed, M.S., El-Subai, I.S., et al. (2017). History of cupping (Hijama): a narrative review of literature. *J Integr Med*; 15(3): 172-81.
- Rozenfeld, E., Kalichman, L. (2016). New is the well-forgotten old: The use of dry cupping in musculoskeletal medicine. *Journal of body work and movement therapies*, 20(1), 173-178.
- Shaban, T. (2018). *Cupping Therapy Encyclopedia*. 2nd ed. Create Space Independent Publishing Platform: p.244.
- Smith, J., Morrison, A., Villarreal, M. (2021). Effects of Brief Dry Cupping on Muscle Soreness in the Gastrocnemius Muscle and Flexibility of the Ankle.

- Sultana, A., Khaleeq ur Rahman, M., Farzana, A. L. (2010). Efficacy of hijamatbilashurt (dry cupping) on intensity of pain in dysmenorrhea-a preliminary study. *Ancient science of life*, 30(2), 47.
- Terrell, T. (2022). *An Investigation of Popular Recovery Methods in Volleyball Players*. Arkansas State University.
- Uludağ, V., ve Öksüzoğlu, A. Y. (2022). Acute Effects on Some Performance Parameters of the Dry Cupping Therapy by Soccer Players. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 209-214.
- Williams, J. G., Gard, H. I., Gregory, J. M., Gibson, A., Austin, J. (2019). The effects of cupping on hamstring flexibility in college soccer players. *Journal of sport rehabilitation*, 28(4), 350-353.
- Xu, X. S., Lin, W. P., Chen, J. Y., Yu, L. C., Huang, Z. H. (2012). Zhongguo zhenjiu: Chinese acupuncture and moxibustion, 32(6), 511-514.
- Yang, C., Lee, E., Hwang, E. H., Kwon, O., Lee, J. H. (2016). Management of sport injuries with Korean medicine: a survey of Korean national volleyball team. *Evidence-based complemeEntary and Ealternative Medicine: eCAM*, 2016, 8639492.
- Yim, J., Park, J., Kim, H., Woo, J., Joo, S., Lee, S., Song, J. (2017). Comparison of the effects of muscle stretching exercises and cupping therapy on pain thresholds, cervical range of motion and angle: a cross-overstudy. *Physical therapy rehabilitation science*, 6(2), 83-89.

Ankara'da Yaşayan Antrenörlerin COVID-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumlarının İncelenmesi

Yasin AKINCI^{1*}, Resmîye Nalan AYVAZOĞLU², Ahmet YAPAR³

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı Ankara'daki antrenörlerin COVID-19 salgınına yönelik algı ve tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre incelemektir.

Yöntem: Veriler, tarama araştırma modelinde kartopu örnekleme yöntemiyle çevrimiçi ankete katılım gösteren 151 antrenörden elde edilmiştir. Anket, sosyo-demografik bilgi formu, COVID-19 hastalık algısı, hastalığın nedenleri, hastalığın kontrolü, hastalıktan kaçınma tutumları ve son olarak COVID-19 aşısına yönelik tutumlar ölçeği olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü ANOVA ve Tamhane's T2 Post-Hoc testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Çocuk sahibi olan antrenörlerin, hastalıktan kaçınma tutumları bilişsel alt boyutunda fark bulunurken, kronik rahatsızlığı olanların hastalık algısı bulaşıcılık alt boyutunda, hastalığın nedenleri algısı inanç alt boyutunda, hastalığın kontrolü algısında makro kontrol alt boyutunda ve aşı tutumları ölçeğinin olumsuz tutum alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. COVID-19 geçiren antrenörlerin hastalık algısı tehlikelilik alt boyutunda, nedenleri algısının inanç alt boyutunda ve hastalığın kontrolü algısının kontrol edilebilirlik alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. Akrabası COVID-19 geçiren antrenörlerin hastalığın nedenleri algısının inanç alt boyutunda anlamlı farka rastlamıştır. Ayrıca eğitim durumlarına göre COVID-19'un nedenleri algısının çevre ve inanç alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur.

Sonuç: Geniş sosyal gruplarla etkileşimde olan antrenörlerin COVID-19 pandemisine yönelik algı ve tutumlarının bilinmesi olası yeni pandemilere yönelik olumsuz kaygı ve davranışları azaltacak tedbirlerin alınmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Spor, Eğitim, Kronik hastalık, Hastalık algısı, Antrenör

ABSTRACT

Investigation of Perceptions and Attitudes of Trainers Living in Ankara Province towards the COVID-19 Outbreak

Purpose: The purpose of this study is to examine the perceptions and attitudes of trainers towards the COVID-19 pandemic according to some demographic variables.

Method: Data were gathered from 151 trainers with an online questionnaire distributed by snowball sampling method. The questionnaire has sociodemographic information form, and perception and attitude scales related with COVID-19 pandemic. Independent sample t-test, one-way ANOVA and Tukey post-hoc tests were used for the analysis.

Results: Significant difference was found for the cognitive sub-dimension of avoidance attitudes scale of the trainers' who have children. Significant differences were found in the contagiousness sub-dimension of the perception of illness scale, faith sub-dimension of the perception of causes scale, the macro control sub-dimension of the perception of control scale and negative attitude sub dimension of attitudes towards the COVID-19 vaccine scale. Significant differences were found in the dangerousness sub-dimension of the perception of

^{1*} Sorumlu Yazar: Uşak Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Uşak /TÜRKİYE. ORCID: 0000-0001-7604-3507. yasin.akinci@usak.edu.tr

² Uşak Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Uşak /TÜRKİYE. ORCID: 0000-0002-8582-218X. resmîye.ayvazoglu@usak.edu.tr

³ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/ TÜRKİYE. ORCID: 0000-0003-2854-3093. ayapar@comu.edu.tr

illness, faith sub-dimension of the perception of causes, and controllability sub-dimension of the perception of control of the trainers who had COVID-19. A significant difference was found in the faith sub-dimension of the perception of causes by the trainers whose relatives had COVID-19. In addition, significant differences were found in the environment and faith sub-dimensions of the perception of causes according to educational status variable.

Conclusion: Knowing the perception and attitudes of the coaches interacting with wide social groups regarding the COVID-19 pandemic will help to take measures to reduce negative worries and behaviors for possible new pandemics.

Keywords: COVID-19, Sport, Education, Chronic diseases, Perception of illness, Trainer

GİRİŞ

Korona virüsler uzun süredir bilinen ve hayvandan insana ve insandan da insana bulaşarak yayılma potansiyeline sahip yaygın bir virüs familyasıdır. Korona virüslerin insanlarda nezle, soğuk algınlığı ve zatürreye neden oldukları kabul edilmiş olsa da bazı türleri ciddi hastalıklara yol açabilir. Bütün dünyayı etkisi altına alan COVID-19 vakaları 30 Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi yani salgın olarak kabul edilmiştir (World Health Organization [WHO], 2020). Başlıca belirtileri üst solunum yolu enfeksiyonlarından farklı olarak yüksek ateş, kuru öksürük ve nefes darlığı problemlerinin oluşmasıdır. Yeni virüsün kanıtlanmış bir tedavisi olmamasına rağmen geliştirilen birkaç aşı türünün kullanımına hükümetler tarafından kısa sürede izin verilmiştir. Hastalığın yayılımını engellemedeki en önemli tedbirlerin başında sosyal mesafe, maske ve hijyen kuralları gelmektedir. Bu bağlamda Dünya'da ve Türkiye'de okullar kapatılmış (Erkut, 2020), fabrikalar üretime ara vermiş, birçok sektörde uzaktan veya nöbetleşe çalışma uygulanmış, hasta sayılarına göre sokağa çıkma kısıtlamaları, gibi teması ve hastalığın yayılımını azaltacak önlemler alınmıştır (Mann vd., 2020).

Bu süreçte aralarında Türkiye'nin de olduğu pek çok ülkede spor karşılaşmalarına seyirci alınmaması, müsabakaların ileri bir tarihte oynanması veya tamamen iptaline yönelik çeşitli kararlar alınmıştır (Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020; Toresdahl ve Asif, 2020). COVID-19 salgınının yayılmasını önleme ve virüse bağlı hastalığın olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik alınan önlemlerin toplumda stres, kaygı, depresyon belirtilerinin yanı sıra öfke, keder, korku, kafa karışıklığı gibi olumsuz psikolojik etkilerinin olduğu tespit edilmiştir (Brooks vd., 2020; Qiu vd., 2020; Wang vd., 2020).

Pandemi sürecinde COVID-19 virüsünün toplumda oluşturduğu etkiyi incelemek için geniş katılımcı kitlelerini inceleyen araştırmalar yapılmıştır (Wu vd.,2020). Spor bilimleri alanında yapılan çalışmalarda ise sporcuların bu konudaki görüşlerini, tutumlarını ve davranışlarının incelendiği araştırmalar mevcuttur (Wong vd.,2020; Schinke vd., 2020).

Ancak toplumun geniş kısmını inceleyen araştırmalarla karşılaştırıldığında pandemi döneminde spor ile yapılan çalışmalar çoğunlukla sporcular ile yapılmış çalışmalar olup spor ortamının önemli bir paydaşı olan antrenörler ile yapılan araştırmalar sınırlıdır. Alan yazın incelendiğinde, Battaglia ve Kerr 2022 yılında Kanada’da gerçekleştirdikleri çalışmada salgın döneminde antrenörlerin (n=591) koçluk becerileri ve koçluk güvenlerinde eksilme hissettiklerini, finansal istikrarsızlık ve spora dönüşle ilgili yönergelerin belirsiz olmasından dolayı psikolojik iyi oluş düzeylerinde dşuş algıladıklarını ve normalleşme ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip olduklarını rapor etmişlerdir.

İtalya’da salgın döneminde antrenörlerle yapılan araştırmada Santi vd. (2021) antrenörlerin (n=2272) stres seviyeleri ve duygu düzenleme stratejilerinin normalin üzerinde olduğunu ve erkeklerin kadınlardan daha fazla duygularını bastırmayı benimsediklerini tespit etmişlerdir. Aynı çalışmada erkek antrenörlerin, kadın antrenörlerden ve elit antrenörlerin, elit olmayan antrenörlerden daha fazla pozitif stres algıladıkları, kadın antrenörlerin erkek antrenörlerden daha fazla negatif stres algıladıkları tespit edilmiştir. Brezilya’da izolasyon sürecinde Musa vd. tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen nitel bir çalışmada, pandeminin yaratmış olduğu belirsizliğin antrenörleri (n=52) kaygılandırđı ve hastalığın ölümcül etkilerinden dolayı korkuttuğu ifade edilmiştir. Diğer bir çalışmada ise, Crespo vd. (2021) Latin Amerika ve Avrupa lkelerindeki tenis antrenörlerinin (n=655) COVID-19 salgınına genel sağlığa tehdit olarak algıladıklarını ve endişelendiklerini, ayrıca Latin Amerikalı antrenörlerin sağlık, ekonomik ve profesyonel durumları üzerinde salgının etkisinin daha büyük olduğunu raporlamışlardır.

COVID-19 sürecinin Türkiye’deki antrenörler üzerindeki psikososyal etkilerini inceleyen araştırmalara nadir de olsa rastlamak mümkündür. Aydın (2021) İstanbul’daki yüzme antrenörlerinin (n=123) bu dönemde ekonomik durumdan olumsuz etkilendiklerini dolayısıyla yaşam kalitesinin düştüğünü bunu sonucunda ise antrenörlerin psikolojik ve ardından fiziksel yıpranma yaşadıklarını tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise Bülbül vd. (2021) aktif çalışan antrenörlerin, hastalığın bulaş riskinin yüksek olmasından dolayı endişe hissettiklerini ve olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bülbül ve arkadaşları yaptığı araştırmada ayrıca antrenörlerin sporcularının motivasyonlarını ve fiziksel kapasitelerini koruyabilmek için yaratıcı teknikler geliştirme zorunluluğu hissettiklerini raporlarında belirtmişlerdir.

Alanyazın incelendiğinde pandemi dönemi içerisinde yapılmasına rağmen COVID-19 virüsünün etkisinden bağımsız olarak antrenörlerin sahip oldukları farklı demografik

değişkenlerin antrenörlerin mesleki özelliklerine etki ettiğini gösteren güncel araştırmalar karşımıza çıkmaktadır. Okur vd. (2021) İstanbul'daki genç antrenörlerin (n=330) performans yeterliliklerinin yaşlı antrenörlerden daha yüksek olduğunu ve yaş arttıkça antrenörlerde yabancılaşmanın arttığını raporlamışlardır. Diğer çalışmada ise Atılğan ve Tükel'in 2021 yılında Kahramanmaraş ve Konya'da çalışan antrenörlerden (n=251) evli olanların yaşam doyumlarının bekar olanlardan yüksek olduğu ve aylık geliri yüksek olanların da yaşam doyum durumlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Kaygusuz, ve Karagün'ün (2021) İstanbul'daki fitness antrenörleri (n=401) ile gerçekleştirdiği çalışmada, genç antrenörlerin tükenmişlik puanlarının yüksek olduğunu, genç ve düzenli spor yapan antrenörlerin stresle başa çıkma puanlarının yüksek olduğunu raporlamışlardır.

Toplumda herhangi bir hastalığa yakalananlar kişisel deneyimleri, bilgileri, değerleri, inançları ve gereksinimleri ışığında "hastalık temsili modeli" oluşturarak hastalığı kendilerince açıklamaya çalışırlar (Leventhal vd., 1984). Bu model bireyin duygusal ve davranışsal tepkilerini ve yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir (Browne vd., 1988). Salgın dönemlerinde toplumun içinde bulunduğu durumun "hastalık temsili modelin" den yararlanılarak açıklanması hastalığın yayılmasını önlemedeki en önemli belirleyicilerdendir (Chandren vd., 2015).

Bu çalışmanın amacı ise spor ortamının önemli paydaşlarından olan antrenörlerin COVID-19'a yönelik hastalık algıları, nedenleri algısı, hastalığın kontrolü algısı, hastalıktan kaçınma tutumları ve COVID-19 aşısına yönelik tutumlarını bazı demografik özelliklere göre incelemektir. Bu bağlamda yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, medeni durum, çocuk sahibi olma, kronik rahatsızlığı bulunma, COVID-19 geçirme ve bir akrabasının COVID-19 geçirmesi değişkenlerine göre antrenörlerin algı ve tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olacağı varsayılmaktadır. Farklı sosyal gruplarla (sporcu, sporcu ailesi, antrenör, yönetici ve taraftar) etkileşim içerisinde olan antrenörlerinin COVID-19 pandemisine yönelik algı ve tutumlarının bilinmesi olası yeni pandemilere yönelik spor ortamının paydaşlarında olumsuz kaygı ve davranışları azaltacak tedbirlerin alınmasına yardımcı olacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma nicel araştırma tarama modellerinden "Anlık tekil tarama" deseninde bir çalışmadır. Bu model, araştırmacının geçmişte ya da halen var olan bir durumu o anki haliyle betimlemeye çalıştığı bir yaklaşımdır (Karasar, 2005). Bu çalışmada herhangi bir eğitim veya

müdahalede bulunmadan antrenörlerin COVID-19 salgınına yönelik algı ve tutumları incelenecektir. Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.

COVID-19 salgınına yönelik algı ve tutumları değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmanın evrenini Ankara’daki antrenörler oluşturmuştur. Evreni temsil edecek katılımcılardan veri toplamak için kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Baltacı, 2018). Dijital ortamda oluşturulan çevrimiçi anket bağlantısı, antrenörlere elektronik ortamda gönderilmiştir. 18 yaşını doldurmuş olan ve bilişsel olarak Türkçe okuma ve anlamada sıkıntısı olmayan antrenörlerden araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul edenler çalışmaya dahil edilmiştir. 22 Ocak -01 Haziran 2021 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden ve eksiksiz bir şekilde doldurulan toplam 151 anket değerlendirilmiştir. Örneklem grubuna ait çalışmada bazı demografik bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmadaki Bağımsız Değişkenlerinin Dağılımı

Değişkenler	n	%	
Cinsiyet	Kadın	43	28,5
	Erkek	108	71,5
Yaş Aralığı	≤20	7	4,6
	21-30	10	6,6
	31-40	82	54,3
	41-50	39	25,8
	51-60	13	8,6
Medeni Durum	Bekar	49	32,5
	Evli	102	67,5
Eğitim Durumu	Ortaokul	6	4
	Lise	15	9,9
	Lisans	116	76,8
	Yüksek lisans	10	6,6
	Doktora	4	2,6
Çocuk Sahibi Olma	Var	94	62,3
	Yok	57	37,7
Kronik Rahatsızlık	Var	19	12,6
	Yok	132	87,4
COVID-19'a Yakalanma	Evet	33	21,9
	Hayır	118	78,1
COVID-19'a Yakalanan Akraba	Var	105	69,5
	Yok	46	30,5
Katılımcıların Yaş Ortalaması	$\bar{X} \pm SS$	37,44 ± 8,18	

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri yazarlar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve Geniş ve arkadaşları (2020) tarafından 5'li likert yapıda geliştirilen COVID-19 Salgınına ve COVID-19 Aşısına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği ile elde edilmiştir. Veriler kartopu örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Yetişkinler için geliştirilen ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında Hastalık Algısı Ölçeği için 0,74; Nedenleri Algısı Ölçeği için 0,79; Kontrol Algısı Ölçeği için 0,88; Kaçınma Tutumları Ölçeği için 0,88; ve Aşı Tutum Ölçeği için 0,80 Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı tespit edilmiştir. Artan ve ark, (2020) COVID-19 Salgınına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeğinin Türkiye örnekleme için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu yaptıkları araştırmada ortaya koymuşlardır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılardan sosyo-demografik özelliklerini değerlendirmede kullanılan kişisel bilgi formunda, alanyazındaki araştırmalardan da yararlanılarak yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çocuk sahibi olma durumu, kronik hastalık durumu, COVID-19'a kendisinin veya bir akrabasının yakalanma durumu sorularına cevap vermesi istenmiştir.

COVID-19 Salgınına ve COVID-19 Aşısına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği

COVID-19 Salgınına ve COVID-19 Aşısına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği Geniş vd., (2020) tarafından geliştirilmiş toplamda beş ölçekten oluşan 5'li likert tipinde bir ölçektir. Bu ölçekler COVID-19 Hastalık Algısı Ölçeği, COVID-19'un Nedenleri Algısı Ölçeği, COVID-19'un Kontrolü Algısı Ölçeği, COVID-19'dan Kaçınma Tutumları Ölçeği, COVID-19 Aşısına Yönelik Tutumlar Ölçeğidir. COVID-19 hastalık algısı ölçeği yedi maddede ve iki alt boyutta (tehlikelilik ve bulaştırıcılık) geliştirilmiş ve Cronbach alfa katsayısı 0,72; COVID-19'un Nedenleri Algısı Ölçeği, on dört madde ve üç alt boyutta (komplo, çevre ve inanç) geliştirilmiş ve Cronbach alfa katsayısı 0,81; COVID-19'un Kontrolü Algısı Ölçeği, on iki madde ve üç alt boyutta (makro kontrol, mikro kontrol ve kontrol edilebilirlik) geliştirilmiş, Cronbach alfa katsayısı 0,77; olarak hesaplanmış, COVID-19'dan Kaçınma Tutumları Ölçeği, on maddede ve iki alt boyutta (bilişsel ve davranışsal kaçınma) geliştirilmiş ve Cronbach alfa katsayısı 0,80; son olarak COVID-19 Aşısına Yönelik Tutumlar Ölçeği ise dokuz maddede ve iki alt boyutta (olumlu ve olumsuz tutum) Türkçe olarak geliştirilmiş ve Cronbach alfa katsayısı 0,72 olarak hesaplanmıştır. Ölçek ve alt boyuttaki madde puanlarının toplanmasıyla elde edilen toplam puanın o alt boyuttaki

madde sayısına bölünmesiyle 1-5 arasında bir değer elde edilir. Bu değer yüksekliği o alt boyuttaki algının yüksekliğini gösterir.

Tablo 2. COVID-19 Salgınına ve COVID-19 Aşısına Yönelik Algı ve Tutumları Değerlendirme Ölçeğini Oluşturan Ölçekler ve Alt Boyutlarının Güvenirlik Değerleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	Cronbach α
Hastalık Algı Ölçeği	Tehlikelilik	0,72
	Bulaşıcılık	
Nedenleri Algısı Ölçeği	Komplo	0,81
	Çevre	
	İnanç	
Kontrol Algısı Ölçeği	Makro Kontrol	0,77
	Kişisel Kontrol	
	Kontrol Edilebilirlik	
Kaçınma Tutumları Ölçeği	Bilişsel Kaçınma	0,80
	Davranışsal Kaçınma	
Aşı Tutum Ölçeği	Olumsuz	0,72
	Olumlu	

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çocuk sahibi olma, kronik rahatsızlığa sahip olma, COVID-19'a yakalanma, COVID-19'a yakalanan akrabaların bulunması, olmak üzere toplamda 8 farklı değişkene göre antrenörlerin hastalık algısı düzeyleri, algılanan hastalık nedenleri düzeyleri, algılanan hastalık kontrol düzeyleri, kaçınma tutumları düzeyleri, aşı tutum düzeyleri arasında karşılaştırmalar değerlendirilmiştir. Verilerin yorumlanmasında SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik bilgileri betimsel olarak analiz edilerek aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırmadaki Bağımlı Değişkenlerinin Dağılımı

Bağımlı Değişkenler		Min.	Maks.	$\bar{X}$	Ss
Hastalık Algı Ölçeği	Tehlikelilik	1	5	2,92	0,93
	Bulaşıcılık	1	5	4,19	0,84
Nedenleri Algısı Ölçeği	Komplo	1	5	2,95	1,25
	Çevre	1	5	2,70	1,08
	İnanç	1	5	2,21	1,29
Kontrol Algısı Ölçeği	Makro Kontrol	1	5	2,69	1,05
	Kişisel Kontrol	1	5	3,44	0,94
	Kontrol Edilebilirlik	1	5	2,95	1,14
Kaçınma Tutumları Ölçeği	Bilişsel Kaçınma	1	5	2,33	1,12
	Davranışsal Kaçınma	1	5	4,13	1,07
Aşı Tutum Ölçeği	Olumsuz	1	5	3,79	1,13
	Olumlu	1	5	2,63	0,94

Araştırma Etiği

Öncelikle ölçeğin yazarları yapılacak çalışma hakkında bilgilendirilmiş ve ölçek kullanım izni e-posta yolu ile alınmıştır. Ardından Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim,

Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve 21.01.2021 tarihli E-36592570-604.02-59432 sayılı izin alındıktan sonra ölçekler uygulanmaya başlamıştır.

BULGULAR

Değişkenler arasında karşılaştırma yapılmadan verilerin uygunluğu için normallik ve homojenlik analizleri yapılmıştır. Normallik varsayımı için çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 arasında değer alan değişkenlerin normal dağılım gösterdiği varsayılmıştır (George, 2011). Homojenlik testi için Levene testi anlamlılık değeri 0,05'ten büyük olan değişkenlerin homojen dağıldıkları varsayılmıştır (Field. 2009). Buna göre; normallik ve homojenlik varsayımlarını karşılayan değişkenlerde parametrik testlerden Bağımsız Örneklem t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır (Tabachnick, Fidell ve Ullman 2013).

Tablo 4'te gösterilen cinsiyet değişkenine göre kadınlar (n=43) ile erkeklerin (n=108), yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda; COVID-19 hastalık algısı, COVID-19'un kontrolü algısı, COVID-19'dan kaçınma tutumları ve COVID-19 aşısına yönelik tutumları, alt boyutları skorları arasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05). Cinsiyet değişkenine göre sadece COVID-19'un nedenleri algısı, çevre alt boyutunda ($\bar{X}_{kadın}=2,65$, $\bar{X}_{erkek}=2,72$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 4'te gösterilen medeni durum değişkenine göre bekarlar (n=49) ile evlilerin (n=104) yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre tüm ölçeklerin alt boyut skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir(p>0,05).

Tablo 4. Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

		Cinsiyet						Medeni Durum							
		N	$\bar{X}$	Ss	t	df	p	N	$\bar{X}$	Ss	t	df	p		
Hastalık Algı Ölçeği	Tehlikelilik	Kadın	43	2,91	0,85	-0,3	149	0,39	Bekar	49	3,12	0,86	1,81	149	0,64
		Erkek	108	2,92	0,97				Evli	102	2,82	0,96			
	Bulaşıcılık	Kadın	43	4,32	0,77	1,18	149	0,10	Bekar	49	4,28	0,75	0,90	149	0,36
		Erkek	108	4,14	0,86				Evli	102	4,15	0,88			
Nedenleri Algısı Ölçeği	Komplo	Kadın	43	3	1,25	0,28	149	0,85	Bekar	49	3,07	1,30	0,83	149	0,92
		Erkek	108	2,93	1,25				Evli	102	2,89	1,23			
	Çevre	Kadın	43	2,65	1,26	-0,37	149	0,02*	Bekar	49	2,66	1,09	-0,33	149	0,87
		Erkek	108	2,72	1,01				Evli	102	2,72	1,08			
	İnanç	Kadın	43	2,12	1,17	-0,5	149	0,29	Bekar	49	2,07	1,20	-0,92	149	0,45
		Erkek	108	2,24	1,33				Evli	102	2,27	1,33			
Kontrol	Makro	Kadın	43	2,76	1,12	0,51	149	0,60	Bekar	49	2,69	1,10	0,01	149	0,87

Algısı Ölçeği	Kontrol	Erkek	108	2,66	1,03				Evli	102	2,69	1,04			
	Kişisel	Kadın	43	3,59	0,92	1,23	149	0,92	Bekar	49	3,48	0,90	0,37	149	0,39
	Kontrol	Erkek	108	3,38	0,95				Evli	102	3,42	0,96			
	Kontrol	Kadın	43	2,82	1,18	-0,91	149	0,46	Bekar	49	3,04	1,09	0,65	149	0,57
Kaçınma Tutumları Ölçeği	Edilebilirlik	Erkek	108	3,01	1,12				Evli	102	2,91	1,16			
	Bilişsel	Kadın	43	2,23	1,15	-0,65	149	0,57	Bekar	49	2,16	1,01	-1,27	149	0,10
	Kaçınma	Erkek	108	2,36	1,11				Evli	102	2,41	1,16			
	Davranışsal	Kadın	43	4,21	1,06	0,6	149	0,65	Bekar	49	3,90	1,13	-1,87	149	0,30
Aşı Tutum Ölçeği	Kaçınma	Erkek	108	4,1	1,08				Evli	102	4,24	1,03			
	Olumlu	Kadın	43	3,98	1,12	1,3	149	0,71	Bekar	49	3,78	1,27	-0,09	149	0,18
		Erkek	108	3,72	1,14				Evli	102	3,80	1,07			
	Olumsuz	Kadın	43	2,49	0,97	-1,15	149	0,51	Bekar	49	2,70	1,00	0,69	149	0,92
	Erkek	108	2,68	0,92				Evli	102	2,59	0,91				

*p<0,05

Tablo 5'te görünen çocuk sahibi olma değişkenine göre yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda; çocuk sahibi olanlar (n=94) ile çocuk sahibi olmayanların (n=57) COVID-19 hastalık algısı, COVID-19'un nedenleri algısı, COVID-19'dan kaçınma tutumları ve COVID-19 aşısına yönelik tutumları ölçeklerine verdikleri puanların ölçeklerin alt boyutları arasında yapılan karşılaştırmada istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark oluşturmadığı tespit edilmiştir (p>0,05). Tablo 5'e göre, sadece COVID-19'un kontrolü algısı ölçeği kişisel kontrol alt boyut skorlarında çocuk sahibi olanlar ($\bar{X}$ =3,55) ile çocuk sahibi olmayanlar ($\bar{X}$ =3,27) arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 5. Çocuk Sahibi Olma ve Kronik Rahatsızlık Durumuna Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

			Çocuk Sahibi Olma						Kronik Rahatsızlık						
			N	$\bar{X}$	Ss	t	df	p	N	$\bar{X}$	Ss	t	df	p	
Hastalık Algı Ölçeği	Tehlikelilik	Evet	94	2,99	0,92	1,20	151	0,92	Evet	19	2,61	1,27	-1,53	151	0,01*
		Hayır	57	2,8	0,95				Hayır	132	2,96	0,87			
	Bulaşıcılık	Evet	94	4,23	0,79	0,74	151	0,13	Evet	19	3,74	1,18	-2,58	151	0,01*
		Hayır	57	4,13	0,91				Hayır	132	4,26	0,76			
Nedenleri Algısı Ölçeği	Komplo	Evet	94	3,02	1,22	0,94	151	0,44	Evet	19	3,05	1,20	0,38	151	0,70
		Hayır	57	2,83	1,29				Hayır	132	2,94	1,26			
	Çevre	Evet	94	2,75	1,12	0,67	151	0,16	Evet	19	2,84	1,08	0,60	151	0,86
		Hayır	57	2,63	1,01				Hayır	132	2,68	1,08			
	İnanç	Evet	94	2,2	1,24	-0,11	151	0,29	Evet	19	2,84	1,59	2,34	151	0,03*
		Hayır	57	2,22	1,37				Hayır	132	2,12	1,21			
Kontrol Algısı Ölçeği	Makro Kontrol	Evet	94	2,79	1,01	1,47	151	0,41	Evet	19	2,08	1,06	-2,77	151	0,78
		Hayır	57	2,53	1,12				Hayır	132	2,78	1,03			
	Kişisel	Evet	94	3,55	1	1,76	151	0,01*	Evet	19	3,17	0,62	-1,35	151	0,01*

	Kontrol	Hayır	57	3,27	0,81				Hayır	132	3,48	0,97			
	Kontrol	Evet	94	3,01	1,16	0,79	151	0,99	Evet	19	2,99	1,03	0,14	151	0,87
	Edilebilirlik	Hayır	57	2,86	1,11				Hayır	132	2,95	1,16			
Kaçınma Tutumları Ölçeği	Bilişsel	Evet	94	2,5	1,14	2,47	151	0,18	Evet	19	2,09	1,07	-0,96	151	0,85
	Kaçınma	Hayır	57	2,04	1,03				Hayır	132	2,36	1,13			
	Davranışsal	Evet	94	4,25	1,02	1,74	151	0,31	Evet	19	4,39	0,96	1,12	151	0,34
	Kaçınma	Hayır	57	3,94	1,14				Hayır	132	4,09	1,09			
Aşı Tutum Ölçeği	Olumlu	Evet	94	3,8	1,15	0,14	151	1,00	Evet	19	3,45	0,90	-1,43	151	0,02*
		Hayır	57	3,78	1,11				Hayır	132	3,84	1,16			
	Olumsuz	Evet	94	2,61	0,98	-0,30	151	0,07	Evet	19	3,14	0,77	2,59	151	0,07
		Hayır	57	2,66	0,86				Hayır	132	2,55	0,94			

*p<0.05

Yine tablo 5 incelendiğinde kronik rahatsızlığa sahip olanlar (n=19) ile kronik rahatsızlık sahibi olmayanların (n=134) COVID-19'dan kaçınma tutumları alt boyutları skorları arasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı görülmektedir (p<0,05). Buna karşılık; kronik rahatsızlığa sahip olanların COVID-19 hastalık algısı tehlikelilik ($\bar{X} = 2,61$) ve bulaşıcılık ($\bar{X} = 3,74$) alt boyutu ile kronik rahatsızlığa sahip olmayanların tehlikelilik ($\bar{X} = 2,96$) ve bulaşıcılık ($\bar{X} = 4,26$) alt boyutu skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde sırası ile kronik hastalığa sahip olanlar ile kronik rahatsızlığa sahip olmayanların COVID-19'un nedenleri algısı inanç alt boyutu ($\bar{X} = 2,84$; $\bar{X} = 2,12$) COVID-19'un kontrolü algısı kişisel kontrol alt boyutu ($\bar{X} = 3,17$; $\bar{X} = 3,48$) ve COVID-19 aşısına yönelik olumlu tutumlar alt boyutu ($\bar{X} = 3,45$; $\bar{X} = 3,84$) skorları arasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 6. COVID-19 Geçirme ve Akrabanın COVID-19 Geçirme Durumuna Göre T-Testi ve Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

			COVID-19 Geçirme						Akrabada COVID-19 Geçirme						
			N	$\bar{X}$	Ss	t	df	p	N	$\bar{X}$	Ss	t	df	p	
Hastalık Algı Ölçeği	Tehlikelilik	Evet	33	2,60	0,96	-2,28	149	0,76	Evet	105	2,97	0,92	0,93	149	0,97
		Hayır	118	3,01	0,91				Hayır	46	2,81	0,96			
	Bulaşıcılık	Evet	33	4,08	0,95	-0,90	149	0,28	Evet	105	4,18	0,88	-0,25	149	0,30
		Hayır	118	4,22	0,80				Hayır	46	4,22	0,75			
Nedenleri Algısı Ölçeği	Komplo	Evet	33	2,66	1,32	-1,51	149	0,12	Evet	105	3,02	1,31	1,09	149	0,03*
		Hayır	118	3,03	1,22				Hayır	46	2,78	1,08			
	Çevre	Evet	33	2,53	0,99	-1,02	149	0,37	Evet	105	2,73	1,13	0,42	149	0,05
		Hayır	118	2,75	1,10				Hayır	46	2,65	0,97			
	İnanç	Evet	33	2,73	1,58	2,68	149	0,01*	Evet	105	2,35	1,34	2,02	149	0,01*
		Hayır	118	2,06	1,16				Hayır	46	1,89	1,09			

Kontrol Algısı Ölçeği	Makro Kontrol	Evet	33	2,39	1,16	-1,85	149	0,08	Evet	105	2,64	1,09	-0,99	149	0,17
		Hayır	118	2,78	1,01				Hayır	46	2,82	0,98			
	Kişisel Kontrol	Evet	33	3,27	0,93	-1,18	149	0,60	Evet	105	3,38	1,00	-1,19	149	0,10
		Hayır	118	3,49	0,94				Hayır	46	3,58	0,79			
	Kontrol Edilebilirlik	Evet	33	3,30	0,97	2,02	149	0,10	Evet	105	3,06	1,17	1,82	149	0,42
		Hayır	118	2,86	1,17				Hayır	46	2,70	1,03			
Kaçınma Tutumları Ölçeği	Bilişsel Kaçınma	Evet	33	2,05	1,12	-1,62	149	0,80	Evet	105	2,35	1,17	0,44	149	0,11
		Hayır	118	2,40	1,11				Hayır	46	2,27	1,01			
	Davranışsal Kaçınma	Evet	33	4,42	0,87	1,75	149	0,08	Evet	105	4,14	1,13	0,20	149	0,11
		Hayır	118	4,05	1,11				Hayır	46	4,10	0,93			
Aşı Tutum Ölçeği	Olumlu	Evet	33	3,80	1,09	0,06	149	0,85	Evet	105	3,71	1,21	-1,29	149	0,04*
		Hayır	118	3,79	1,15				Hayır	46	3,97	0,94			
	Olumsuz	Evet	33	2,56	0,89	-0,48	149	0,82	Evet	105	2,65	0,95	0,49	149	0,55
		Hayır	118	2,65	0,95				Hayır	46	2,57	0,91			

*p<0,05

Tablo 6’da görüldüğü üzere COVID-19 geçirme durumu değişkenine göre yapılan bağımsız örneklem t -testi sonucunda; hastalığa yakalananlar (n=33) ile yakalanmayanlar (n=118) arasında, COVID-19 hastalık algısı, COVID-19’un kontrolü algısı, COVID-19’dan kaçınma tutumları ve COVID-19 aşısına yönelik tutumları, alt boyutları skorları arasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir (p<0,05). Buna karşın; COVID-19’un nedenleri algısı inanç alt boyutunda COVID-19 geçirenler ($\bar{X}=1,58$) ile geçirmeyenlerin ($\bar{X}=1,16$) skorları arasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 6’da görüldüğü üzere akrabanın COVID-19 geçirme durumu değişkenine göre yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucunda; COVID-19’a yakalanan akrabası bulunanlar (n=105) ile COVID-19’a yakalanan akrabası bulunmayanların (n=46) COVID-19 hastalık algısı, COVID-19’un kontrolü algısı, COVID-19’dan kaçınma tutumları ve COVID-19 aşısına yönelik tutumları alt boyutları, skorları arasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir (p>0,05). Buna karşın, COVID-19’a yakalanan akrabası bulunanların COVID-19’un nedenleri algısı komplo ($\bar{X}=3,02$) ve inanç ($\bar{X}=2,35$) alt boyut skorları ile bulunmayanların ($\bar{X}_{komplo}=2,78$, $\bar{X}_{inanç}=1,89$) skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmiştir (p<0,05).

Tablo 7. Yaş Aralığı ve Eğitim Seviyesine Göre Hastalık Algısı ve Nedenleri Algısı ANOVA Testi ve Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Yaş Aralığı						Eğitim Seviyesi					
N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tamhane’s T2	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tamhane’s T2

Hastalık Algı Ölçeği	Tehlikelilik	<20	7	2,62	0,76	0,576	0,68	1- Ortaokul	6	2,89	0,89	0,85	0,5	
		21-30	10	2,80	0,71			2- Lise	15	3,33	1,20			
		31-40	82	2,87	0,94			3- Lisans	116	2,86	0,93			
		41-50	39	3,02	0,87			4-Y, Lisans	10	2,97	0,71			
		51-60	13	3,15	1,30			5- Doktora	4	2,83	0,43			
	Bulaşıcılık	<20	7	4,46	0,73	0,64	0,63	1- Ortaokul	6	4,25	0,74	0,41	0,8	
		21-30	10	4,43	0,62			2- Lise	15	4,40	0,69			
		31-40	82	4,18	0,86			3- Lisans	116	4,18	0,88			
		41-50	39	4,07	0,88			4-Y. Lisans	10	4,10	0,85			
		51-60	13	4,31	0,76			5- Doktora	4	3,88	0,32			
Nedenleri Algısı Ölçeği	Komplo	<20	7	2,36	1,53	0,87	0,48	1- Ortaokul	6	3,78	1,44	1,21	0,31	
		21-30	10	2,90	1,18			2- Lise	15	3,11	1,17			
		31-40	82	2,87	1,20			3- Lisans	116	2,89	1,23			
		41-50	39	3,14	1,36			4-Y. Lisans	10	3,20	1,41			
		51-60	13	3,24	1,10			5- Doktora	4	2,25	1,22			
	Çevre	<20	7	2,97	0,91	1,36	0,25	1- Ortaokul	6	3,33	0,58	3,9	0,01*	2>3 2>4
		21-30	10	2,92	1,38			2- Lise	15	3,53	0,94			
		31-40	82	2,71	1,04			3- Lisans	116	2,62	1,07			
		41-50	39	2,44	1,04			4-Y. Lisans	10	2,14	1,00			
		51-60	13	3,15	1,19			5- Doktora	4	2,50	0,93			
İnanç	<20	7	2,38	1,28	0,71	0,58	1- Ortaokul	6	2,94	1,64	3,07	0,02*	2>4 3>4	
	21-30	10	1,90	1,08			2- Lise	15	2,42	0,90				
	31-40	82	2,34	1,38			3- Lisans	116	2,26	1,32				
	41-50	39	1,97	1,24			4-Y, Lisans	10	1,03	0,11				
	51-60	13	2,21	0,88			5- Doktora	4	1,67	0,82				

*p<0,05

Tablo 7 incelendiğinde, yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına bakıldığında, antrenörlerin COVID-19 hastalık algısı, COVID-19'un nedenleri algısı, alt boyutları skorları arasında yaş aralıklarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir.

Ancak, Tablo 7'de gösterildiği üzere çalışmaya katılan antrenörlerin COVID-19'un nedenleri algısı ölçeğinin çevre alt boyutu skorlarında eğitim durumlarına göre anlamlı fark bulunmuştur, (F(4,146) = 3,904; p=,001; $\eta^2=,097$). Bu farkın Post hoc analizi Tamhane's T2 sonuçlarına göre lise mezunu antrenörlerin ($\bar{X}=3,53$), lisans mezunu antrenörlerin puanlarından ($\bar{X}=2,62$), ve yüksek lisans mezunu antrenörlerin puanlarından ($\bar{X}=2,14$) daha yüksek olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca inanç alt boyutu skorlarında eğitim durumlarına göre anlamlı fark bulunmuştur, F(4,146) = 3,074; p=0,018, $\eta^2=0,078$. Bu farkın Post hoc analizi Tamhane's T2 sonuçlarına göre lise mezunu antrenörlerin ($\bar{X}=2,42$), yüksek lisans mezunu antrenörlerin puanlarından ($\bar{X}=1,03$), lisans mezunu antrenörlerin ($\bar{X}$

=2,26), yüksek lisans mezunu antrenörlerin puanlarından ($\bar{X}=1,03$) daha yüksek olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Yaş Aralığı ve Eğitim Seviyesine Göre Kontrol Algısı, Kaçınma Tutumları ve Aşı Tutumlarının ANOVA Testi ve Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

	Yaş Aralığı					Eğitim Seviyesi						
	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Tamhane's T2	N	Ss	F	p	Tamhane's T2	
Makro kontrol	<20	7	2,79	1,40			1- Ortaokul	6	3,13	1,16		
	21-30	10	2,73	1,10			2- Lise	15	2,88	0,99		
	31-40	82	2,63	1,11	0,24	0,91	3- Lisans	116	2,67	1,08	1,47	0,21
	41-50	39	2,74	0,91			4-Y. Lisans	10	2,13	0,58		
	51-60	13	2,90	0,96			5- Doktora	4	3,31	0,77		
Kontrol Algısı Ölçeği	<20	7	3,18	0,87			1- Ortaokul	6	3,58	1,10		
	21-30	10	3,43	1,09			2- Lise	15	3,83	0,81		
	31-40	82	3,45	0,93	0,22	0,93	3- Lisans	116	3,40	0,95	0,97	0,42
	41-50	39	3,52	0,97			4-Y. Lisans	10	3,20	1,01		
	51-60	13	3,37	0,94			5- Doktora	4	3,69	0,52		
Kontrol Edilebilirlik	<20	7	3,36	1,31			1- Ortaokul	6	3,83	0,68		
	21-30	10	3,68	1,25			2- Lise	15	3,38	1,21		
	31-40	82	2,79	1,14	1,92	0,11	3- Lisans	116	2,86	1,15	1,7	0,15
	41-50	39	2,94	1,08			4-Y. Lisans	10	2,80	0,91		
	51-60	13	3,25	0,94			5- Doktora	4	3,06	0,83		
Kaçınma Tutumları Ölçeği	<20	7	1,89	1,14			1- Ortaokul	6	2,50	1,13		
	21-30	10	2,36	1,10			2- Lise	15	2,83	1,09		
	31-40	82	2,29	1,13	0,55	0,7	3- Lisans	116	2,25	1,09	0,92	0,45
	41-50	39	2,37	1,15			4-Y. Lisans	10	2,36	1,48		
	51-60	13	2,63	1,03			5- Doktora	4	2,25	0,91		
Davranışsal Kaçınma	<20	7	3,31	1,01			1- Ortaokul	6	3,70	1,04		
	21-30	10	3,66	1,20			2- Lise	15	3,99	1,23		
	31-40	82	4,31	0,92	2,21	0,07	3- Lisans	116	4,19	1,05	0,56	0,69
	41-50	39	4,08	1,16			4-Y. Lisans	10	3,86	1,21		
	51-60	13	3,97	1,41			5- Doktora	4	4,20	1,05		
Olumlu	<20	7	4,86	0,20			1- Ortaokul	6	4,08	0,86		
	21-30	10	3,60	1,05			2- Lise	15	3,87	1,05		
	31-40	82	3,78	1,17	1,72	0,15	3- Lisans	116	3,79	1,14	0,2	0,94
	41-50	39	3,71	1,10			4-Y. Lisans	10	3,58	1,38		
	51-60	13	3,73	1,22			5- Doktora	4	3,75	1,50		
Olumsuz	<20	7	2,09	1,17			1- Ortaokul	6	2,93	0,99		
	21-30	10	2,90	0,87			2- Lise	15	3,01	1,26		
	31-40	82	2,53	0,88	1,49	0,21	3- Lisans	116	2,57	0,85	0,95	0,44
	41-50	39	2,79	1,01			4-Y. Lisans	10	2,56	1,26		
	51-60	13	2,82	0,90			5- Doktora	4	2,45	1,05		

*p<0.05

Tablo 8 incelendiğinde, yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına bakıldığında, antrenörlerin COVID-19'un kontrolü algısı, COVID-19'dan kaçınma tutumları ve COVID-19 aşısına yönelik tutumları, alt boyutları skorları arasında yaş aralıklarına göre ve eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Ankara'daki antrenörlerin COVID-19 salgınına yönelik Hastalık Algısı, Nedenleri Algısı, Kontrol Algısı, Kaçınma Tutumları ve Aşıya yönelik Tutum düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışmaya katılan antrenörlerin yaş ve medeni durum değişkenlerine göre COVID-19 ile ilgili algılanan tutumlarda anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Her ne kadar ilerlemiş yaşlardaki antrenörler ile genç antrenörlerin COVID-19 algılarında ve tutumlarında anlamlı farklılıklar olması beklense de yaş aralığı değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Antrenörlerin yaş değişkenine göre incelendiği araştırmaların sınırlı olmasından dolayı toplumdaki diğer bireylerin katılım gösterdiği araştırmaları incelemek gerekli olmuştur. Alanyazında yaş değişkenine göre yapılan araştırmalar incelendiğinde bu çalışmanın sonuçlarına paralel olarak Bakioğlu ve arkadaşları (2021) 960 katılımcıyla gerçekleştirdikleri çalışmada yaş ile COVID-19 bilinmezlik, korku, kaygı, depresyon ve stres toleransı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını rapor etmişlerdir. Bu çalışmanın bulgularından farklı olarak Elmaoğlu ve arkadaşları (2021) 18-65 yaş aralığındaki 1024 katılımcıyla gerçekleştirdikleri çalışmada 18-23 yaş arasındaki katılımcıların kontrol algısı puan ortalamalarının en yüksek olduğunu; başka bir çalışmada ise Li ve arkadaşları (2020) COVID-19 korkusunun genç yaş grubunda, yaşlı gruba göre daha yüksek olduğunu raporlamışlardır.

Sporcularla gerçekleştirilen çalışmalarda ise Marinos vd. (2022) Yunanistan'da 15 yaş üstü 1012 sporcuyla gerçekleştirdikleri çalışmada genç sporculara oranla tecrübeli sporcuların aşılama oranlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Di Fronso vd. (2020) İtalya'da 1132 rekabetçi sporcuyla değerlendirdiği çalışmasında tecrübeli sporcuların, genç sporculardan daha düşük COVID-19 stres puanları gösterdiğini tespit etmişlerdir. Geniş katılımcılı benzer bir çalışmada ise Ruffault ve ark. (2020), 759 Fransız yarışmacı sporcunun karantina öncesinde ve sırasında spora dönme kaygısı ve motivasyonundaki farklılıkları araştırdığı çalışmada, 25 yaş altı sporcuların daha yüksek kaygı düzeyleri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmaması toplumda hastalığın tüm yaş gruplarınca benzer şekilde algılandığı şeklinde yorumlanabilir.

Mevcut araştırmanın bulgularına göre medeni durumun araştırmanın değişkenleri üzerinde bir farklılık oluşturmadığı bulunmuştur. Alanyazında medeni durum değişkenine göre yapılan araştırmalarda bu araştırmanın bulgularına benzer bir sonuç olarak medeni durum değişkeninin katılımcıların COVID-19 algısında bir farklılık yaratmadığını desteklemektedir. Wang vd., (2020) Çin’de 12 59 yaş aralığında 273 bekar, 925 evli ve 12 dul/boşanmış toplamda 1210 katılımcıyla gerçekleştirdikleri çalışmada COVID-19 döneminde evli ve bekarların psikolojik durumları arasında anlamlı bir fark olmadığını rapor etmişlerdir. Türkiye’de Çölgeçen ve Çölgeçen (2020) de bireylerin (n=442) COVID-19’a yönelik durumluk ve sürekli kaygılarında medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını raporlamışlardır. Bu sonuçlardan farklı olarak Kartal vd. (2022) 203 hasta ile gerçekleştirdikleri çalışmada evli ve bekar katılımcılar arasında aşuya yönelik olumlu tutum ve makro kontrol algısı alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. İncelenen bu araştırmaların sonuçlarının birbiriyle örtüşmemesi, farklı zamanlarda (pandeminin yayılımı açısından) ve farklı popülasyonlarda yapılmış olmasından kaynaklanabilir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan incelemede sağlıksız beslenme, küresel ısınma, doğal kaynakların kirletilmesi gibi konuların yer aldığı COVID-19’un nedenleri algısı çevre alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu alt boyutta erkeklerin puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde araştırmaların daha çok halktan bireylerle ve sporcularla yapıldığı, antrenörlerle yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bitan vd. (2020), İsrail’de (n = 639) yapılan COVID-19 ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında kadınların erkeklere oranla daha yüksek seviyede hastalık algısına ve buna bağlı korku seviyesine sahip olduğunu rapor etmişlerdir. Sporcuların katılımcı olduğu çalışmalarda ise Di Fronso vd. (2020) İtalya’da kadın sporcuların erkek sporculardan daha yüksek COVID-19 stres puanları gösterdiğini tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Ruffault vd. (2020), Fransa’da karantina öncesinde ve sırasında kadınların erkekler sporculardan daha yüksek spora dönme kaygısı yaşadığını belirtmişlerdir. Diğer bir çalışmada, Conde ve ark. (2021), 130 İspanyol elit kadın sporcunun COVID-19 salgınına bağlı genel sağlık algılarının erkeklere göre daha düşük olduğunu; diğer yandan algıladıkları performans kayıplarının erkeklerden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Di Cagno vd. (2020) İtalya’da geniş bir katılımcı grubuyla (n=1580) gerçekleştirdikleri çalışmada kadınların COVID-19’a bağlı stres ve COVID-19’dan kaçınma davranışı puanlarının erkeklerden anlamlı derecede daha yüksek olduğunu rapor etmişlerdir.

Türkiye’de 67’si milli toplam 424 sporcuyla Aslan vd.’nin (2021) gerçekleştirdiği çalışmada yeni tip koronavirüse yakalanma kaygısının orta düzeyde olduğu, cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı raporlanmıştır. Marinos vd. (2022) kadın sporcuların COVID-19 aşısına karşı potansiyel yan etkileriyle ilgili endişelerinin olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada aşından kaçınmanın ana nedenlerinin; aşı güvenliğinden korkma, aşı geliştirme ve test etme süresinin kısa olması ve COVID-19 test kitlerinden şüphe duyulması olarak raporlanmıştır. COVID-19’un algılanan nedenleriyle ilgili Aydın vd. (2021), 305 katılımcıyla gerçekleştirdiği çalışmada Covid-19’un komplo teorisi ve inanca ilişkin nedenlerden kaynaklandığına erkek katılımcıların kadın katılımcılardan, daha fazla inandıkları sonucunu bulmuşlardır. Bu sonuçlara dayanarak COVID-19 salgınının yol açtığı etkilerin kadın ve erkek bireylerde farklı sonuçlar oluşturduğu belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında kadınların salgının neden olduğu durumdan psikolojik olarak daha fazla etkilendiği sonucuna varılabilir.

Çocuk sahibi olan antrenörlerle olmayan antrenörlerin sadece COVID-19’dan kaçınma tutumları davranışının kişisel kontrol alt boyutunda çocuk sahibi olan katılımcıların skorunun olmayanlardan yüksek olduğu ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Nitekim çocuk sahibi olma ve/ya olmama konusunda literatürde bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Alanyazında çocuk sahibi olma durumuna göre COVID-19 algı ve tutumlarının ilk defa bu çalışmada incelenmesi nedeniyle çalışmanın önem arz ettiği düşünülmektedir.

Kronik rahatsızlığı olan antrenörlerle olmayan antrenörlerin COVID-19 hastalık algısının tehlikelilik ve bulaşıcılık alt boyutunda, nedenleri algısının inanç alt boyutunda, kontrolü algısının kişisel kontrol alt boyutunda ve aşı tutum ölçeğinin olumlu tutum alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Kronik rahatsızlığa sahip bireylerin inanç alt boyutu hariç diğer alt boyutlarda olmayanlardan daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Bu bulgularla ilişkili olarak alanyazında yapılan çalışmalarda Huynh ve arkadaşlarının 2020 yılında yaptıkları bir çalışmada, kronik rahatsızlığı olan bireylerin %68,4’ünün COVID-19 ile ilgili yeterli farkındalık ve bilgi seviyesinde olduklarını tespit etmişlerdir. Hastalığın nedenleriyle ilgili çalışmalarda, Paksoy’un 2020 yılında 1112 katılımcıya ulaştığı çalışmada, COVID-19 korkusu ile inanç alt boyutu arasında pozitif ilişki olduğunu belirtmiştir. Çınar ve Küçükali (2020) ise sosyal medya aracılığıyla komplo teorilerine inanların sayısının hızla arttığını rapor etmişlerdir. Ayrıca, Turan vd. (2021) kronik rahatsızlığı olan bireylerin, hastalık kontrolü için kişisel, ulusal ve global boyutta alınan

tedbirlerin yeterli olduğu yönünde algıya sahip olduklarını belirtmişlerdir. Kronik bir hastalığa sahip olma değişkenine göre katılımcıların farklı özelliklerinin etkilendiği alanyazındaki birçok araştırmanın bulgularıyla desteklenmiştir.

Aşıya karşı tutumların incelendiği çalışmalarda Yılmaz vd. (2021) kronik hastalığı bulunanlar aşının yeni bir aşı olması ve yan etkilerinin belirsiz olmasından dolayı aşıya karşı olumsuz ve kararsız tutum sergilediklerini bildirmişlerdir. Benzer şekilde SteelFisher vd (2021) ve Ungaro vd. (2021) aşı olmak istemeyen bireylerin temelde aşının yan etkilerinden dolayı tereddüt ettiklerini bildirmişlerdir. Ungaro vd. (2021) kronik solunum yolu hastalığı olan bireylerin, aşı olma konusunda otoimmün hastalığı ve hiçbir rahatsızlığı olmayan bireylerden daha fazla istekli olduklarını tespit etmişlerdir. Diğer bir çalışmada ise Yiğit vd. (2021) kendisinin veya ev halkından birinin kronik rahatsızlığa sahip olma durumu ile yerli veya yabancı bir aşı yaptırma isteği arasında anlamlı bir ilişki olmadığını raporlamışlardır. Bu çalışmada antrenörlerin inanç alt boyutunda düşük puana; diğer taraftan korunma ve aşıya olumlu tutumda yüksek puana sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durumun, antrenörlerin kronik hastalıklar nedeniyle genel sağlık okuryazarlıklarını geliştirmesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada COVID-19 geçiren antrenörlerle hastalığı geçirmeyen antrenörler arasında hastalığın nedenleri inanç alt boyutunda anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Hastalığı geçirenlerin bu boyuttaki puanlarının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Kalafatoğlu ve Yam, (2021) araştırmalarının sonucunda COVID-19 tanısı konulan bireylerin, COVID-19 tanısı konulmayan bireylere göre COVID-19 korkusu puanları ve hastalığı tehlikeli bulma puanlarının anlamlı olarak daha düşük bulunduğunu bildirmişlerdir. Bu sonuçlar COVID-19'a yakalanan ve bunu atlatan bireylerin hastalığın tehlikeliliğine yönelik algılarında azalma olabileceğinin göstergesidir. Akyüz, (2020) araştırmasında hastalıkla ilgili daha çok komplo boyutunda sosyal medyada çıkan haberlerin etkili olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise Alper vd. (2021) belirsizlikten hoşlanmayan, sezgisel düşünen bireylerde ise inanç puanlarının komplo teorileri puanlarından daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde akrabası COVID-19 geçiren antrenörlerle, geçirmeyen antrenörler arasında hastalığın nedenleri komplo ve inanç alt boyutlarında anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Akrabasının COVID-19'la ilişkili bir hastalık geçirmiş olması değişkenine evet diyen katılımcıların bu boyutlarda daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Sobierajski vd. (2022) sporcuların COVID-19 aşısına yönelik tutumlarını belirlemede çevrelerinde hastalığı geçiren kişilerin görüşlerinden etkilendiklerini

belirtmişlerdir. Aydın vd. (2021) çalışmalarında, erkeklerin COVID-19'un komplo teorisi olduğuna kadınlardan daha çok inandığına ve COVID-19 nedeniyle yakınlarını kaybeden bireylerde korku ve paniğin üst seviyede olduğunu ifade etmişlerdir. Yakınlarından birinin hastalığa yakalandığını görenlerin duygusal olarak daha hassas olacağı ve salgınla ilgili inanç ve komplo gibi rasyonel olmayan nedenlere yönelebileceği düşünülmektedir.

Son olarak, antrenörlerin eğitim durumlarına göre sadece COVID-19'un nedenleri algısı çevre ve inanç alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan çoklu karşılaştırma testlerinde çevre alt boyutunda bu farkın lise mezunu antrenörlerin puan ortalamalarının lisans ve yüksek lisans puan ortalamalarından yüksek olmasından inanç alt boyutunda ise lise ve üniversite mezunu antrenörlerin puan ortalamalarının yüksek lisans mezunu antrenörlerden yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. ABD ve Çin'de yapılan çalışmalarda, lisans veya yüksek lisans seviyesinde eğitim almış katılımcıların aşuya yönelik pozitif tutum sergiledikleri belirtilmiştir (Gan vd.,2021; Guidry vd., 2021). Eğitim düzeyi değişkenine göre Türkiye'de yapılan çalışmalar literatürdeki çalışmalarla örtüşmektedir (Ekiz vd., 2020; Elmaoğlu vd., 2021). Elmaoğlu ve arkadaşları (2021) eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların aşuya yönelik olumlu tutum ölçeği alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Sağlıksız beslenme, küresel ısınma, doğal kaynakların kirletilmesi gibi konuların yer aldığı hastalığın nedenleri algısının çevre alt boyutunda antrenörlerin seviyeleri arttıkça aşılama konusunda kaygılarının arttığı görülmektedir ve bu durum kişilerin olaylara daha eleştirel yaklaşmasıyla açıklanabilir.

Öneriler

Halk sağlığını ilgilendiren COVID-19 pandemisiyle ilgili çalışmaların genelleme yapılması adına geniş katılımcı gruplarıyla yapıldığı görülmektedir. Geniş kitlelerle teması olan öğretmen, akademisyen gibi sağlık sektörü dışındaki meslek gruplarıyla ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Benzer şekilde çocukların ve gençlerin bu konudaki algı tutum ve davranışlarını değerlendiren çalışmalara alanyazında ağırlık verilmediği görülmektedir. Okul ve arkadaş ortamı gibi farklı etkileşim içinde bulunan bu yaş grubuna önem verilmesi tavsiye edilmektedir. Spor bilimleri özelinde, katılım ve performans antrenörlerinin, altyapı, amatör ve profesyonel sporcularının salgınla ilgili görüş ve tutumları araştırılarak alana özel değerli bilgiler sağlanabilir. Okul spor ortamının önemli paydaşlarından olan beden eğitimi öğretmenlerinin görüş ve tutumlarının da araştırılması tavsiye edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, S. S. (2020). Yanlış bilgi salgını: COVID-19 salgını döneminde Türkiye’de dolaşıma giren sahte haberler. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (34), 422-444. <https://doi.org/10.31123/akil.779920>
- Alper, S., Bayrak, F., & Yılmaz, O. (2021). Psychological correlates of COVID-19 conspiracy beliefs and preventive measures: Evidence from Turkey. *Current Psychology*, 40(11), 5708-5717. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-00903-0>
- Artan, T., Karaman, M., Atak, I. ve Cebeci, F. (2020). Covid-19 Salgınına Yönelik Algı Ve Tutumları Değerlendirme Ölçeği’nin değerlendirilmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(2), 101-107.
- Aslan, A.K., Cicioğlu, H.İ., Tekkurşun-Demir, G. (2021) Sporcuların yeni tip korona virüse (Covid-19) yakalanma kaygısının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 1-12
- Atılğan, D., & Tükel, Y. (2021). Social Capital and Satisfaction with Life during the COVID-19 Pandemic: A Case Study on Coaches. *International Journal on Social and Education Sciences*, 3(2), 342-359.
- Aydın, D. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde ekonomik faktörlerin yüzme antrenörlerinin yaşam kalitesi üzerine olan etkisi (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Aydın, O. A., Orhan, S., Gümüş, M., Kaya, N. ve Mahanoğlu, E. (2021). COVID-19’un nedenleri algısı ile COVID-19 korkusu arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 9-25. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/farabi/issue/65262/958436>
- Bakioğlu, F., Korkmaz, O., ve Ercan, H. (2021). Fear of COVID-19 and positivity: Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(6), 2369-2382. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00331-y>
- Baltacı A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.

- Battaglia, A., & Kerr, G. (2022). Examining the Impact of COVID-19 on Sport Coaches. *International Sport Coaching Journal*, 10(1), 102-111.
- Bitan, D. T., Grossman-Giron, A., Bloch, Y., Mayer, Y., Shiffman, N., & Mendlovic, S. (2020). Fear of COVID-19 scale: Psychometric characteristics, reliability and validity in the Israeli population. *Psychiatry Research*, 289, 113100. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113100>
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., et al. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *Lancet* 395, 912–920. doi: 10.1016/s0140-6736(20)30460-8
- Browne, G. B., Byrne, C., Roberts, J., Streiner, D., Fitch, M., Corey, P., & Arpin, K. (1988). The meaning of illness questionnaire: reliability and validity. *Nursing Research*.
- Bülbül, A., Olcucu, B., & Akyol, G. (2021). Covid-19 sürecinin aktif çalışan antrenörlere olan etkisinin nitel yöntemle incelenmesi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(49), 238-253.
- Chandren, J. R., Wong, L. P., and AbuBakar, S. (2015). Practices of dengue fever prevention and the associated factors among the Orang Asli in Peninsular Malaysia. *PLoS Negl Trop Dis*, 9(8), e0003954. <https://doi.org/10.1371/journal.pntd.0003954>
- Conde, E.; Martínez-Aranda, L.M.; Sanz, G.; López de Subijana, C.; Sánchez-Pato, A.; Díaz-Aroca, A.; Leiva-Arcas, A.; García-Roca, J.A.; Ramis, Y.; Torregrossa, M. Effects of the COVID-19 Health Crisis on Sports Practice, Life Quality, and Emotional Status in Spanish High-Performance Athletes. *Front. Psychol.* 2021, 12, 736499.
- Crespo, M., Martínez-Gallego, R., & Ramón-Llin, J. (2021). Tennis coaches' perceptions of COVID-19 impact on their health and professional activity: A multi-cultural approach. *Sustainability*, 13(10), 5554.
- Çınar, O., ve Küçükali, A. (2020). Akademisyenlerin Kovid-19 algısı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1633-1654.
- Çölgeçen, Y., ve Çölgeçen, H. (2020). COVID-19 pandemisine bağlı yaşanan kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *Turkish Studies*, 15(4), 261-275. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44399>
- Di Cagno, A., Buonsenso, A., Baralla, F., Grazioli, E., Di Martino, G., Lecce, E., ... & Fiorilli, G. (2020). Psychological impact of the quarantine-induced stress during the coronavirus

- (COVID-19) outbreak among Italian athletes. *International journal of environmental research and public health*, 17(23), 8867.
- Di Fronso, S.; Costa, S.; Montesano, C.; Di Gruttola, F.; Ciofi, E.G.; Morgilli, L.; Robazza, C.; Bertollo, M. The effects of COVID-19 pandemic on perceived stress and psychobiosocial states in Italian athletes. *Int. Sport Exerc. Psychol.* 2020, 18, 1–13
- Ekiz, T., İlman, E., ve Dönmez, E. (2020). Bireylerin sağlık anksiyetesi düzeyleri ile COVID-19 salgını kontrol algısının karşılaştırılması. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 6(1), 139-154.
- Elmaoğlu, E., Sungur, M., Yavaş- Çelik, M., ve Öztürk-Çopur, E. (2021). Bireylerde COVID-19 kontrolü algısı ile COVID-19 aşısına karşı tutum arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 1. <https://doi.org/10.33417/tsh.978616>
- Erkut, E. (2020). COVID-19 sonrası yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 125-133. <https://doi.org/10.2399/yod.20.002>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS: Book plus code for E version of text* (p. 150-152). London, UK: SAGE Publications Limited.
- Gan, L., Chen, Y., Hu, P., Wu, D., Zhu, Y., Tan, J., ... & Zhang, D. (2021). Willingness to receive SARS-CoV-2 vaccination and associated factors among Chinese adults: a cross sectional survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 1993. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041993>
- Geniş, B., Gürhan, N., Koç, M., Geniş, Ç., Şirin, B., Çırakoğlu, O. C., ve Coşar, B. (2020). Development of perception and attitude scales related with COVID-19 pandemia. *Pearson Journal of Social Sciences-Humanities*, 5(7), 306-328. <https://doi.org/10.46872/pj.127>
- George, D. (2011). *SPSS for windows step by step: A simple study guide and reference*, 17.0 update, 10/e. Pearson Education India.
- Guidry, J. P., Laestadius, L. I., Vraga, E. K., Miller, C. A., Perrin, P. B., Burton, C. W., & Carlyle, K. E. (2021). Willingness to get the COVID-19 vaccine with and without emergency use authorization. *American Journal of Infection Control*, 49(2), 137-142. <https://doi.org/10.1016/j.ajic.2020.11.018>
- Huynh, G., Nguyen, M. Q., Tran, T. T., Nguyen, V. T., Nguyen, T. V., Do, T. H. T., & Nguyen, T. N. H. (2020). Knowledge, attitude, and practices regarding COVID-19 among

- chronic illness patients at outpatient departments in Ho Chi Minh City, Vietnam. *Risk Management and Healthcare Policy*, 13, 1571. <https://doi.org/10.2147/RMHP.S268876>
- Kalafatoğlu, M. R., ve Yam, F. C. (2021). Bireylerin Covid-19 korkularının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 3(2), 306-323. <https://doi.org/10.47793/hp.942883>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel yayın dağıtım, 81, 83.
- Kartal, M., Dikici, i. C., ve Tülüce, D. (2022) Bir Hastaneye Başvuran Bireylerin COVID-19 Hastalığı ve COVID-19 Aşısına Yönelik Algı ve Tutumları. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 184-194.
- Kaygusuz, Ş., & Karagün, E. (2021). İstanbul Avrupa yakası fitness antrenörlerinin tükenmişlik, stresle başa çıkma ve yardım arama tutumları. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(35), 2102-2124.
- Leventhal, H., Nerenz, D. R., & Steele, D. J. (2020). Illness representations and coping with health threats. In *Handbook of Psychology and Health (Volume IV)* (pp. 219-252). Routledge.
- Li, Q., Guan, X., Wu, P., Wang, X., Zhou, L., Tong, Y., ... and Feng, Z. (2020). Early transmission dynamics in Wuhan, China, of novel coronavirus–infected pneumonia. *New England Journal of Medicine*, 382, 1199-1207. <https://di.org/10.1056/NEJMoa2001316>
- Lu, R., Zhao, X., Li, J., Niu, P., Yang, B., Wu, H., et al. (2020). Genomic characterization and epidemiology of 2019 novel coronavirus: implications for virus ori-gins and receptor binding. *The Lancet*, 395(10224), 565-574.
- Marinos, G., Lamprinos, D., Georgakopoulos, P., Kavoukidis, N., Oikonomou, E., Zoumpoulis, G., ... & Orfanos, P. (2022). Evaluation of the Perceptions, Attitudes and Practices among Greek Non-Professional Athletes Visiting a Public Hospital during March 2022, towards COVID-19 Vaccination and Its Consequences on Sports Training and Sports Activity. *Vaccines*, 10(11), 1821.
- Mann, R. H., Clift, B. C., Boykoff, J., & Bekker, S. (2020). Athletes as community; athletes in community: covid-19, sporting mega-events and athlete health protection. *British Journal of Sports Medicine*, 54(18), 1071-1072 <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102433>

- Musa, V. D. S., Santos, W. R. D., Menezes, R. P., Costa, V., Aquino, R., & Menezes, R. P. (2020). COVID-19 and Brazilian handball coaches: impacts on training prescription and professional learning. *Motriz: Revista de Educação Fsica*, 26.
- Okur, G. (2021). Covid-19 salgın sürecinde antrenörlerin öz yeterlik, tükenmişlik ve yabancılamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, İstanbül Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Paksoy, H. M. (2020). COVID-19 pandemisi ile oluşan korku ve davranışlara inancın etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye rneği. *Kahramanmaraş Stc İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 135-155. <https://doi.org/10.47147/ksuiibf.798354>
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., and Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *Gen. Psychiatry* 33:e100213. doi: 10.1136/gpsych-2020-100213
- Ruffault, A.; Bernier, M.; Fournier, J.; Hauw, N. Anxiety and motivation to return to sport during the French covid-19 lockdown. *Front. Psychol.* 2020, 11, 3467.
- Santi, G., Quartiroli, A., Costa, S., di Fronso, S., Montesano, C., Di Gruttola, F., ... & Bertollo, M. (2021). The impact of the COVID-19 lockdown on coaches' perception of stress and emotion regulation strategies. *Frontiers in Psychology*, 3872.
- Schinke, R., Papaioannou, A., Henriksen, K., Si, G., Zhang, L., & Haberl, P. (2020). Sport psychology services to high performance athletes during COVID-19. *International journal of sport and exercise psychology*, 18(3), 269-272.
- Sobierajski, T., Krzywański, J., Mikulski, T., Pokrywka, A., Krysztofiak, H., & Kuchar, E. (2022). Sports Elite Means Vaccine Elite? Concerns and Beliefs Related to COVID-19 Vaccines among Olympians and Elite Athletes. *Vaccines*, 10(10), 1676.
- Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2020, 15 Mayıs). Futbol, basketbol, voleybol ve hentbol ligleri ertelendi. <https://shgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/186770/futbol-basketbol-voleybol-ve-hentbolda-ligler-ertelendi.aspx> adresinden 15 Mayıs 2020 tarihinde alınmıştır.
- SteelFisher, G. K., Blendon, R. J., & Caporello, H. (2021). An uncertain public encouraging acceptance of COVID-19 vaccines. *The New England Journal of Medicine*, 384(16), 1483-1487. <https://doi.org/10.1056/NEJMp2100351>
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.

- Toresdahl, B. G., and Asif, I. M. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): Considerations for the competitive athlete. *Sports Health*, 12(3), 221-224. <https://doi.org/10.1177/1941738120918876>
- Turan, G. B., Özer, Z., ve Teke, N. (2021). Relation between perception of control of COVID-19 pandemic and Cyberchondria levels in individuals with chronic diseases. *Archives of Health Science and Research*, 8(3), 160-168. <https://doi.org/10.5152/ArcHealthSciRes.2021.21052>
- Ungaro, R. C., Agrawal, M., Park, S., Hirten, R., Colombel, J. F., Twyman, K., ... & Klang, E. (2021). Autoimmune and chronic inflammatory disease patients with COVID-19. *ACR Open Rheumatology*, 3(2), 111-115. <https://doi.org/10.1002/acr2.11221>
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S., & Ho, R. C. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1729. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051729>
- Wong, A. Y. Y., Ling, S. K. K., Louie, L. H. T., Law, G. Y. K., So, R. C. H., Lee, D. C. W., ... & Yung, P. S. H. (2020). Impact of the COVID-19 pandemic on sports and exercise. *Asia-Pacific journal of sports medicine, arthroscopy, rehabilitation and technology*, 22, 39-44.
- World Health Organization (2020, 30 Nisan). Naming the coronavirus disease (COVID-19) and the virus that causes it. [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it) adresinden 29 Nisan 2020 tarihinde alınmıştır
- Wu, Y. C., Chen, C. S., & Chan, Y. J. (2020). The outbreak of COVID-19: An overview. *Journal of the Chinese medical association*, 83(3), 217.
- Yang, Y., Peng, F., Wang, R., Guan, K., Jiang, T., Xu, G., ... & Chang, C. (2020). The deadly coronaviruses: The 2003 SARS pandemic and the 2020 novel coronavirus epidemic in China. *Journal of Autoimmunity*, 109, 102434. <https://doi.org/10.1016/j.jaut.2020.102434>
- Yılmaz, H. İ., Turğut, B., Çıtlak, G., Mert, O., Paralı, B., Engin, M., ... ve Alimoğlu, O. (2021). Türkiye'de İnsanların COVID-19 Aşısına Bakışı. *Dicle Tıp Dergisi*, 48(3), 583-594. <https://doi.org/10.5798/dicletip.988080>

Yiğit, M., Ozkaya-Parlakay, A., and Senel, E. (2021). Evaluation of COVID-19 vaccine refusal in parents. *The Pediatric Infectious Disease Journal*, 40(4), e134-e136. <https://doi.org/10.1097/INF.0000000000003042>

Spor Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*

Kader KEKLİK^{1*}, Hasan Aykut KARABOĞA², Recep KÜRKCÜ³

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerinin temel demografik değişkenler açısından incelenmesidir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemi 2021-2022 eğitim öğretim yılında 5 farklı ilde yer alan devlet üniversitelerinin (Amasya, Tokat, Samsun, Kastamonu, Zonguldak) Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 184 kadın ve 332 erkek öğrenciden oluşmuştur. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" ve sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesinde, Şahan (2007) tarafından geliştirilen "Spor ve Sosyalleşme Ölçeği" nin "Sosyalleşme Boyutundan" yararlanılmıştır. Verilerin analizinde parametrik testlerden t-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Parametrik testlerin kullanımının uygun olmadığı durumlarda ise parametrik testlerin alternatifi olan Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyet, öğrenim gördükleri üniversite ve bölüm seçimi ile ilgili tercihleri bakımından sosyalleşme düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışma, elde edilen bulgular neticesinde gelecekte spor bilimleri alanında yapılacak araştırmalara kaynak teşkil edecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleşme, Spor Bilimleri, Sosyalleşme Düzeyi

ABSTRACT

Examination of the Socialization Level of Sports Education University Students According to Demographic Variables

Purpose: The purpose of this study is to examine the socialization levels of sports education students in terms of basic demographic variables.

Method: The sample of the research consisted of 184 female and 332 male students who were enrolled in the Faculty of Sport Sciences at universities in five different provinces (Amasya, Tokat, Samsun, Kastamonu, Zonguldak) during the 2021-2022 academic year. The researchers used a "Personal Information Form" to collect data and the "Socialization Dimension" of the "Sports and Socialization Scale" developed by Şahan (2007) to measure socialization levels. Parametric tests such as t-test and ANOVA were used to analyze the data. Non-parametric tests such as Mann Whitney U and Kruskal-Wallis tests were used as alternatives to parametric tests when appropriate.

Results: The research found statistically significant differences in socialization levels of students based on gender, university, and department choice.

Conclusion: The findings of this study can serve as a foundation for future research in the field of sports sciences.

Keywords: Socialization, Sport Science, Socialization Levels

^{1*} Sorumlu Yazar: Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Amasya/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0001-6058-6996, keklkkader9@gmail.com

² Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0001-8877-3267, h.aykut.karaboga@amasya.edu.tr

³ Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Amasya/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0003-2508-5701, recep.kurkcu@amasya.edu.tr

* Bu çalışma Yazar Kader KEKLİK'in yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Sosyalleşme kavramı birçok farklı araştırmacı tarafından tanımlanan çok yönlü bir kavramdır (Adamoniené ve Astromskiené, 2015; Giddens, 2000; Guhin ve ark., 2021; Hesjedal, 2022; Huang ve ark., 2019; Kenyon ve McPherson, 1974; Kuczynski ve De Mol, 2015; Moreland ve Levine, 1982). Bir topluluğun üyesi olarak sosyalleşen kişilerin sosyal ilişkilerine daha rahat uyum sağladıkları bilinmektedir (Khohanazarova, 2022). Bu yönüyle toplumsal normlar, kişisel beklentiler, toplumsal kısıtlamalar ve özerklik duygusu insanların sosyalleşmeye olan tepkileridir (Templin ve Richards, 2014). Görüldüğü gibi sosyalleşme başlı başına bir süreçtir ve bu sürecin yürütülebilmesini sağlayan spor gibi çeşitli unsurlar vardır. Sosyalleşmenin bireylerin toplumda var olmaları için gerekli olan bilgileri, becerileri, değerleri, normları, istenen tutum ve davranışları biriktirdikleri karmaşık bir süreç olduğu göz önüne alındığında, sporun sosyalleşmeye katkısı daha net anlaşılacaktır (Baciu ve Baciu, 2015).

Spor ve sportif faaliyetler günümüz endüstriyel toplumunun hayatında önemli bir yer edinmiştir (Rahmati ve ark., 2018). Spor hem bütün toplumlar için önem arz eden sosyal bir kurum (Frey ve Eitzen, 1991) hem de tarihler boyunca insanları bir araya getiren önemli bir etkinliktir (Schulenkorf, 2012). Bu sebeple devletler toplumsal kaynaşmayı sağlamak, bireyleri zararlı alışkanlıklardan korumak ve boş zamanların sağlıklı şekilde değerlendirilmesini sağlamak için spor eğitimlerine büyük yatırımlar yapmaktadır (Alpay, 2021). Humphrey (1993) yaptığı araştırmada sportif faaliyetlere katılım gösteren bireylerin daha yüksek sosyal ilişkilere, akademik başarıya ve sosyal kontrole sahip olduklarını bildirmektedir.

Sporunda sosyalleşmenin ilk adımı olan eğitim, kişilerin birçok yönden gelişimine pozitif katkı sağlayan bir süreçtir (Silvas ve Maior, 2014). Kişiler bu süreçte içinde buldukları toplumsal yapıya uyum sağlamayı öğrenirler. Bu yönüyle spor ortamları sosyal öğrenmenin gerçekleştiği ortamlardandır (Ağkurt, 2018). Ancak sağlıklı bir spor ortamının oluşturulması için bu alanda eğitim almış olan profesyonellere ve eğiticilere ihtiyaç vardır.

Spor profesyonellerinin ve eğiticilerinin yetiştirilmesinin sağlayan spor bilimleri, yapılan yatırımlarla günden güne büyümekte ve gelişmektedir (Guo ve Li, 2017). Spor bilimleri alanında spor fizyolojisi, spor anatomisi, sağlıklı yaşam eğitimi ve spor psikolojisi gibi birçok farklı uzmanlık alanı yer almaktadır (Saracaloğlu, 2005) Tüm bu alanlar büyük bir hızla gelişim göstererek bireysel ve toplumsal fayda sağlamaktadır. Ancak belirtilen alanların katkısının benimsenmesi ve faydalarının topluma gösterilmesi gerekmektedir. Bunun için en

büyük görev beden eğitimi ve spor alanı ile ilgili spor öğretmenleri, spor yöneticileri, antrenörler ve rekreasyon uzmanları yetiştiren kurumlara düşmektedir. Kurumlar uzmanlık alanlarını hem kendileri iyice özümsemeli hem de öğrencilerine en iyi şekilde öğretmek ve toplumun bilinçlenmesini sağlamak için bilimsel ve sosyal çalışmalarına hız vermelidir (Göksel ve Yıldız, 2021). Çünkü özellikle beden eğitimi grup etkinlikleriyle kazanılan sosyal deneyim, sosyal sorunların çözümünde oldukça faydalıdır (Sadeghi ve Einoky, 2021). Spor öğretmenlerinin ve eğitimcilerinin sosyalleşmesi, öğretme ve öğrenme uygulamaları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (O'Leary, 2019). Cranmer (2017)'in yaptığı araştırma sonuçlarına göre ise özellikle, yardımcı antrenörler ve takım arkadaşlarıyla yapılan paylaşımlar, öğrenci-sporcuların sosyalleşme sürecinde önemli bir paya sahiptir.

Bütün bu bilgiler ışığında öğrenim gördükleri alanlarda uygulama, etkinlik ve organizasyonların sık olması, bireysel ve takım halinde spor yapılan antrenman ortamları ve müsabakalar spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin antrenör, takım arkadaşları, spor yöneticileri ve rakip takım oyuncularını gibi kişilerle sürekli iletişim halinde olmalarından dolayı sosyalleşme yetilerinin etkili bir şekilde gelişmiş olması beklenmektedir. Ancak çeşitli kişisel ve çevresel faktörlerin etkisi ile öğrencilerin sosyalleşme becerileri farklılaşabilmektedir.

Bu araştırma ile spor bilimleri alanında eğitim alan üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerinin temel demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla ilgili alt amaçlar şöyledir:

- Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeyleri bireysel değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, ortalama, bölüm seçimi, spor branşı, spor dışında ilgi alanı ve kitap okuma sıklığı) istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeyleri öğrenim gördükleri üniversite ile ilgili değişkenlere göre (üniversite, bölüm, sınıf) istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeyleri ailevi değişkenlere göre (kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleği, baba mesleği, ikametgâh) istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Belirlenen amaç ve alt amaçlar doğrultusunda çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, mevcut durumla ilgili hipotezleri test etmek veya sorulara yanıt bulmak amacıyla gözlem, anket, görüşme, ölçme araçları gibi bilgiler edinerek veri toplayan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Araştırma Grubu

Araştırmada hipotezlerini test etmek için gereken en düşük örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla G*Power 3.1.9.7 (Faul ve ark., 2007) ile güç analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda $\alpha = 0,05$ anlamlılık kriterinde %80 güce göre orta düzeyde bir etkiyi ($d = 0.25$) saptamak için gereken örneklem büyüklüğünün 231 kişi olduğu görülmüştür.

Araştırmanın örneklemini 5 farklı devlet üniversitesinde (Amasya Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Kastamonu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi BESYO) öğrenim gören 184 kadın, 332 erkek öğrenciden oluşmuştur. Bu nedenle, elde edilen örneklem büyüklüğü ($n = 516$) hipotezleri test etmek için yeterlidir.

Veri Toplama Araçları

Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesinde, Şahan (2007) tarafından geliştirilen “Spor ve Sosyalleşme Ölçeği”nin “Sosyalleşme Boyutundan” yararlanılmıştır. Ölçekte yer alan sosyalleşme boyutu, 34 sorudan oluşmaktadır. Soruların hazırlanmasında 5’li likert tipi sorular kullanılmıştır (1= kesinlikle katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= kararsızım, 4= katılıyorum, 5= tamamen katılıyorum). Araştırmacılar ölçeğin geliştirilme sürecinde birçok farklı ölçek ve envanterden (kişisel bilgi formu, kendini tanımlama envanteri, sosyal karşılaştırma ölçeği, sosyal tanıma anketi, Hacettepe kişilik envanteri, sosyotropi otonomi ölçeği) yararlanmışlardır. Yapılan araştırmada Şahan (2007) sosyalleşme ölçeğinin güvenilirliğini 0,77 olarak hesaplamıştır.

Kişisel Bilgi Formu ise araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerine (cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri üniversite, bölüm, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne meslek, baba meslek, ikamet ettikleri yer, not ortalaması, bölüm seçimi ile ilgili tercihleri, spor branşı, spor dışındaki ilgi alanları, kitap okuma sıklığı) ulaşmak amacıyla oluşturulmuştur.

Çalışma başlamadan önce, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alınmıştır (Sayı: E-30640013-108.01-32051). Araştırma verilerinin toplanmasına yönelik olarak, uygulamanın yapılacağı Amasya Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesinden ölçek uygulama izni alınmıştır.

Araştırmada katılımcılara uygulanan, Kişisel Bilgi Formu ve Sosyalleşme Ölçeği öncesinde, uygulama prosedürü araştırmacı tarafından üniversite öğrencilerine ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Katılımcılara bilgilendirmenin ardından çalışmada gönüllü olarak yer alan katılımcılara sırasıyla, kişisel bilgi formu ve sosyalleşme ölçeği dağıtılarak eksiksiz olarak doldurmaları istenmiştir.

Son aşamada doldurulan anketler, birer birer incelenerek, eksik, hatalı ve gelişigüzel doldurulan anketler, değerlendirmeye alınmadan çalışmadan çıkarılmıştır.

Verilerin Analizi

Parametrik ve parametrik olmayan testlerin kullanıldığı bu çalışmada parametrik testlerden t-testi ile ANOVA kullanılmıştır. Ancak parametrik testlerin kullanımının uygun olmadığı durumlarda ise parametrik testlerin alternatifi olan Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmıştır.

Parametrik testlerin kullanımı için ilk olarak verilerin normallikleri incelenmelidir. Bunun için öncelikle çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Buna göre çarpıklık ve basıklık katsayılarının ∓ 2 olmasının normal dağılıma işaret etmektedir (Field, 2013). Bu çalışmada sosyalleşme puanlarının çarpıklık katsayısı -0,335 ve basıklık katsayısı ise -0,201 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde parametrik testlerinden yararlanılabileceği görülmektedir. Ancak varsayımların sağlanmadığı durumlarda karşılaştırmalar için parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır.

Sınırlılıklar

- Bu araştırma Karadeniz Bölgesinde yer alan 5 farklı üniversite ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma, üniversite öğrencilerinin "Sosyalleşme Ölçeği" sonuçları ve araştırmacıların hazırlamış olduğu kişisel bilgi formuna verilen cevaplar ile sınırlıdır.
- Araştırmanın uygulanması 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilmiş ve bununla sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilecek olan verilerin analizi kullanılan istatistiksel yöntemler ile sınırlıdır.

BULGULAR

Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri üniversite, bölüm, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne meslek, baba meslek, ikamet ettikleri yer, not ortalaması, bölüm seçimi ile ilgili tercihleri, spor branşı, spor dışındaki ilgi alanları, kitap okuma sıklığı değişkenlerine göre sosyalleşme düzeylerinden elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Sosyalleşme Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları

Soru	Faktör Değeri
SO3	0,512
SO5	0,509
SO6	0,618
SO7	0,495
SO10	0,592
SO11	0,617
SO12	0,651
SO13	0,501
SO14	0,502
SO15	0,451
SO16	0,458
SO19	0,581
SO21	0,477
SO24	0,504
SO25	0,730
SO26	0,698
SO27	0,619
SO29	0,644
SO30	0,622
SO31	0,734
SO32	0,736
SO33	0,699
SO34	0,629

Not: Temel Bileşenler Faktör analizi yöntemi kullanılmıştır.
KMO=0,937; Bartlett Test= 4838,949***(p<0,001)

Yapılan faktör analizi neticesinde tek faktörden oluşan yapının korunduğu görülmüştür. Örneklem yeterliliğinin test edildiği Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği testine göre eldeki örneklemin faktör analizi için yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca faktör analizine uygunluğun Bartlett testi ile sınanması gerekmektedir (Hair ve ark., 2010; Field, 2013). Elde edilen sonuca göre kullanılan örneklemin faktör analizine uygun olduğu görülmektedir (p<0,001). Sonuçlar incelendiğinde ölçekte yer alan sorulardan 1, 2, 4, 8, 9, 17, 18, 20, 22, 23, 28 numaralı sorular düşük communality değerleri ve faktör yükleri nedeniyle analizden çıkarılmıştır. Elde edilen ölçeğin toplam varyans açıklayıcılığı %35,687 olarak hesaplanmıştır. Buradan elde edilen değerler için ölçeklerin ortalama değerleri alınmış ve hipotezler ortalama değerler üzerinden karşılaştırılmıştır.

Analizlerde ölçüm tutarlılığının sağlanması için Cronbach'ın Alfa Katsayısı kullanılmıştır. Bu katsayının 0,70'den büyük olması (Tabachnic ve Fidell, 2012) ölçüm tutarlılığının sağlandığını ve güvenilir bir ölçek ile analizlerin gerçekleştirildiğini göstermektedir. Yapılan analiz sonucunda sosyalleşme ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0,858 olarak hesaplandığından ölçeğin ölçüm tutarlılığının sağlandığı görülmektedir.

Tablo 2. Bireysel Değişkenlere Göre Sosyalleşme Düzeylerinin Karşılaştırılması

#	Hipotez	Grup	N	Ortalama	SD	Test İstatistiği	P	Etki Büyüklüğü																																																																																																														
H1	Cinsiyet	Kadın	184	4.015	0.418	3,314	<0.001	0,305																																																																																																														
		Erkek	332	3.879	0.461				H2	Yaş	20'den az	220	3.940	0.445	2,811	0,422	0,005	20-22 arası	209	3.915	0.441	22-24 arası	62	3.880	0.481	24'ten fazla	25	4.037	0.507	H3	Ortalama	72'den az	145	3.870	0.459	6,897	0,075	0,01	72 ile 83 arası	253	3.960	0.433	83 ile 90 arası	98	3.948	0.485	H4	Bölümü isteyerek mi seçtiniz	90'dan fazla	20	3.826	0.410	2,198	0,028	0,435	Evet	489	3.938	0.445	H5	Spor Branşı	Hayır	27	3.742	0.523	0,032	0,975	0,003	Bireysel	326	3.928	0.425	H6	İlgi Alanı	Takım	190	3.927	0.494	0,551	0,698	0,005	Kitap – Dergi	83	3.991	0.440	Müzik	184	3.904	0.421	Sinema	113	3.911	0.469	Tiyatro	46	3.943	0.501	H7	Kitap Okuma Sıklığı	Diğer	90	3.929	0.473	1,18	0,31	0,005	Hiç	60	3.878	0.500	Nadiren	346	3.918	0.447			Sıklıkla	110
H2	Yaş	20'den az	220	3.940	0.445	2,811	0,422	0,005																																																																																																														
		20-22 arası	209	3.915	0.441																																																																																																																	
		22-24 arası	62	3.880	0.481																																																																																																																	
		24'ten fazla	25	4.037	0.507																																																																																																																	
H3	Ortalama	72'den az	145	3.870	0.459	6,897	0,075	0,01																																																																																																														
		72 ile 83 arası	253	3.960	0.433																																																																																																																	
		83 ile 90 arası	98	3.948	0.485																																																																																																																	
H4	Bölümü isteyerek mi seçtiniz	90'dan fazla	20	3.826	0.410	2,198	0,028	0,435																																																																																																														
		Evet	489	3.938	0.445																																																																																																																	
H5	Spor Branşı	Hayır	27	3.742	0.523	0,032	0,975	0,003																																																																																																														
		Bireysel	326	3.928	0.425																																																																																																																	
H6	İlgi Alanı	Takım	190	3.927	0.494	0,551	0,698	0,005																																																																																																														
		Kitap – Dergi	83	3.991	0.440																																																																																																																	
		Müzik	184	3.904	0.421																																																																																																																	
		Sinema	113	3.911	0.469																																																																																																																	
		Tiyatro	46	3.943	0.501																																																																																																																	
H7	Kitap Okuma Sıklığı	Diğer	90	3.929	0.473	1,18	0,31	0,005																																																																																																														
		Hiç	60	3.878	0.500																																																																																																																	
		Nadiren	346	3.918	0.447																																																																																																																	
		Sıklıkla	110	3.983	0.432																																																																																																																	

Bireysel değişkenlere göre öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin istatistiksel karşılaştırmaları Tablo 2'de verilmiştir. Verilen sonuçlara göre öğrencilerin cinsiyet ve bölümü isteyerek seçip seçmediği sorularının dışında kalan değişkenlerin ortalama sosyalleşme becerisi puanları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p < 0,05$).

Cinsiyet açısından bakıldığında kadın öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin erkek öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca okuduğu bölümü isteyerek seçen kişilerin sosyalleşme düzeylerinin isteyerek seçmeyen kişilere göre istatistiksel açıdan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Okudukları Üniversite ile İlgili Değişkenlere Göre Sosyalleşme Düzeylerinin Karşılaştırılması

#	Hipotez	Grup	N	Ortalama	SD	Test	P	Etki
---	---------	------	---	----------	----	------	---	------

						İstatistiği		Büyüklüğü	
H8	Üniversite	19 Mayıs	90	3.917	0.465	6,297	<0.001	0,042	
		Amasya	108	4.072	0.386				
		Gaziosmanpaşa	141	3.804	0.448				
		Bülent Ecevit	69	3.882	0.411				
		Kastamonu	108	3.981	0.483				
H9	Bölüm	Antrenörlük	108	3.890	0.418	2,048	0,109	0,013	
		BES	264	3.976	0.428				
		Öğretmenliği							
		Rekreasyon	32	3.832	0.501				
H10	Sınıf	Spor	112	3.876	0.508	0,811	0,488	0,005	
		Yöneticiliği							
		1. Sınıf	99	3.926	0.417				
		2. Sınıf	120	3.917	0.498				
		3. Sınıf	212	3.958	0.432				
4. Sınıf	85	3.868	0.466						

Öğrencilerin eğitim gördükleri üniversite ile ilgili değişkenlere göre öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin istatistiksel karşılaştırmaları Tablo 3'te verilmiştir. Verilen sonuçlara göre yalnızca öğrencilerin okudukları bölüme göre ortalama sosyalleşme puanları bakımından anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Diğer değişkenlerin ortalama sosyalleşme becerisi puanları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p < 0,05$).

Tablo 4. Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Üniversite Açısından Post-hoc Karşılaştırması

		Ort. Fark	Sd	t	Cohen'sd	Ptukey
Amasya Üniversitesi	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	0.268	0.057	4.740	0.606	< 0.001
	19 Mayıs Üniversitesi	0.155	0.063	2.460	0.351	0.102
	Kastamonu Üniversitesi	0.091	0.060	1.506	0.205	0.559
	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	0.191	0.068	2.797	0.431	0.042
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	19 Mayıs Üniversitesi	-0.113	0.060	-1.890	-0.255	0.324
	Kastamonu Üniversitesi	-0.177	0.057	-3.137	-0.401	0.015
	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	-0.077	0.065	-1.191	-0.175	0.756
19 Mayıs Üniversitesi	Kastamonu Üniversitesi	-0.065	0.063	-1.024	-0.146	0.844
	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	0.035	0.071	0.500	0.080	0.987
Kastamonu Üniversitesi	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	0.100	0.068	1.467	0.226	0.584

Tablo 4'te öğrencilerin okuduğu üniversite açısından yapılan karşılaştırmalarda Amasya Üniversitesi ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencileri açısından sosyalleşme düzeylerinde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre Amasya Üniversitesi öğrencilerinin ortalama sosyalleşme düzeyleri Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinden daha yüksektir. Ayrıca Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ortalama sosyalleşme düzeylerinin Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinden daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Ailevi Değişkenlere Göre Sosyalleşme Düzeylerinin Karşılaştırılması

#	Hipotez	Grup	N	Ortalama	SD	Test İstatistiği	P	Etki Büyüklüğü
---	---------	------	---	----------	----	------------------	---	----------------

H11	Kardeş Sayısı	2 kardeş	158	3.875	0.469	5,477	0,14	0,01
		3 kardeş	168	3.915	0.441			
		4 ve üzeri	164	3.983	0.442			
		Tek çocuğum	26	3.972	0.440			
H12	Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	31	4.021	0.474	0,41	0,841	0,004
		Okuryazar	38	3.880	0.504			
		İlkokul	185	3.919	0.426			
		Ortaokul	125	3.920	0.454			
		Lise	103	3.927	0.488			
H13	Baba Eğitim Durumu	Üniversite	34	3.967	0.385	7,107	0,311	0,012
		Okuryazar değil	10	4.174	0.295			
		Okuryazar	14	3.950	0.573			
		İlkokul	148	3.927	0.411			
		Ortaokul	126	3.880	0.476			
		Lise	144	3.965	0.445			
H14	Anne Mesleği	Üniversite	63	3.911	0.494	1,768	0,778	0,002
		Lisansüstü	10	3.800	0.442			
		Ev hanımı	397	3.919	0.459			
		İşçi	62	3.986	0.441			
		Memur	20	3.922	0.385			
H15	Baba Mesleği	Emekli	13	3.923	0.282	0,297	0,88	0,002
		Diğer	24	3.928	0.489			
		Çiftçi	38	3.975	0.453			
		Emekli	113	3.931	0.466			
		İşçi	150	3.944	0.464			
H16	İkametgâh	Memur	73	3.902	0.429	1,35	0,258	0,008
		Diğer	141	3.906	0.441			
		Büyükşehir	144	3.924	0.453			
		İlçe	150	3.899	0.420			
		Köy/Kasaba	63	4.030	0.434			
		Şehir	159	3.916	0.481			

Öğrencilerin ailevi değişkenlerine göre sosyalleşme düzeylerinin istatistiksel karşılaştırmaları Tablo 5'te verilmiştir. Verilen sonuçlara göre öğrencilerin ailevi değişkenlerine ortalama sosyalleşme becerisi puanları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p < 0,05$).

TARTIŞMA

Sosyalleşme, bir toplum ya da grubun hayat tarzını benimseme ve aynı zamanda karşılıklı etkileşimi devam ettirme sürecidir. Bu süreçte, topluma ait kalıplaşmış davranışları birey kişiselleştirir ve o topluma ya da gruba ait bir kimlik edinir (Erdimez, 2016). Sosyalleşme sürecinde toplumsal yapı ve bireyin dahil olduğu sistemler de önemli etkiye sahiptir. Toplumda bireyin üstlendiği rol, dahil olduğu sosyal sınıf ve sahip olduğu statünün yanında (Filiz, 2010) ailesi, eğitim kurumları, öğretmenleri, arkadaş çevreleri ve kitle iletişim araçları bireylerin sosyalleşmesinde etkili rol oynamaktadır (Yıldırım ve Bayrak, 2019). Spor da sosyalleşme sürecinde önemli etkileri olan bir unsurdur. Dolayısıyla spor eğitimi alan

kişilerin sosyalleşme sürecini daha etkili bir şekilde yaşayacakları düşünülmektedir (Özdiñç, 2005).

Öğrenciler, yüksek öğrenim kurumu tarafından örgütsel olarak birleştirilmiş bir tür sosyal gençlik kategorisidir (Haleta ve ark., 2021). Üniversite eğitimleri boyunca bir arada etkili iletişim yoluyla sosyalleşebilecekleri gruplar ve ortamlar oluştururlar. Özellikle etkinlikler, müsabakalar ve organizasyonların yoğun olarak gerçekleştiği Spor Bilimleri Fakültelerinde eğitim alan öğrenciler daha çok sosyalleşme olanağı bulurlar.

Ancak öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri birçok farklı etmeden etkilenmektedir. Alan yazında öncelikle spor ve spor bilimleri üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş ve sosyalleşme düzeyine etki eden temel faktörler tespit edilmiştir. Bu doğrultuda veriler analiz edilerek tespit edilen bulgular üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda ele alınan değişkenlerden cinsiyet, üniversite ve bölümü kendi isteği ile seçip seçmeme durumları dışında öğrencilerin ortalama sosyalleşme puanları bakımından anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Araştırmanın ilk bulgusu cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmasıdır. Buna göre kadın öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Literatürde benzer bulgulara rastlanılan çalışmalar mevcuttur. Ağkurt'un (2018) yaptığı çalışmadan elde edilen bulgulara göre kadın katılımcıların spor ile sosyalleşme düzeylerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yıldırım ve Caz (2018) tarafından yapılan çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre spora dayalı fiziksel aktivite yoluyla daha yüksek sosyalleşme düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Yılmaz (2006) yapmış olduğu çalışmada doğa sporlarına katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre doğa sporlarının bireyin sosyalleşmesinde daha olumlu düşünceye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Tuncel ve Kaya (2019) tarafından yapılan çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde sosyalleştiği ve spor yapma durumlarının erkek öğrencilerden fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar bu sonucu, araştırmayı yaptıkları küçük şehrin belediyesinin kadınlara yönelik spor faaliyetleri (zumba, fitness vs.) düzenleyerek kadınları spor aktivitelerine dahil etmesine bağlamışlardır.

Çalışma bulgularımızın aksine Özdiñç (2005), Çukurova Üniversitesi öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, sportif aktivitelere katılımda cinsiyete göre bir farklılık olamamasına rağmen tercih edilen spor branşlarında gözle görülür farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Çalışmaya göre kadınlar çoğunlukla bireysel sporları (yürüyüş, yüzme ve koşu)

tercih ederlerken, erkekler takım sporlarını (futbol ve basketbol) seçmektedirler. Bu sonuca göre erkeklerin sporu sosyalleşmek için tercih ermekte oldukları kanısına varılabilir. Albayrak ve Bayrakdaroğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet değişkeninin spor-sosyalleşme ve sosyalleşme puanları üzerinde fark oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Toplumsal açıdan her ne kadar sosyalleşme düzeyleri açısından erkeklerin daha yüksek düzeye sahip olabilecekleri kanısı var olsa da çalışma bulgularımızda kadınların sosyalleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonucun kadınların güçlü iletişim becerilerine sahip olmalarından dolayı olabileceği gibi, (Aspegren, 1999; Bozkurt ve ark., 2001; Güven ve Akyüz, 2001; Ocak ve Erşen, 2015; Tepeköylü ve ark., 2019) öğrenim gördükleri bölümlerin spor ile ilgili olması dolayısıyla daha fazla etkinlikte bir araya gelebileceklerinden sosyalleşme yetilerinin daha gelişmiş olabileceği de dile getirilebilir.

Çalışmamızın bir diğer bulgusu olan öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğudur. Amasya Üniversitesi ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre Amasya Üniversitesi öğrencilerinin ortalama sosyalleşme becerisi Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinden daha yüksektir. Ayrıca Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ortalama sosyalleşme becerisinin Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinden daha düşük olduğu görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde Şahan (2007) tarafından yapılan çalışmada Gazi Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi arasında spor ve sosyalleşme düzeyleri arasında bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin Gazi Üniversitesi öğrencilerine göre spor ve sosyalleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmacı bu farklılığı yaratan nedenin Selçuk Üniversitesi'nin bir kampüs içerisinde bulunması, kampüs içerisinde yapılan bütün spor aktivitelerinden öğrencilerin haberdar olabilmesi ve aktivitelere katılım gösterirken zaman kaybının olmamasına bağlamıştır.

Erdimez (2016) tarafından yapılan çalışmada da yine sosyalleşme puanı bakımından öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi lehine diğer üniversitelere göre istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Doğan ve ark., (2018) tarafından spor bilimleri fakültesi ve diğer fakültelerin öğrencileri arasında gerçekleştirilen çalışmada ise fakülte farklılıkları bakımından sosyalleşme skorları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlı fark tespit edilememiştir. Araştırmamız sonucunda öğrenim görülen üniversite değişkeninin anlamlı farklılık ifade

etmesi, üniversite kampüslerinin bulunduğu yerleşim birimleri, sosyal etkinliklerin gerçekleştirilebileceği ortamlara olan mesafe, kampüs içerisinde düzenlenen etkinlikler ve bu etkinliklerden haberdar olma süresi gibi birçok etkene bağlı olabileceği söylenebilir.

Araştırmamızın son bulgusu bölüm tercihleri ile ilgili görüşleri değişkenine verilen yanıtlara göre okuduğu bölümü isteyerek seçen kişilerin sosyalleşme düzeyleri isteyerek seçmeyen kişilere göre istatistiksel açıdan daha yüksek bulunmuştur. Literatür tarandığında bu sonucu destekleyecek ya da farklı sonuçta olan çalışmalara rastlanılmamıştır. Ancak yine de bölüm tercihini isteyerek yapan öğrencilerin mevcut yaşamlarında hali hazırda sosyalleşme yetileri yüksek olan bireyler olduğu dile getirilebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak spor eğitimi alan üniversite öğrencileri aldıkları eğitim süresince katıldıkları müsabakalar ve antrenmanlar, ilgilendikleri bireysel ve takım sporlarında edindikleri takım arkadaşları, rakipler ve antrenörler, düzenlenen spor etkinlikleri ve organizasyonlar sayesinde birçok sosyal ortama dahil olurlar ve bu sayede sosyalleşme yetileri daha güçlü bir şekilde gelişim gösterir. Bunun için önerilerimiz şu şekilde sıralanabilir:

- Eğitim kurumlarında öğrencilerin sosyalleşebilecekleri etkinlik grupları ve kulüpler açılmalı ve geliştirilmelidir.
- Sosyalleşmeye olanak sağlayabilecek daha fazla sayıda etkinlik, müsabaka ve organizasyonlar düzenlenmelidir. Spora yönelik etkinliklerin üniversitelerde daha düzenli, çeşitli ve yaygın bir şekilde yapılması tavsiye edilebilir.
- Kampüs içerisinde etkinliklerden haberdar olmaya yönelik iyileştirmeler yapılmalıdır.

Bu çalışma yalnızca spor bilimleri alanında eğitim alan öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Alana yönelik yapılacak yeni çalışmalarda çalışma grubu değiştirilebilir, yeni fakülteler, bölümler veya yeni değişkenler eklenebilir, farklı bölgelerden üniversiteler örnekleme dahil edilerek bölgesel karşılaştırmalar yapılabilir.

Teşekkür: Bu çalışma esnasında desteklerini esirgemeyen tüm akademisyenlere, araştırma konusunda olanak sağlayan ve izin talebine olumlu yanıt veren tüm üniversitelere ve araştırma örnekleme gönüllü katılım gösteren tüm Spor Bilimleri öğrencilerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Adamonienė, R. ve Astromskienė, A. (2015). Peculiarities of entrepreneurial socialization expression. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 213, 890-895. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.11.501
- Ağkurt, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Spora Katılımın Sosyalleşmeye Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Elâzığ.
- Albayrak, A. Y. ve Bayrakdaroglu, Y. (2018). Assessment of socialization and sports-socialization processes of university students studying in different sports branches. *International Journal of Educational Methodology*, 4(2), 95-100.
- Alpay, N. (2021). Sporun yaygınlaşmasının gelişmeye etkileri: bir inceleme. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (1), 33-44. doi: 10.47257/busad.958955.
- Aspegren, K. (1999). Teaching and learning communication skills in medicine-a review with quality grading of articles. *Medical Teacher*, 21(6), 565-570.
- Baciu, C. and Baciu, A. (2015). Quality of life and students socialization through sport. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 209, 78-83. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.11.260
- Bazic, J. (2018). The social aspects of sport. *Physical Education and Sport Through The Centuries*, 5(1), 49-66. doi:10.2478/spes-2018-0005
- Bozkurt, N., Serin, O. ve Emran, B. (2003). İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin problem çözme, iletişim becerileri ve denetim odağı düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. 12. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Antalya (1373, 1392).
- Cranmer, G. A. (2017). An application of socialization resources theory: collegiate student-athletes' team socialization as a function of their social exchanges with coaches and teammates. *Communication and Sport*, 6(3), 1-19. doi: 10.1177/2167479517714458
- Doğan, E., Yılmaz, A. K., Kabadayi, M. ve Mayda, M. H. (2018). Spor bilimleri öğrencileri ile farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin sosyalleşme ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 403-411.
- Erdimez, A. (2016). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sporla Sosyalleşme Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.

- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., and Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical poweranalysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39, 175-191. doi: 10.3758/bf03193146
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using SPSS*. Sage Publications.
- Filiz, Z. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşmesinde spora katılımın değerlendirilmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 192-203.
- Frey, J. H. and Eitzen, D. S. (1991). Sport and society. *Annual Review of Sociology*, 17(1), 503-522. doi: 10.1146/annurev.so.17.080191.002443
- Giddens, A. (2000). *Sociology*. (H. Özel, & G. Cemal, D.) İstanbul: Ayraç Publishing.
- Göksel, A. G. & Yıldız, L. (2021). Üniversite öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumları: Spor bilimleri fakültesi örneği. *Eurasian Research in Sport Science*, 6 (1), 1-14.
- Guhin, J., Calarco, J. M. and Miller-Idriss, C. (2021). Whatever happened to socialization? *Annual Review of Sociology*, 47, 109-129. doi: 10.1146/annurev-soc-090320-103012
- Guo, W., & Li, X. (2017). Study on the evaluation and incentive of research ability of physical education teachers — Based on investigation in non-sports colleges and universities in Tianjin. 2017 Chinese Automation Congress (CAC). doi: 10.1109/cac.2017.8243959
- Güven, A. ve Akyüz, M. Y. (2001). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 1, 13-22.
- Haleta, Y., Filonenko, O., Ratsul, O., Ratsul, A. and Babenko, T. (2021). The main factors influencing the socialization of students in postpandemic period. *Postmodern Openings*, 12(3), 245-256. doi: 10.18662/po/12.3/338
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis: a global perspective*. Prentice Hall.
- Hesjedal, M. B. (2022). Socializing scientists into interdisciplinarity by placemaking in a multi-sited research center. *Science, Technology & Human Values*. doi: 10.1177/01622439221100867
- Huang, H.-C., Liu, L.-W., Chang, C.-M., Hsieh, H.-H. and Lu, H.C. (2019). The effects of locus of control, agents of socialization and sport socialization situations on the sports participation of women in Taiwan. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(10). doi: 10.3390/ijerph16101841

- Humphrey, J. H. (1993). *Sports For Children: A uide for Adults*. Springfield: Charles C. Thomas Publisher.
- Kenyon, G. S. and McPherson, B. O. (1974). An approach to the study of sport socialization. *International Review of Sport Sociology*, 9(1), 127-129. doi: 10.1177/101269027400900109
- Khohanazarova, N. (2022). The essence of socialization of children in preschool educational institutions on the basis of a systematic approach. *World Bulletin of Social Sciences*, 7, 5-7.
- Kuczynski, L. and De Mol, J. (2015). Dialectal models of socialization. W. Overton, P. C. Molenaar, & R. M. Lerner içinde, *Handbook of Child Psychology and Developmental Science; Theory and Method* (s. 323-369). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Moreland, R. L. and Levine, J. M. (1982). Socialization in small groups: temporal changes in individual- group relations. *Advances in Experimental Social Psychology*, 15, 137-192. doi: 10.1016/S0065-2601(08)60297-X
- Ocak, G. ve Erşen, Z.B. (2015). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 1-19.
- O'Leary, N. (2019). Teacher socialization in physical education: new perspectives. *Sport, Education and Society*, 24(6), 668-671. doi:10.1080/13573322.2019.1618105
- Özdiñç, Ö. (2005). Çukurova üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 77-84.
- Rahmati, M. M., Alikhah, F., Shadmanfaat, S. M. and Kabiri, S. (2018). Sociological study of sport participation process based on symbolic interaction approach. *Research on Educational Sport*, 6(15), 223-246. doi: 10.22089/res.2017.4245.1307
- Sadeghi, A. and Einoky, S. (2021). Relationship between psychological hardiness and resilience with mental health in athlete students in the guilan unit of university of applied Science and Technology. *Sociology Mind*, 11(1), 10-24. doi: 10.4236/sm.2021.111002
- Saracaloğlu, A. S. (2005). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının araştırmaya yönelik tutumları ve deneyimleri ile araştırma başarıları arasındaki ilişki. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (4) , 13-32

- Schulenkorf, N. (2012). Sustainable community development through sport and events: a conceptual framework for sport-for-development projects. *Sport Management Review*, 15(1), 1-12. doi: 10.1016/j.smr.2011.06.001
- Silvas, A. and Maior, P. (2014). Education and socialization through communication. 2nd International Conference on Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity (s. 128-133). Tirgu Mures: Multidisciplinary Perspectives.
- Şahan, H. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Konya.
- Şencan, H. (2005). Güvenilirlik ve Geçerlilik. Hüner Şencan.
- Tabachnik, B. G., & Fidell, L. S. (2012). *Using Multivariate Statistics* (6. Ed). US: Pearson.
- Tepeköylü, Ö., Soytürk, M. ve Çamlıyer, H. (2019). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu (BESYO) öğrencilerinin iletişim beceri algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 83, 115-124.
- Templin, T. J. and Richards, K. A. (2014). C. H. McCloy lecture: reflections on socialization into physical education: an intergenerational perspective. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 85(4), 431-445. doi: 10.1080/02701367.2014.964635
- Tuncel, S. ve Kaya, B. (2019). Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi (Ahi Evran Üniversitesi Örneği). *Spor Eğitim Dergisi*, 3(3), 20-31.
- Yıldırım, M. ve Caz, Ç. (2018). Analysis of socialization situations via sport-based physical activity among students at a school of physical education and sports. *European Journal of Educational Research*, 7(4), 999-1010.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (5. basım). Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, B. (2006). Doğa Sporlarına Katılımın Sosyal Bütünleşmeye Etkisi. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımını Kolaylaştıran Faktörlerin ve İş Yeri Rekreasyon Farkındalıklarının İncelenmesi*

Burak Ahmet AKBULUT¹, Aytekin Hamdi BAŞKAN²

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıklarını ve rekreasyonel etkinliklere katılımını kolaylaştıran faktörleri bazı değişkenlere göre incelemek ve aralarındaki ilişkiyi belirlemektir.

Yöntem: Tarama yöntemi kullanılan çalışmanın araştırma grubunu, Trabzon, Rize ve Giresun Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinde çalışan 79'u kadın, 91'i erkek olmak üzere toplamda 170 personel oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Gürbüz, Öncü ve Emir (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 'Serbest Zaman Kolaylaştırıcıları Ölçeği (SZKÖ)' ve Özkan ve Biçer (2018) tarafından geliştirilen 'İş Yeri Rekreasyonu Farkındalık Algısı Ölçeği (İREFA)' kullanılmıştır. Verilerin analizinde istatistiki yöntem olarak; betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma); t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), ve korelasyon kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan personelin iş yeri rekreasyon farkındalık algıları orta seviyenin üzerinde, serbest zaman kolaylaştırıcı algıları orta seviyede olduğu görülmüştür.

Sonuç: Çalışma sonucunda cinsiyet değişkeninin iş yeri rekreasyon farkındalık algısı üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Medeni durum, öğrenim durumu ve ev içerisinde yapılan aktivitelere katılma durumu değişkenleri iş yeri rekreasyon farkındalık algısı ve serbest zaman kolaylaştırıcı algısı üzerinde etkili değildir. Serbest zamanı değerlendirme biçimi genel olarak iş yeri rekreasyon farkındalık algısı ve serbest zaman kolaylaştırıcı algısı üzerinde etkilidir. Rekreatif etkinliklere sık sık katıldığını belirten katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı algıları yüksektir. Katılımcıların iş yeri rekreasyon farkındalıkları artarken serbest zaman kolaylaştırıcı algıları da artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Gençlik ve spor, Kolaylaştırıcı, Farkındalık

ABSTRACT

Investigation of Factors That Facilitate The Participation of Youth And Sports Provincial Directorate Employees in Recreational Activities and Workplace Recreation Awareness

Purpose: The aim of this study is to examine the factors that facilitate the participation of the employees of the Provincial Directorate of Youth and Sports in recreational activities according to some variables and to determine the relationship between them.

Method: The research group of the study, which used the screening method, consisted of 170 personnel, 79 of whom were female and 91 of whom were male, working in Trabzon, Rize and Giresun youth and Sports provincial directorates. The research uses 'free time facilitators scale (FTFS)' adapted to Turkish by Gürbüz, Öncü and Emir (2015) and 'workplace Recreation awareness perception scale (WRAPS)' developed by Özkan and Biçer (2018) as data collection tools. Descriptive statistics (frequency, arithmetic mean, standard deviation); t-test, unidirectional variance analysis (Anova), and correlation were used.

¹ Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0002-8671-9854, burakahmet.akblt@gmail.com

²* Sorumlu Yazar: Giresun Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Giresun/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0003-4204-7408, aytekinbaskan@gmail.com

* Bu çalışma Yazar Burak Ahmet AKBULUT'un yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Results: When the findings of the study were examined, it was observed that the personnel involved in the study had a moderate level of workplace recreation awareness perceptions and a moderate level of free time facilitator perceptions.

Conclusion: At the end of the study, gender change was determined to be effective on workplace recreation awareness perception. Changes in marital status, learning status and participation status in domestic activities are not effective on workplace recreation awareness perception and free time facilitator perception. The free time assessment format is generally effective on workplace recreation awareness perception and free time facilitator perception. Frequent participants in recreational activities have high perceptions of facilitating free time. Participants' perceptions of free time facilitators increasing their awareness of workplace recreation are also on the rise.

Keywords: Recreation, Youth and Sports, Facilitators, Awareness

GİRİŞ

İnsan, yaşamış olduğu dönemin içindeki kültürel yapıya bağlı kalarak hayatı boyunca çalışmakta ve çalışmanın dışındaki arta kalan zamanın toplamından oluşan bir ömre sahiptir. Bu iki zamanın etkileşimiyle şekil alan bireyler için çalışma, insan hayatının çekirdeği olarak değerlendirilmektedir (Bahadır, 2016). Bireyler çalışma hayatlarının üretken süreci içerisindeki yer almadıkları bu süreçten geri kalan zaman dilimini de boş zaman olarak tanımlamaktadır (Omay, 2008). Çalışma hayatının haricinde kalan boş zaman ise bazı bilim adamları tarafından şöyle açıklanmaktadır; Bireylerin zorunlu olarak yapmak durumunda kaldıkları (iş, yemek, uyku, vb.) eylemler dışında geriye kalan zaman dilimidir (Torkildsen, 2005). Diğer bir deyişle kişinin çalışmadığı, yaşam zorunluluklarının ve biçimsel görevinin dışında kalan ve kişinin kendi isteği yönünde harcayabileceği zaman olarak ifade edilmektedir (Tezcan, 1994). Türkmen ve ark. (2013) ise boş zamanı, modern insanın çalışma günü bitiminde, hafta sonunda, yıllık izninde ve emeklilik devresinde, iş ve zorunlu görevler dışında kalan zaman olarak ifade etmiştir. Ancak tüm bireyler için ortak bir boş zaman süresinden, boş zamanın etkin ve verimli kullanımından söz etmek mümkün değildir (Rhodes ve Dean 2009).

Çalışan bireylerin iş sürelerinin fazla olması özellikle belirli bir sınırı geçmesi bireyler üzerinde yorgunluk, isteksizlik ve bıkkınlığı getirmektedir (Karaküçük'den, 2014). İş hayatında yapılacak çok fazla iş yükünün olması çalışanların kendilerini sıkılmış ve stresli hissetmelerine neden olmaktadır. Bundan dolayı da çalışanlar, onlar için olumlu motivasyon sağlayan ve ruhsal durumlarına olumlu yönde etki edebilecek durumlara ihtiyaç duymaktadırlar. Son zamanlarda daha çok yaygınlaşmaya başlayan iş yeri rekreasyonu ise bu durumun cevabı niteliğindedir (Kumambong ve ark. 2016). İş yerindeki insan kaynaklarının hedefi, bünyesinde çalışan bireylerin yüksek düzeyde performans elde etmelerini sağlamaktır.

Bu performans beklentisine hitap eden ve yeni ortaya çıkan bu kavram iş yeri rekreasyonudur (Tan ve Waheed, 2011). İş yeri rekreasyon programları, bir kurumdaki personelin motivasyonunu, verimliliğini ve sağlığını destekleyen faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Mokaya ve Gitari 2012). Bu nedenle birçok bilim adamı, rekreasyon programlarının iş performansı ve çalışan verimliliği üzerindeki etkilerini araştırmaya değer görmüşlerdir (Golaszewski ve Yen 1992; Wattles ve Harris 2003). Amerikan Egzersiz Konseyi ve Aga Khan Kalkınma Ağı (AKDN) gibi kuruluşlar da serbest zamanın çalışanların yaşam kalitesini arttırdığını, iş performanslarının, zihinsel durumlarının ve fiziksel sağlık durumlarının da buna bağlı arttığını belirtmişlerdir (Ağa Khan Kalkınma Ağı, 2013; Parks ve Steelman 2008).

Bu bağlamda gün içerisinde oluşturulabilecek serbest zaman faaliyetlerinin, çalışanların kendilerini psikolojik ve duygusal olarak şarj etmelerini sağladığını ve bunun da iş performansına olumlu yönde yansıdığı görülmektedir (Amerikan Egzersiz Konseyi, 2000). Bu açıdan bakıldığında sürekli çalışmamak, hatta iş saatleri arasında boş zaman bırakmak çalışan insan için büyük bir kolaylık ve mutluluk sağlayabilmektedir (Karaküçük'den, 2014). Öte yandan bireylerin serbest zaman aktivitelerine katılımlarını etkileyen serbest zaman engellerinin bulunduğu ve bu engellerle başa çıkma stratejilerinde bazı modellerin ortaya çıktığı, bu modellerinde özünde ise “kolaylaştırıcı” faktörlerle ilişkili olduğu görülmektedir (Raymore, 2002). Bu faktörlerin bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılım sağlayıp sağlamadığı konusunda bilinmesi gerektiğinin önemli olduğu düşünülmektedir (Gürbüz ve ark. 2015).

Konu ile ilgili verilen bilgiler doğrultusunda iş yerinde uygulanan rekreasyonel faaliyetlerin çalışanların iş performansı üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu ve bu durum üzerinde de serbest zaman kolaylaştırıcılarının etkili olabileceği düşünülmektedir. Araştırma konusu ile ilgili yapılan literatür taramasında, iş yeri rekreasyon farkındalık algıları üzerine Bruton ve ark., 2018; Dal, 2018; Mbaabu, 2013; Mokaya ve Gitari, 2012; Özkan, 2018 ile Rekreatif etkinliklere katılımı kolaylaştıran faktörler üzerine Bilgili, 2019; Burmaoğlu ve ark., 2018; Koçak, 2017a; Kosma ve Buchanan, 2018; Köse ve Yerlisu-Lapa, 2018; Sarol, 2017; Shannon, 2014; Smith ve ark., 2018; Siyahtaş ve ark., 2018, çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan literatür taraması sonucunda Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıkları ve serbest zaman etkinliklere katılımını kolaylaştıran faktörler üzerine konu edinen çalışmalara rastlanılmamış olup, elde edilen sonuçların Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıkları ve serbest zaman etkinliklere katılımını kolaylaştıran faktörlerinin incelenmesinde literatüre

katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıklarını ve rekreasyonel etkinliklere katılımını kolaylaştıran faktörleri bazı değişkenlere göre incelemek ve aralarındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu çalışma kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır.

1. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıkları ve serbest zaman kolaylaştırıcı algıları ne düzeydedir?

2. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıkları ve serbest zaman kolaylaştırıcı algıları, cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, sportif etkinliklere katılma durumu (seyirci veya aktif katılımcı), kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılma durumu, turistik etkinliklere katılma durumu, rekreatif etkinliklere katılım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının yaşları ile serbest zaman kolaylaştırıcıları ve iş yeri rekreasyon farkındalıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının serbest zaman kolaylaştırıcıları ile iş yeri rekreasyon farkındalıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada var olan bir durumu olduğu gibi araştırıp açıklamayı hedefleyen ve ayrıca bir evren içerisinden seçilen örneklem grubu üzerinde yapılan çalışmalar aracılığıyla evrenin genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin nicel olarak betimlenmesini sağlayan tarama yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2013; Şimşek, 2012). Araştırmada veri toplama tekniği olarak ise anket tekniği kullanılmıştır (Balcı, 2013). Anketler, belirli bir konu ile ilgili düşünceleri, görüşleri, tercihleri, davranışları, beklentileri ve eğilimleri ortaya koymak amacıyla seçeneklere dayalı olarak bilgi toplamaya yarayan araçlardır (Balaban-Sali, 2012).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019 yılında aynı bölgede yer alması bakımından Giresun, Trabzon ve Rize illerinin Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinde (GSİM) görev yapan personeller oluşturmaktadır. Araştırma grubunun oluşturulmasında kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir olması açısından uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler tablo 1.'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgilerin dağılımı

		n	Yüzde (%)
Cinsiyet	<i>Kadın</i>	79	46.5
	<i>Erkek</i>	91	53.5
	<i>Toplam</i>	170	100
Medeni Durum	<i>Evli</i>	116	68.2
	<i>Bekâr</i>	54	31.8
	<i>Toplam</i>	170	100
Öğrenim Durumu	<i>Lise</i>	34	20.0
	<i>Ön Lisans</i>	19	11.2
	<i>Lisans</i>	102	59.4
	<i>Lisansüstü</i>	15	8.8
	<i>Toplam</i>	170	100
Aktiviteye Katılım Sıklığı	<i>Çok Nadir</i>	60	35.3
	<i>Bazen</i>	85	50.0
	<i>Sık sık</i>	25	14.7
	<i>Toplam</i>	170	100

Çalışmaya katılan Gençlik Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının 79'u (46.5) kadın ve 91'i (53.5) erkektir. Katılımcılardan evli olanların sayısı 116 iken, bekâr olanların sayısı 54'tür. Gençlik Spor İl Müdürlüğü çalışanlarından 34'ü lise, 19'u ön lisans, 102'si lisans ve 15'i lisansüstü öğrenimine sahiptir. Katılımcıların 60'ı rekreatif aktivitelere çok nadir katıldığını, 85'i bazen katıldığını ve 25'i ise sık sık katıldığını belirtmişlerdir. Katılımcıların yaş ortalaması 36.44 ± 9.29 'dur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak 'Kişisel Bilgi Formu', 'İş Yeri Rekreasyonu Farkındalık Algısı Ölçeği' ve 'Serbest Zaman Kolaylaştırıcıları Ölçeği' kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan 'Kişisel Bilgi Formu'; araştırmaya konu olan personeller hakkında bilgi toplamak amacıyla; cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, rekreatif etkinliklere katılım sıklığı (RAKS) ve serbest zamanı değerlendirme biçimi gibi bağımsız değişkenlerle ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Araştırma grubunun iş yeri rekreasyon farkındalık algılarını belirlemek amacıyla Özkan ve Biçer tarafından 2018 yılında geliştirilen 'İş Yeri Rekreasyonu Farkındalık Algısı

Ölçeği (İREFA)' kullanılmıştır. 15 maddeden oluşan ölçek, 'Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum (KESU)' ve 'Kurumsal Bilinç ve Gelişim (KBG)' olmak üzere iki alt faktörden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri "4'lü Likert Tipi Ölçek" formundadır. Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlık katsayısı 'Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum' boyutu için 0.90 ve 'Kurumsal Bilinç ve Gelişim' boyutu için ise 0,81 olarak hesaplanmıştır (Özkan ve Biçer, 2018). Bu araştırma kapsamında toplanan veriler üzerinde hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı 'Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum' boyutu için 0.95 ve 'Kurumsal Bilinç ve Gelişim' boyutu için ise 0,85 olarak hesaplanmıştır. Toplam ölçek için hesaplanan güvenilirlik katsayısı ise 0.95'tir.

Çalışmaya katılan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının serbest zamanlarını kolaylaştıran faktörleri belirlemek amacıyla Kim, Heo, Chun ve Lee (2011) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Gürbüz, Öncü ve Emir (2015) tarafından yapılan 'Serbest Zaman Kolaylaştırıcıları Ölçeği (SZKÖ)' kullanılan bir diğer ölçme aracıdır. SZKÖ'nin orijinal formu 3 alt faktörden (Kişisel Kolaylaştırıcılar, Kişilerarası Kolaylaştırıcılar ve Yapısal Kolaylaştırıcılar) ve toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması için yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucu ölçek toplam 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlık katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır (Gürbüz ve diğ., 2015). Bu çalışma kapsamında toplanmış olan veriler üzerinde de ölçeğin güvenilirliği tekrar hesaplanmıştır. Bu doğrultuda ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 'Kişisel Kolaylaştırıcılar' boyutu için 0.87, 'Kişilerarası Kolaylaştırıcılar' boyutu için 0.73, 'Yapısal Kolaylaştırıcılar' boyutu için 0,81 olarak hesaplanmış olup toplam ölçek için ise 0,90 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında toplanan veriler üzerinde gerçekleştirilen istatistiksel analizler, SPSS 21 istatistik paket programı aracılığıyla yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma), t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey ve Dunnett's C çoklu karşılaştırma ve korelasyon testleri kullanılmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Skewness ve Kurtosis (verilerin normal dağılım durumu) değerleri, normal dağılım eğrisi ve Levene (varyansların eşitliği) testi sonuçları incelenerek karar verilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek için de Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamındaki katılımcıların, İREFA'ndan aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması 3.09 ve standart sapması 0.60'tır. Ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde en yüksek ortalamanın *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* (3.13) alt boyutunda, en düşük ortalamanın ise *Kurumsal Bilinç ve Gelişim* (3.00) alt boyutunda olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan personellerin İREFA'ndan aldıkları en düşük puan 1.00 iken en yüksek puan 4.00'tür. Araştırmaya katılan Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının SZKÖ'nden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması ise 3.66 ve standart sapması 0.64'tür. Ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının *Kişisel Kolaylaştırıcılar* (3.84) alt boyutunda, en düşük puan ortalamasının ise *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* (3.19) alt boyutunda olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında yer alan personellerin SZKÖ'nden aldıkları en düşük puan 1.81 iken en yüksek puan ise 5.00'tir. İREFA ve SZKÖ'nden alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Tablo 2).

Tablo 2. Ölçek puanlarının dağılımı

	Madde	n	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Maks.
	Sayı							
<i>KESU</i>	10	170	3.13	0.64	-1.10	1.95	1.00	4.00
<i>KBG</i>	5	170	3.00	0.63	-0.55	0.97	1.00	4.00
<i>İREFA</i>	15	170	3.09	0.60	-0.90	1.79	1.00	4.00
<i>KK</i>	5	170	3.84	0.76	-0.79	0.87	1.00	5.00
<i>KAK</i>	4	170	3.19	0.84	-0.02	-0.56	1.25	5.00
<i>YK</i>	7	170	3.80	0.69	-0.37	-0.39	2.00	5.00
<i>SZKÖ</i>	16	170	3.66	0.64	-0.21	-0.19	1.81	5.00

Tablo 3'te katılımcıların İREFA ve SZKÖ'nden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler, İREFA ($t=2.15$, $p<0.05$) ve *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* ($t=2.16$, $p<0.05$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Bu bulguya göre kadın katılımcıların toplam ölçek ve alt boyuttan aldıkları puanlar erkek katılımcıların puanlarından daha yüksektir. SZKÖ ve alt boyutlarından alınan puanlar incelendiğinde ise cinsiyet değişkenine göre toplam ölçek ve alt boyutlardan alınan puanların anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle kadın ve erkek katılımcıların toplam ölçek ve alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 3. Ölçek puanlarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

	Kadın (n=79)		Erkek (n=91)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>KESU</i>	3.24	0.53	3.03	0.71	2.16	0.03
<i>KBG</i>	3.09	0.52	2.92	0.70	1.80	0.07
<i>İREFA</i>	3.19	0.48	3.00	0.68	2.15	0.03
<i>KK</i>	3.81	0.80	3.86	0.73	0.46	0.64
<i>KAK</i>	3.20	0.77	3.18	0.91	0.45	0.88
<i>YK</i>	3.85	0.71	3.76	0.68	0.78	0.44
<i>SZKÖ</i>	3.67	0.63	3.65	0.65	0.25	0.81

Tablo 4'te Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının İREFA ile SZKÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların medeni durum değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler, İREFA ($t=0.81$, $p>0.05$) ile *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* ($t=0.82$, $p>0.05$) ve *Kurumsal Bilinç ve Gelişim* ($t=0.66$, $p>0.05$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. SZKÖ'nden alınan puanlar incelendiğinde toplam ölçek ($t=0.39$, $p>0.05$) ile *Kişisel Kolaylaştırıcılar* ($t=0.23$, $p>0.05$), *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* ($t=0.77$, $p>0.05$) ve *Yapısal Kolaylaştırıcılar* ($t=0.12$, $p>0.05$) alt boyut puanlarının da anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Ölçek puanlarının medeni durum değişkenine göre t-testi sonuçları

	Evli (n=116)		Bekâr (n=54)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>KESU</i>	3.10	0.65	3.19	0.61	0.82	0.41
<i>KBG</i>	2.98	0.64	3.05	0.61	0.66	0.51
<i>İREFA</i>	3.06	0.62	3.14	0.58	0.81	0.42
<i>KK</i>	3.83	0.75	3.86	0.78	0.23	0.82
<i>KAK</i>	3.16	0.83	3.26	0.87	0.77	0.44
<i>YK</i>	3.80	0.70	3.81	0.70	0.12	0.91
<i>SZKÖ</i>	3.65	0.63	3.69	0.67	0.39	0.69

Tablo 5'te katılımcıların İREFA ile SZKÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların öğrenim durumu değişkenine göre ANOVA sonuçları sunulmuştur. Analizler, öğrenim durumu değişkenine göre İREFA [$F_{3,166}=1.13$, $p>0.05$] ile *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* [$F_{3,166}=1.21$, $p>0.05$] ve *Kurumsal Bilinç ve Gelişim* [$F_{3,166}=0.96$, $p>0.05$] alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. SZKÖ'nden alınan puanlar

incelendiğinde ise benzer şekilde toplam ölçek [$F_{3,166}=0.68$, $p>0.05$] ile *Kişisel Kolaylaştırıcılar* [$F_{3,166}=2.30$, $p>0.05$], *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* [$F_{3,166}=1.23$, $p>0.05$] ve *Yapısal Kolaylaştırıcılar* [$F_{3,166}=0.80$, $p>0.05$] alt boyut puanlarının da anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Ölçek puanlarının öğrenim durumu değişkenine göre ANOVA sonuçları

	Lise (n=34)		Ön Lisans (n=19)		Lisans (n=102)		Lisansüstü (n=15)		F	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>KESU</i>	2.95	0.61	3.11	0.53	3.18	0.65	3.21	0.72	1.21	0.31
<i>KBG</i>	2.88	0.62	3.03	0.57	3.00	0.63	3.20	0.69	0.96	0.41
<i>İREFA</i>	2.93	0.60	3.09	0.51	3.13	0.61	3.20	0.69	1.13	0.34
<i>KK</i>	3.54	0.84	3.84	0.66	3.93	0.72	3.85	0.81	2.30	0.08
<i>KAK</i>	3.26	0.87	2.93	0.92	3.17	0.83	3.47	0.74	1.23	0.30
<i>YK</i>	3.80	0.77	3.62	0.94	3.86	0.61	3.69	0.69	0.80	0.49
<i>SZKÖ</i>	3.58	0.73	3.52	0.73	3.71	0.59	3.68	0.62	0.68	0.57

Tablo 6. Ölçek puanlarının serbest zamanı değerlendirme biçimi (sportif etkinliklere katılma durumu/seyirci veya aktif katılımcı) değişkenine göre t-testi sonuçları

	Evet (n=79)		Hayır (n=91)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>KESU</i>	3.13	0.69	3.13	0.59	0.05	0.96
<i>KBG</i>	2.97	0.70	3.03	0.57	0.61	0.54
<i>İREFA</i>	3.08	0.66	3.10	0.55	0.18	0.86
<i>KK</i>	3.98	0.68	3.71	0.80	2.44	0.02
<i>KAK</i>	3.31	0.93	3.09	0.75	1.69	0.09
<i>YK</i>	3.90	0.63	3.72	0.73	0.09	0.09
<i>SZKÖ</i>	3.78	0.63	3.56	0.64	2.28	0.02

Tablo 6’da GSİM personellerinin İREFA ile SZKÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların serbest zamanda sportif etkinliklere (seyirci veya aktif katılımcı) katılma durumu değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler, serbest zamanda sportif etkinliklere katılma durumu değişkenine göre İREFA ($t=0.18$, $p>0.05$) toplam ölçek puanları ile *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* ($t=0.05$, $p>0.05$) ve *Kurumsal Bilinç ve Gelişim* ($t=0.61$, $p>0.05$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. SZKÖ’nden alınan puanlar incelendiğinde ise toplam ölçek ($t=2.28$, $p<0.05$) ve *Kişisel Kolaylaştırıcılar* ($t=2.44$, $p<0.05$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı, *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* ($t=1.69$, $p>0.05$) ve *Yapısal Kolaylaştırıcılar* ($t=0.09$, $p>0.05$)

alt boyut puanlarının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle serbest zamanlarında sportif etkinliklere (seyirci veya aktif katılımcı) katılan katılımcıların toplam ölçek ve anlamlı farklılığın tespit edildiği alt boyuttan aldıkları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 7’de katılımcıların İREFA ile SZKÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılma durumu değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler, kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılma durumu değişkenine göre İREFA (t=2.43, p<0.05) toplam ölçek puanları ile *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* (t=2.57, p<0.05) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını, *Kurumsal Bilinç ve Gelişim* (t=1.77, p>0.05) alt boyut puanlarının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. SZKÖ’nden alınan puanlar incelendiğinde toplam ölçek (t=3.36, p<0.01), *Kişisel Kolaylaştırıcılar* (t=4.02, p<0.01) ve *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* (t=2.90, p<0.01) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı, *Yapısal Kolaylaştırıcılar* (t=2.02, p>0.05) alt boyut puanlarının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Başka bir deyişle serbest zamanlarında kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılan katılımcıların toplam ölçek ve alt boyutlarından aldıkları puanlar katılmayan katılımcıların puanlarından daha yüksektir.

Tablo 7. Ölçek puanlarının serbest zamanı değerlendirme biçimi (kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılma durumu) değişkenine göre t-testi sonuçları

	Evet (n=73)		Hayır (n=97)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>KESU</i>	3.27	0.59	3.02	0.66	2.57	0.01
<i>KBG</i>	3.10	0.66	2.93	0.60	1.77	0.08
<i>İREFA</i>	3.22	0.59	2.99	0.60	2.43	0.02
<i>KK</i>	4.08	0.60	3.65	0.81	4.02	0.00
<i>KAK</i>	3.40	0.79	3.03	0.85	2.90	0.00
<i>YK</i>	3.93	0.63	3.71	0.73	2.02	0.05
<i>SZKÖ</i>	3.84	0.57	3.52	0.66	3.36	0.00

Tablo 8’de katılımcıların İREFA ile SZKÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların turistik etkinliklere katılma durumu değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, turistik etkinliklere katılma durumu değişkenine göre İREFA (t=1.13, p>0.05) ile *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* (t=1.07, p>0.05) ve *Kurumsal Bilinç ve Gelişim* (t=1.07, p>0.05) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. SZKÖ’nden alınan puanlar incelendiğinde ise toplam ölçek (t=1.62, p>0.05) ile *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* (t=0.68, p>0.05) ve *Yapısal Kolaylaştırıcılar* (t=1.05, p>0.05) alt boyut

puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülürken, *Kişisel Kolaylaştırıcılar* ($t=2.91$, $p<0.01$) alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde görülmüştür. Bu bulguya göre anlamlı farklılığın tespit edildiği alt boyutta serbest zamanlarında turistik etkinliklere katılan katılımcıların puanları katılmayan katılımcıların puanlarından daha yüksektir.

Tablo 8. Ölçek puanlarının serbest zamanı değerlendirme biçimi (turistik etkinliklere katılma durumu) değişkenine göre t-testi sonuçları

	Evet (n=41)		Hayır (n=129)		t	p
	Ort.	Ss	Ort.	Ss		
<i>KESU</i>	3.23	0.60	3.10	0.65	1.07	0.29
<i>KBG</i>	3.09	0.67	2.97	0.61	1.07	0.29
<i>İREFA</i>	3.18	0.61	3.06	0.60	1.13	0.26
<i>KK</i>	4.08	0.55	3.76	0.80	2.91	0.00
<i>KAK</i>	3.27	0.89	3.17	0.83	0.68	0.50
<i>YK</i>	3.90	0.61	3.77	0.72	1.05	0.29
<i>SZKÖ</i>	3.80	0.57	3.62	0.66	1.62	0.11

Tablo 9. Ölçek puanlarının RAKS değişkenine göre ANOVA sonuçları

	Çok Nadir (n=60)		Bazen (n=85)		Sık Sık (n=25)		F	p	
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>KESU</i>	3.10	0.66	3.10	0.57	3.30	0.80	1.06	0.35	
<i>KBG</i>	2.95	0.65	2.99	0.54	3.18	0.82	1.21	0.30	
<i>İREFA</i>	3.05	0.61	3.06	0.53	3.26	0.79	1.21	0.30	
<i>KK</i>	3.69	0.84	3.83	0.64	4.19	0.83	4.00	0.02	1-3
<i>KAK</i>	3.08	0.80	3.14	0.80	3.63	0.98	4.20	0.02	1-3, 2-3
<i>YK</i>	3.79	0.76	3.69	0.62	4.23	0.61	6.43	0.00	1-3, 2-3
<i>SZKÖ</i>	3.58	0.68	3.60	0.55	4.07	0.70	6.42	0.00	1-3, 2-3

GSİM çalışanlarının İREFA ile SZKÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların rekreatif etkinliklere katılım sıklığı (RAKS) değişkenine göre ANOVA sonuçları tablo 9'da sunulmuştur. Yapılan analizler sonucunda, RAKS değişkenine göre İREFA [$F_{2,167}=1.21$, $p>0.05$] ile *Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum* [$F_{2,167}=1.06$, $p>0.05$] ve *Kurumsal Bilinç ve Gelişim* [$F_{2,167}=1.21$, $p>0.05$] alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. SZKÖ'nden alınan puanlar incelendiğinde toplam ölçek [$F_{2,167}=6.42$, $p<0.01$] ile *Kişisel Kolaylaştırıcılar* ($F_{2,167}=4.00$, $p<0.05$), *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* [$F_{2,167}=4.20$, $p<0.05$] ve *Yapısal Kolaylaştırıcılar* [$F_{2,167}=6.43$, $p<0.01$] olmak üzere tüm alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre toplam ölçek ve

tüm alt boyutlarda rekreatif aktivitelere ‘Sık sık’ katıldığını belirten katılımcıların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür.

Katılımcıların yaşları ile İREFA ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayıları, yaş ile İREFA ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. GSİM personellerinin SZKÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde ise, yaş ile SZKÖ ($r=-0.17$, $p<0.05$) ve *Yapısal Kolaylaştırıcılar* ($r=-0.17$, $p<0.05$) alt boyut puanları arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yaş ile *Kişisel Kolaylaştırıcılar* ve *Kişilerarası Kolaylaştırıcılar* alt boyut puanları arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir (Tablo 10).

Tablo 10. Yaş ile ölçek puanları arasındaki korelasyon sonuçları

	Yaş		
	n	r	p
<i>KESU</i>	164	-0.05	0.50
<i>KBG</i>	164	0.02	0.85
<i>İREFA</i>	164	-0.03	0.69
<i>KK</i>	164	-0.13	0.09
<i>KAK</i>	164	-0.12	0.12
<i>YK</i>	164	-0.17	0.03
<i>SZKÖ</i>	164	-0.17	0.03

Katılımcıların ‘*Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum*’ ile diğer alt boyutlardan aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı, kişisel esenlik ve sosyal uyum ile kurumsal bilinç ve gelişim ($R=0.78$, $p<0.01$) ve toplam ölçek (İREFA) ($R=0.98$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde, serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeği ile ($R=0.15$, $p<0.05$) ise pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. ‘*Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum*’ ile kişisel kolaylaştırıcılar, kişilerarası kolaylaştırıcılar ve yapısal kolaylaştırıcılar alt boyut puanları arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. ‘*Kurumsal Bilinç ve Gelişim*’ ile diğer alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde, kurumsal bilinç ve gelişim ile toplam ölçek (İREFA) ($R=0.90$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde, kişisel kolaylaştırıcılar ($R=0.21$, $p<0.01$), yapısal kolaylaştırıcılar ($R=0.18$, $p<0.05$) ve serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeği ile ($R=0.21$, $p<0.01$) pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. ‘*Kurumsal Bilinç ve Gelişim*’ ile kişilerarası kolaylaştırıcılar alt boyut puanları arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde puanlar arasında anlamlı bir ilişki

olmadığı görülmektedir. İREFA ile diğer alt boyutlardan alınan puanlar incelendiğinde, İREFA ile kişisel kolaylaştırıcılar ($R=0.18, p<0.05$), yapısal kolaylaştırıcılar ($R=0.16, p<0.05$) ve serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeği ile ($R=0.18, p<0.05$) pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. İREFA ile kişilerarası kolaylaştırıcılar alt boyut puanları arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların kişisel kolaylaştırıcılar ile kişilerarası kolaylaştırıcılar, yapısal kolaylaştırıcılar ve serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı, kişisel kolaylaştırıcılar ile kişilerarası kolaylaştırıcılar ($R=0.55, p<0.01$) ve yapısal kolaylaştırıcılar ($R=0.61, p<0.01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde, serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeği ($R= 0.84, p<0.01$) ile ise pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. ‘Yapısal Kolaylaştırıcılar’ ile alt boyutlardan alınan toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı incelendiğinde, yapısal kolaylaştırıcılar ile kişilerarası kolaylaştırıcılar ($R=0.58, p<0.01$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde, serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeği ($R=0.81, p<0.01$) ile ise pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Katılımcıların yapısal kolaylaştırıcılar ile serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı, yapısal kolaylaştırıcılar ile serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeği ($R=0.89, p<0.01$) pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. İREFA ve SZKÖ puanları ve alt boyutları arasındaki korelasyon sonuçları

	<i>KESU</i>	<i>KBG</i>	<i>İREFA</i>	<i>KK</i>	<i>KAK</i>	<i>YK</i>	<i>SZKÖ</i>
<i>KESU</i>							
<i>KBG</i>	0.78**						
<i>İREFA</i>	0.98**	0.90**					
<i>KK</i>	0.15	0.21**	0.18*				
<i>KAK</i>	0.09	0.15	0.12	0.55**			
<i>YK</i>	0.14	0.18*	0.16*	0.61**	0.58**		
<i>SZKÖ</i>	0.15*	0.21**	0.18*	0.84**	0.81**	0.89**	

** $p<0.01$, * $p<0.05$

TARTIŞMA ve SONUÇ

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıklarının ve rekreasyonel etkinliklere katılımını kolaylaştıran faktörlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan personelin iş yeri rekreasyon farkındalık algıları orta seviyenin üzerindedir. Bunu takip eden alt boyutlar ise sırası ile kişisel esenlik ve sosyal uyum, kurumsal bilinç ve gelişimdir. Çalışanların iş yeri rekreasyon farkındalık algılarının orta seviyenin üzerinde olması personelin uygulanan faaliyetlerin farkında olmasından ve faaliyetlerin bireylere pozitif fayda sağlıyor olmasında kaynaklanıyor olabilir. Diğer yandan bu araştırma sonucunda iş yeri rekreasyon faaliyetlerinin personellerin kurumsal bilincinden daha çok kişisel özelliklerine katkı sağladığı ve kendilerini daha iyi hissetmelerine yardımcı olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra yapılmış olan bazı çalışmalarda ise kurumsal bilinç ve gelişimin sağlanmasında iş yeri rekreasyon faaliyetlerinin önemli olduğu ifade edilmiştir (MacVicar ve Ogden, 2001). Diğer yandan rekreasyonun çalışan performansı üzerinde önemli etkilere sahip olduğu, iş doyumunu, müşteri memnuniyeti ve üretkenliği, iş yeri bağlılığı, çalışanların refahı ve ayrıca çalışanların sağlıkları üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir (Mbaabu, 2013; Mokaya ve Gitari, 2012). Sevin ve Küçük (2016) ise araştırmasında bireylerin serbest zamanlarında katıldıkları rekreasyonel etkinliklerin iş performansları üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre GSİM çalışanlarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları orta seviyededir. Bu bulgu literatürdeki bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir (Koçak, 2017a). Buna ek olarak çalışanların rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını kolaylaştıran en önemli faktör kişisel kolaylaştırıcılardır. Sarol (2017) tarafından Ankara'da yaşayan bireyler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Diğer yandan kişilerarası kolaylaştırıcıların personelin rekreasyonel etkinliklere katılımına en az etki eden faktör olduğu tespit edilmiştir. Kang, Kim, Choi, Lee ve Lee (2017) yapmış olduğu çalışmada ise serbest zaman etkinliklerine katılıma en çok kişilerarası kolaylaştırıcıların etki ettiğini ifade etmişlerdir. Çalışma bulgularına benzer olarak Akbulut, Küçük-Kılıç, Öncü ve Gürbüz (2016); Akbulut, Küçük-Kılıç ve Öncü (2017); Koçak (2017b); Emir, Küçük-Kılıç, Gürbüz ve Öncü (2016) tarafından yapılan çalışmalarda da araştırmaya dâhil olan bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılımında en önemli faktörün kişisel kolaylaştırıcılar, en az önemli faktörün ise kişilerarası kolaylaştırıcılar olduğunu

belirtmişlerdir. Siyahtaş, Tükenmez, Hocaoglu ve Donuk'un (2018) araştırmasında ise üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katılımlarını kolaylaştıran en önemli faktörün yapısal kolaylaştırıcılar olduğu ifade edilmiştir. Diğer yandan kadınların rekreasyonel faaliyetlere katılımını kolaylaştıran faktörlerin belirlenmesi ile ilgili yapılan bir çalışmada ulaşım kolaylığı, zaman sınırının olmaması, ev ve iş yerine yakın olan mekânların bulunması gibi faktörlerin kadınların rekreasyonel etkinliklere katılımını kolaylaştırdığı ifade edilmiştir (Akbulut, Küçük-Kılıç, Öncü ve Gürbüz, 2018). Bu araştırma sonucunda katılımcıların en düşük kolaylaştırıcı algısının kişilerarası kolaylaştırıcılar alt boyutunda olması personelin daha çok bireysel olarak rekreasyonel etkinliklere katılımdan zevk almalarından ya da düzenlenen faaliyetlerin daha çok bireysel içerikli olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç cinsiyet değişkenine göre İREFA toplam ölçek puanlarının ile kişisel esenlik ve sosyal uyum alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı, kurumsal bilinç ve gelişim alt boyut puanlarının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığıdır. Bu bulgu sonucu incelendiğinde kadın personelin erkek personele göre daha fazla iş yeri rekreasyon farkındalık algısına sahip olduğu söylenebilir. Benzer şekilde sonuçlara ulaşan Özkan (2018) yapmış olduğu çalışmasında da kadın yöneticilerin erkek yöneticilere göre daha fazla iş yeri rekreasyonu farkındalık algısına sahip olduklarını ifade etmiştir. Bu durumun kadın personelin rekreasyonel etkinliklerin daha fazla farkında olmasından, çalışma hayatı ve ev işlerinin dışında kendilerini rahatlatabilecekleri faaliyetler aramalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre, kadın ve erkek katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu Akbulut ve ark. (2016) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile paralellik gösterirken, Bilgili (2019), Işık ve ark. (2018), Siyahtaş ve ark (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile farklılaşmaktadır. Özkan ve Harmandar-Demirel'in (2018) kamu personeli üzerinde yapmış oldukları araştırmada kişisel kolaylaştırıcılar ve yapısal kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının, Koçak (2017b) yapmış olduğu araştırmada kişisel ve kişilerarası kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının, Sarol (2017) ise yapmış olduğu araştırmada yalnızca yapısal kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Literatürde serbest zaman kolaylaştırıcıları ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda kadın ve erkek bireylerin katıldıkları serbest zaman aktivitelerine katılım şekillerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Bruyn ve Cillessen, 2008; Grossman, O'Connel ve D'Augel, 2005; Walker,

2008). Dolayısıyla kadın ve erkek personelin serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının benzerlik göstermesinin nedeni aynı sosyal ortamları paylaşıyor olmalarından ve buldukları şehirlerdeki faaliyetlerin çok fazla çeşit içermemesinden kaynaklanıyor olabilir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç ise medeni durum değişkenine göre GSİM personelinin İREFA toplam ölçek ve alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığıdır. Özkan (2018) tarafından yöneticiler üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonuçlarında da benzer sonuca ulaşılmıştır. Çalışanların iş yerlerinde paylaştıkları ortamların aynı olmasından dolayı kişilerin medeni hallerinin İREFA üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Yapılan analizler, medeni durum değişkenine göre çalışanların SZKÖ toplam ölçek ve alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu Bilgili (2019) ile Işık ve ark. (2018) tarafından yapılan çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Diğer yandan Koçak (2017b) yapmış olduğu çalışmada bütün alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını ve bekâr katılımcıların evli olan katılımcılara göre serbest zaman kolaylaştırıcılarını daha fazla kullandıklarını ifade etmiştir. Özkan ve Harmandar-Demirel (2018) ise yapmış oldukları araştırmada kişisel ve kişilerarası kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarında anlamlı farklılıklar tespit ederken, Sarol (2017) yalnızca kişisel kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarında bekâr olan katılımcıların lehine anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Öğrenim durumu değişkenine göre çalışma sonuçları incelendiğinde İREFA, Kişisel Esenlik ve Sosyal Uyum ile Kurumsal Bilinç ve Gelişim alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Özkan'ın (2018) yapmış olduğu çalışmanın bulguları da araştırma sonucumuzla örtüşmektedir. Benzer şekilde SZKÖ ve alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Özkan ve Harmandar-Demirel (2018) kamu personelinin serbest zaman etkinliklerine katılımını kolaylaştıran faktörlerin belirlenmesi ile ilgili yapmış oldukları çalışmada araştırma sonucumuzdan farklı olarak yalnızca kişisel Kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarında anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Bu durumun çalışma grubunda yer alan bireylerin eğitimlerini farklı bölgelerde veya farklı düzeyde almış olsalar da mevcut hayatlarını aynı ilde idame ettirmelerinden ve aynı sosyal ortamlar içerisinde yer almalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Serbest zamanı değerlendirme biçimi değişkenine göre İREFA ve alt boyut puanları incelendiğinde sportif etkinlikler (seyirci veya aktif katılımcı) ve turistik etkinliklere katılma durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Kültürel/sanatsal/sosyal

etkinliklere katılma durumu değişkenine göre ise İREFA toplam ölçek ile kişisel esenlik ve sosyal uyum puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı, kurumsal bilinç ve gelişim puanlarının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılan GSİM personelinin İREFA ve kişisel esenlik ve sosyal uyum puanları daha yüksektir. Mbaabu (2013) yapmış olduğu araştırmada iş yeri rekreasyonunda fitness, zihinsel sağlık ve eğlencenin çalışanların iş performansı ve refahı üzerinde etkili olduğunu ifade edilmiştir. Diğer yandan Küçük (2015) çalışmasında iş dışında kalan zamanlarda rekreasyonel faaliyetlere katılımın iş performansını etkilediği belirtilmiştir. Bu sonucun kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılım sağlayan personellerin iş yükü dışında kendilerini daha rahatlamış hissetmelerinden ve farklı bir ortamda yer almaktan haz duymalarından kaynaklanıyor olabilir.

Sportif etkinliklere katılma durumuna göre ölçek puanları SZKÖ ve kişisel kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı, kişilerarası kolaylaştırıcılar ve yapısal kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kültürel/sanatsal/sosyal etkinliklere katılma durumu değişkenine göre ise SZKÖ, kişisel kolaylaştırıcılar ve kişilerarası kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı, yapısal kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Turistik etkinliklere katılma durumu değişkeni incelendiğinde yalnızca kişisel kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Akbulut ve ark. (2016) çalışmasında serbest zamanını; evde yapılan etkinliklere katılmayarak, sportif (seyirci veya aktif katılımcı), sosyal, kültürel/sanatsal ve turistik etkinliklere katılarak değerlendirdiğini ifade eden katılımcıların puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Akbulut ve ark. (2017) tarafından yapılan araştırmada da katılımcıların puanlarının serbest zamanı değerlendirme biçimi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Diğer yandan Bedir ve Önal (2018) çalışmasında sportif etkinlikleri tercih eden bireylerin sosyal etkinlikleri tercih eden bireylere göre daha çok serbest zaman kolaylaştırıcı algısına sahip olduklarını belirtmiştir.

Çalışma sonuçları, rekreatif etkinliklere katılım sıklığı değişkenine göre İREFA ve alt boyut puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Dal (2018) ise çalışma bulgularından farklı olarak katılımcıların iş performanslarının tercih ettikleri rekreasyonel aktivitelere göre farklılaştığını tespit etmiştir. Mokaya ve Gitari (2012) de çalışmasının sonucunda iş yeri rekreasyonuna daha sık katılımın çalışan performansı üzerinde pozitif

etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu durum iş ve hayat koşuşturmasından dolayı kişilerin çok sık serbest zaman etkinliklerine katılamamasından kaynaklanıyor olabilir.

Yapılan analizler, rekreatif aktivitelere katılım sıklığı değişkenine göre SZKÖ puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Bu bulgu Akbulut ve ark. (2016) tarafından yapılan çalışmayla paralellik gösterirken, Akbulut ve ark. (2017) tarafından yapılan çalışma sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Alt boyutlar bazında incelendiğinde kişisel kolaylaştırıcılar, kişilerarası kolaylaştırıcılar ve yapısal kolaylaştırıcılar olmak üzere tüm alt boyut puanlarının da anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle analiz sonuçları incelendiğinde aktivitelere sık sık katıldığını belirten katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Sarol (2017) da yapmış olduğu çalışmada aktivitelere sıklıkla katılım gösteren bireylerin kolaylaştırıcı algılarının daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Işık ve ark. (2018) araştırmasında aktiviteye uzun süreli katılımın durumunun katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı algıları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Emir ve ark. (2016) çalışmasında düzenli olarak fiziksel aktiviteye katılan bireylerin SZKÖ'den aldıkları puanların daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Rekreatif etkinliklere daha çok katılan bireylerin serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının yüksek olması beklenen bir bulgudur. Bu durumda aktivitelere daha az katılım sağlayan bireylerin farkındalıklarının artırılması ve aktivitelere daha fazla katılım sağlamaları için güdüleyici faaliyetlerin düzenlenmesi önerilebilir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç, GSİM personelinin yaşları ile İREFA ve alt boyut puanları arasında herhangi bir ilişkinin olmadığıdır. Özkan (2018) da araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Diğer yandan çalışanların yaşları büyüdükçe SZKÖ toplam puanları ile yapısal kolaylaştırıcıları azalmaktadır. Özkan ve Harmandar-Demirel (2018) çalışmasında yaş ile yapısal kolaylaştırıcılar alt boyut puanlarında anlamlı farklılıklar tespit ederken, Siyahtaş ve ark. (2018) çalışmasında yaş ile kişisel kolaylaştırıcılar alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Diğer yandan Akbulut ve ark. (2016) yaş değişkeni ile SZKÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Başka bir çalışmada ise Bilgili (2019) kişisel kolaylaştırıcılar ile yaş değişkeni arasında düşük düzeyde ve negatif yönde bir ilişki tespit etmiştir. Bu durumun katılımcıların yaşları ilerledikçe ilgilerinin farklı yönere yoğunlaştığından kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda iş yeri rekreasyon farkındalık algısı ile serbest zaman kolaylaştırıcıları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle katılımcıların iş yeri rekreasyon farkındalık algıları artarken

serbest zaman kolaylaştırıcı algıları da artmaktadır. Kolaylaştırıcı algısı yüksek olan bireylerin iş yerinde uygulanan faaliyetler ile ilgili farkındalık algısının da yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıkları ve serbest zaman kolaylaştırıcı algıları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların iş yeri rekreasyon farkındalıkları arttıkça serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının da arttığı söylenebilir. Serbest zaman kolaylaştırıcı algısı yüksek olan personellerin iş yeri rekreasyon farkındalıklarında yüksek olmasının beklenen bir durum olduğu söylenebilir. Çalışmamızın bulguları da bu durumu destekler niteliktedir.

Öneriler

1. Serbest zaman etkinliklerine katılım hayatın yoğun temposundan uzaklaşmayı ve kişilerin kendilerini daha iyi hissetmelerini sağladığından, iş yeri rekreasyon faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve genel olarak serbest zaman faaliyetlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

2. Yöneticilere iş yeri rekreasyonunun önemi ve katkıları ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapılarak iş yeri rekreasyon faaliyetlerinin kurumlarda uygulanmasına yönelik teşvik edici çalışmalar planlanabilir.

3. Gençlik ve Spor Bakanlığı çalışmadan elde edilen sonuçlara göre GSİM personellerinin performanslarını arttırmaya yönelik düzenlemeler yapılabilir.

4. Çalışmadan elde edilen sonuçların daha somut bir şekilde ortaya konulabilmesi için GSİM çalışanlarının iş yeri rekreasyon farkındalıkları ve serbest zaman kolaylaştırıcı algıları farklı araştırma yaklaşımları kullanılarak araştırılabilir.

5. Çalışma yalnızca Karadeniz bölgesinde yer alan Giresun, Rize ve Trabzon illerinde gerçekleştirilmiştir. Bundan dolayı farklı bölge ve şehirlerde bulunan Gençlik Spor İl Müdürlüklerinde çalışan personeller üzerinde araştırmalar planlanabilir ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda çıkarımlar yapılabilir.

6. Farklı iş gruplarında çalışan personeller üzerinde araştırmalar planlanarak çıkan sonuçlar doğrultusunda düzenlemeler yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, V., Küçük Kılıç, S. ve Öncü, E. (2017). Serbest zaman etkinliklerine katılımı engelleyen ve kolaylaştıran faktörler: Okul öncesi öğretmeni Adayları örneği. 10. Spor bilimleri öğrenci kongresi. Kırıkkale, TÜRKİYE.
- Akbulut, V., Küçük Kılıç, S., Öncü, E. ve Gürbüz, B. (2016). Serbest zaman etkinliklerine katılımı neler kolaylaştırır? Sınıf öğretmeni adayları örneği 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. Antalya, TÜRKİYE.
- Akbulut, V., Küçük Kılıç, S., Öncü, E. ve Gürbüz, B. (2018). Kadınların rekreasyona katılımını anlamak: Engeller ve kolaylaştırıcılar. Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi. Bodrum, TÜRKİYE.
- American Council Aga Khan Development Network, (2013). Quality of Life Assessment Programme. Retrieved from http://www.akdn.org/quality_of_life/AKDN_QoL_brochure.pdf (Erişim Tarihi 15.10.2019).
- Bahadır M. (2016). Antikçağ'dan günümüze boş zaman üzerine bir değerlendirme. Etü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(2), 103-116.
- Balaban Sali, J. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Balcı, A. (2013). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi. Teknik ve İlkeler. Pegem Akademi, Ankara.
- Bilgili, Ö. (2019). Akademik personellerin serbest zaman faaliyetlerindeki kolaylaştırıcıları ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Bruyn, E. H. and Cillessen, A. H. N. (2008). Leisure activity preferences and perceived popularity in early adolescence. Journal of Leisure Research, 40(3), 442-457.
- Creswell, J. W. (2013). Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Araştırmaları. Eğiten Kitap, Ankara.
- Emir, E., Küçük Kılıç, S., Gürbüz, B. ve Öncü, E. (2016). Türk kadınlarının serbest zaman aktivitelerine katılımı: Engeller ve kolaylaştırıcılar. 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. Antalya, Türkiye.

- Golaszewski, T. and Yen, L. T. C. (1992). Demographic characteristics of users of worksite health promotion written materials. *American journal of health promotion*, 6(5), 359-363.
- Grossman, A. H., O'Connell, T. S. and D'Augel, A. R. (2005). Leisure and recreational "girl-boy" activities studying the unique challenges provided by transgendered young people. *Leisure/Loisir*, 5-26.
- Gürbüz, B., Öncü, E. ve Emir, E. (2015). Serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeğinin türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. 3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Kongre Bildiri Kitabı. Eskişehir, TÜRKİYE.
- Işık, O., Güngörmüş, H. A., Cengiz, R. ve Dal, E. (2018). Fitness merkezlerinden hizmet alan bireylerin serbest zaman kolaylaştırıcılarının serbest zamanda algılanan özgürlük düzeyleri üzerindeki etkisi. Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi, Bodrum, TÜRKİYE.
- Kang H. Y., Kim H. H., Choi H. W., Lee W. I. and Lee C. W. (2017). Relationship between leisure facilitators and serious leisure among female Korean college soccer participants. *Asian Social Science*, 13(4), 117-124.
- Karaküçük, S. (2014) Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Koçak, F. (2017a). The relationship between leisure constraints, constraint negotiation strategies and facilitators with recreational sport activity participation of college students. *College Student Journal*, 51(4), 491-497.
- Koçak, F. (2017b). Leisure constraints and facilitators: Perspectives from Turkey. *European Journal of Physical Education and Sport Science*.
- Kumambong, N. R., Pangemanan, S. S. and AlfaTumbuan, W. J. (2016). The influence of employee engagement, workplace recreation and workplace diversity on employee productivity at pt. wenang permai sentosa manado. *Jurnal EMBA: Jurnal Riset Ekonomi, Manajemen, Bisnis dan Akuntansi*, 4(3).
- Küçük, S. (2015). İşgörenlerin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeyleri ile çalışma performansları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- MacVicar, A. and Ogden, S. M. (2001). Flexible working in sport and recreation: current practices in Scottish public, not-for-profit and private leisure facilities. *Managing Leisure*, 6(3), 125-140.
- Mbaabu, C. M. (2013). Effect of workplace recreation on employee wellbeing and performance: a case of the commission for university education (CUE). Kenyatta University: Project Submitted to The School of Business In Partial Fulfillment of The Requirement For The Degree of Master of Business Administration.
- Mokaya, S. and Gitari, J. W. (2012). Effects of workplace recreation on employee performance: the case of kenya utalii college. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(3), 176-183.
- Omay, U. (2008). Boş zamanın manipülasyonu ve çalışma. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 10(3), 122-147.
- Özkan, R. T. ve Biçer, T. (2018). İş yeri rekreasyonu farkındalık algı ölçeğinin geliştirilmesi. *Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi, Bodrum, TÜRKİYE.*
- Özkan, R. T., (2018). Yöneticilerin iş yeri rekreasyon farkındalık algılarının ve etkinliklere katılımlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ve Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Spor Yönetim Bilimleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.*
- Özkan, S. ve Harmandar-Demirel, D. (2018). Kamu personelinin serbest zaman etkinliklerine katılımına engel teşkil eden faktörler ile serbest zaman etkinliklerine katılımı kolaylaştıran faktörlerin incelenmesi. *Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi, Bodrum, TÜRKİYE.*
- Parks, K. and Steelman, L. (2008). Organisational wellness programmes: A meta-analysis. *Journal of Occupational Health Psychology*, 13(1), 58-68.
- Raymore, L. A. (2002). Facilitators to leisure. *Journal of Leisure Research*, 34,1, 37-51.
- Rhodes, R. E. and Dean, R. N. (2009). Understanding physical inactivity: Prediction of four sedentary leisure behaviors. *Leisure Sciences*, 31(2), 124-135.
- Sarol, H. (2017). Examination of the constraints and facilitators to physical activity participation of individuals Bireylerin fiziksel aktiviteye katılımını engelleyen ve kolaylaştıran faktörlerin belirlenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4354-4364.

- Sevin, H. D. ve Küçük, S. (2016). İşgörenlerin Rekreatyonel Etkinliklere Katılım Düzeyleri İle Çalışma Performansları Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 3(1), 24-31.
- Siyahtaş, A., Tükenmez, A. G. A., Hocaoğlu, A. G. M. ve Donuk, B. (2018). Üniversitede öğrenim gören bireylerin serbest zaman engelleri ile kolaylaştırıcıları arasındaki ilişki. *5(24)*, 1795-1805.
- Şimşek, A. (2012). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Tan, T. and Waheed, A. (2011). Herzberg's motivation-hygiene theory and job satisfaction in the malaysian retail sector: the mediating effect of love of money. *Asian Academy of Management Journal*, 16(1), 73-94.
- Tezcan M. (1994). Bos Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi. Atilla Kitapevi, Ankara.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management*. Routledge.
- Türkmen, M., Kul, M., Genç, E. ve Sarıkabak, M. (2013). Konaklama işletmesi yöneticilerinin rekreatyon algı ve tutumlarının değerlendirilmesi: Batı Karadeniz Bölgesi örneği. *Turkish Studies*, 8(8), 2139-2152.
- Walker, G. J. (2008). The effects of ethnicity and gender on facilitating intrinsic motivation during leisure with a close friend. *Journal of Leisure Research*, 40(2), 290-311.
- Wattles, M. and Harris, C. (2003). The Relationship between Fitness Levels and Employee's Perceived Productivity, Job Satisfaction, and Absenteeism. *Journal of Exercise Physiology*, 6(1), 24-32.

Spor Turizmine Yönelik Tutum: Turizm Fakültesi ile Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Üzerine bir Uygulama

Mustafa SARKIM^{1*}, Gökçe MERAL CAZ²

ÖZET

Amaç: Turizm, hızla gelişen ve büyüyen sektörlerden biri konumundadır. Turizm sektöründe artan rekabet durumu, turizm talebinde meydana gelen değişimler nedeniyle spor turizminde de gelişmeler olmuştur. Bu düşüncelere istinaden çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin spor turizmine yönelik tutumlarının incelenmesidir.

Yöntem: Bu amaç doğrultusunda çalışmaya 204 öğrenci (112 erkek, 92 kadın) katılım sağlamıştır. Çalışmada spor turizmine yönelik tutum ölçeği ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Çalışma verilerinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle frekans yüzde hesaplanmış, t testi ve tek yönlü varyans analizi ANOVA uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışma sonucunda kadın ve erkek öğrenciler arasında spor turizmi açısından anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Farklı yaş grubunda yer alan öğrenciler arasında spor turizmine yönelik tutum açısından herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor bilimleri, Turizm, Spor Turizmi

ABSTRACT

Attitudes Towards Sports Tourism: An Application on the Students of the Faculty of Tourism and Faculty of Sport Sciences

Purpose: Tourism is one of the rapidly developing and growing sectors. Due to the increasing competition in the tourism sector and the changes in tourism demand, there have been developments in sports tourism. Based on these considerations, the aim of the study is to examine the attitudes of university students towards sports tourism.

Method: For this purpose, 204 students (112 male, 92 female) participated in the study. In the study, the attitude scale and personal information form towards sports tourism were used. It was determined that the study data showed a normal distribution. For this reason, frequency percentage was calculated, t test and one-way analysis of variance ANOVA were applied.

Results and Conclusion: As a result of the study, it was determined that there was no significant difference between male and female students in terms of sports tourism. No significant difference was found in terms of attitudes towards sports tourism among students in different age groups.

Keywords: Sport science, Tourism, Sport tourism

GİRİŞ

Spor, bireyler arasında kazanmaya yönelik yapılan fiziksel ve zihinsel bir çaba gerektiren, izleyenler açısından heyecan ve istek duygusu uyandıran bir süreç bütünlüğü olarak ifade edilebilir (Erkal vd., 1992). Sporun 1970'lerde popülerliğinin artması, spor sektörüne yapılan yatırımların genişlemesi, spor kültürünün yerleşmeye başlaması, sporun alışkanlık olarak kabul edilmesi, insanların seyahatleri süresince gündelik spor yaşamlarını

^{1*} Sorumlu Yazar: Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yozgat/TÜRKİYE. ORCID: 0000-0003-4701-7064, mustafa.sarkim@bozok.edu.tr

² Araştırmacı, Yozgat /TÜRKİYE. ORCID: 0000-0003-4532-0115, gokcemerall@gmail.com

sürdürmek istemeleri, turizm sektörü ile sporun kaynaşmasına sebep olmuştur (Karakoç, 2011). Spor ve turizm birbirini tamamlayan bir bütündür. Spor turizmi, günümüzde de popülerliğini korumaktadır. Spor turizmi bağlamında spor ve turizm ilişkisini kuran ilk çalışmanın 1887 yılında, Victor Balck tarafından yazılan kitabın bir bölümünde turizm ve spor ilişkisinin tanımlandığı bilinmektedir (Olson, 1993).

Turizm, dünyanın en hızlı büyüyen endüstrilerinden biri olmakla beraber mevcut büyümenin gelecek yüzyılda da devam edeceği tahmin edilmektedir (Holjevac, 2003). Turizm faaliyetinin gelişmesinde ulaşım olanaklarının artmasına bağlı olarak bireylerin serbest zamanlarda yapmış oldukları geziler etkili olmuştur (Pehlivan, 2010). Latince tornus sözcüğünden türeyen turizm kavramı, kelime manası olarak dönmek hareketini ifade eder (Demirel, 2021). Turizm ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamı pozitif yönde etkileyerek doğal güzellikleri ve yaşam alanlarını korumuş ve bu yönüyle insanlara olumlu yönde mesajlar vermiştir (Özdemir, 2020). Turizm sektörü, işsizlik seviyesinin düşmesine destek olduğu gibi bölgeler arası ekonomik eşitsizliğin giderilmesine katkı sunmaktadır (Özcan, 2021). Ayrıca, turizm birçok sektöre de doğrudan ve dolaylı olarak ekonomik açıdan fayda sağlamaktadır (Arabacı, 2018). Turizm, endüstriyel faaliyetler içerisinde önemli bir yere sahiptir. Spor ise çağımızın önemli toplumsal olgularından biri olarak görülmektedir. Dolayısıyla turizm ve spor arasındaki etkileşimin artması her iki endüstrinin de gelişmesi için son derece önemlidir (Kurtzman ve Zauhar, 2003).

Bireyler, yaşam standartlarına bağlı olarak farklı serbest zaman faaliyetlerine ilgi duymaya başlamışlardır. Artan serbest zaman faaliyetleri, zamanla sportif faaliyetlerin turizm sektörü içerisinde yer almasına temel oluşturmaya başlamıştır (Ross, 2001). Spor turizmi, uluslararası veya ulusal olsun sportif aktiviteyi içeren organizasyonlar, turlar, şampiyonalar gibi aktivitelere katılanların, boş zaman değerlendirme veya yarışma isteği içinde olma amacı güden turizm hareketidir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Spor ve turizm kavramlarının entegrasyonu ile turizm endüstrisinin önemli bir parçası haline gelen spor turizmi (Taleghani ve Ghafary, 2014) dünya genelinde ve ülkemizde git gide daha da önem kazanmaya başlamıştır.

Spor turizmi, sporla ilgili aktiviteleri gerçekleştirmek veya izlemek amacıyla yapılan seyahat deneyimi (Ross, 2001) olarak ifade edilmekle beraber spor aktivitelerine katılma veya seyretme amacıyla yapılan ve ticari amaç taşımayan seyahatler (Koç, 2005) olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda su altı dalış, havacılık, dağcılık, futbol, avcılık, golf, doğa yürüyüşü, olta balıkçılığı, kuş gözlemciliği gibi konular spor turizmi etkinliklerindedir

(Erdem ve Girgin, 2008). Uluslararası turizm hareketlerinde geleceğe yönelik eğilimler arasında, spor turizminin gelişeceği, ev sahibi, katılımcı veya izleyici profillerindeki aktörlerin ilgilerinin artacağı ve tüm bu gelişmelerin spor turizmi ile ilgili yatırım, tesisleşme, gelir ve istatistiklere katkı sağlayacağı öngörülmektedir (Kozak vd., 2015).

Gençlik ve dinamizmleri nedeniyle üniversite öğrencileri turizm hareketlerine bazen turist olarak, bazen de çalışan olarak yoğun bir şekilde katılmaktadırlar. Günümüzde uygulanan sosyal politikalar, çeşitli spor organizasyonları, okul arkadaşlarını ziyaret, tatil veya okul harçlığını kazanmak için çalışmak gibi amaçlarla üniversite öğrencileri turizm faaliyetlerinin içinde yer almaktadırlar. Bu kapsamda turizm sektörü ile yakın ilişki içinde olan turizm fakültesi öğrencileri ile spor müsabakalarına katılmak için sık sık kamplara, turistik tesislere giden spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin spor turizmine yönelik tutumlarının bilinmesi önem taşımaktadır. Örneklemler olarak üniversite öğrencilerinin seçilmesi, genç yaşta olmaları nedeniyle olumsuz gibi görülmekle birlikte hem turizm fakültesi öğrencilerinin hem de spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin gelecekte karar verici, yönetici gibi konumlarda yer alarak turizmin devamlılığı, spor turizminin geleceği için tutumlarının bilinmesi son derece önemlidir.

Spor turizmi, turizm faaliyetleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Spor turizmi düzenlendiği ülkeye/bölgeye/şehirlere maddi ve prestij kazanımı açısından olumlu yansımalar sunmaktadır. Bu düşüncelere istinaden çalışmanın amacı, spor bilimleri fakültesi ile turizm fakültesi öğrencilerinin spor turizmine yönelik tutumlarının incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Çalışmaya, Spor bilimleri fakültesi ile turizm fakültesinde öğrenim gören 204 öğrenci (92 kadın, 112 erkek) katılım göstermiştir.

Veri Toplama

Mevcut çalışmada “kişisel bilgi formu” ile “spor turizmine yönelik tutum” ölçeği kullanılmıştır.

Spor Turizmine Yönelik Tutum Ölçeği: Kardaş ve Sadık (2018) tarafından geliştirilen ölçek, 5’li likert (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum) derecelendirmeye sahiptir. Ölçek toplam 4 alt boyut (kişisel katkı, ekonomik boyut, iş olanağı, organizasyon) ve 14 maddeden (2 olumsuz, 12 olumlu) oluşmaktadır. Ölçekten minimum 14, maksimum 70 puan alınabilmektedir.

Veriler, Google online form yardımı ile öğrencilerin ders dönemi içerisinde toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin normallik varsayımı, çarpıklık ve basıklık katsayıları ile sınanmıştır. Üniversite öğrencilerinin spor turizmine yönelik tutumları, demografik özellikler bakımından değerlendirilmiştir. Buna göre spor turizmi puanlarının karşılaştırılmasında iki kategoriden oluşan değişkenler için bağımsız gruplar t testi, üç veya daha fazla kategoriden oluşan değişkenler için ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırma Etiği

Mevcut çalışma kapsamında Yozgat Bozok Üniversitesi, Etik Komisyonu Kurulunun 19.01.2021 tarihli, 29/19 no'lu kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1, öğrencilerin demografik özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Öğrencilerin %54,9'u (112 kişi) erkek; %45,1'i (92 kişi) ise kadındır. İlgili öğrencilerin %62,3'ü (127 kişi) Spor Bilimleri Fakültesinde eğitim görmekteyken, %37,7'si (77 kişi) Turizm Fakültesi'nde öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin %40,7'si (83 kişi) düzenlenmiş olan bir spor turizmi faaliyetine katılım göstermişken, %59,3'ü (121 kişi) şimdiye kadar herhangi bir spor turizmi faaliyetine katılım göstermemiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin 113'ü (18-22 yaş), 65'i (23-27 yaş), 26'sı (28 yaş ve üzeri) kategoride yer almaktadır. Öğrencilerin %26,5'i (54 kişi) 1. Sınıfta, %24,0'ı (49 kişi) 2. Sınıfta, %24,0'ı (49 kişi) 3. Sınıfta ve %25,5'i (52 kişi) öğrenim gördüğü belirmiştir.

Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Demografik Özellikler

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Erkek	112	54,9
	Kadın	92	45,1
Öğrenim Görülen Birim	Spor Bilimleri Fakültesi	127	62,3
	Turizm Fakültesi	77	37,7
Şimdiye Kadar Herhangi Bir Spor Turizmi Faaliyetine Katılım Gösterdiniz Mi?	Evet	83	40,7
	Hayır	121	59,3
Yaş	18-22 yaş	113	55,4
	23-27 yaş	65	31,9
	28 yaş ve üzeri	26	12,7
Sınıf	1. sınıf	54	26,5
	2. sınıf	49	24,0
	3. sınıf	49	24,0
	4. sınıf	52	25,5
		204	100,0

Tablo 2. Öğrencilerin Spor Turizmine Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Veriler

Ölçek ve Alt Boyutlar	N	Min.	Max.	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Kişisel Katkı	204	6,00	25,00	4,18	3,78	-1,137	1,189
Ekonomik Katkı	204	4,00	20,00	4,25	3,39	-1,403	2,060
İş Olanığı	204	4,00	15,00	4,05	2,55	-1,092	0,639
Organizasyon	204	2,00	9,00	2,37	1,98	0,270	-0,681
Spor Turizmi Geneli	204	20,00	67,00	3,95	8,80	-1,336	1,917

Öğrencilerden toplanan verilerin normallik varsayımını (+2, -2 aralığında) sağladığı (George ve Mallery, 2010) belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumlarının genel olarak yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Spor Turizmine Yönelik Tutuma İlişkin T Testi Sonucu

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Kişisel Katkı	Erkek	112	20,61	3,76	-1,254	,211
	Kadın	92	21,28	3,79		
Ekonomik Katkı	Erkek	112	17,10	3,27	,497	,620
	Kadın	92	16,86	3,54		
İş Olanığı	Erkek	112	12,70	2,54	,208	,835
	Kadın	92	12,63	2,57		
Organizasyon	Erkek	112	4,91	2,05	1,315	,190
	Kadın	92	4,54	1,89		
Spor Turizmi Geneli	Erkek	112	55,33	8,83	,011	,992
	Kadın	92	55,32	8,81		

Öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları ortalama puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Fakültelere Göre Spor Turizmine Yönelik Tutuma İlişkin T Testi Sonucu

Ölçek ve Alt Boyutlar	Birim	N	Ort.	Ss.	t	P
Kişisel Katkı	Spor Bilimleri Fakültesi	127	20,96	3,97	,213	,832
	Turizm Fakültesi	77	20,84	3,46		
Ekonomik Katkı	Spor Bilimleri Fakültesi	127	16,95	3,60	-,255	,799
	Turizm Fakültesi	77	17,07	3,03		
İş Olanığı	Spor Bilimleri Fakültesi	127	12,81	2,66	1,060	,291
	Turizm Fakültesi	77	12,42	2,34		
Organizasyon	Spor Bilimleri Fakültesi	127	4,53	2,09	-2,033	,043*
	Turizm Fakültesi	77	5,09	1,75		
Spor Turizmi Geneli	Spor Bilimleri Fakültesi	127	55,26	9,45	-,136	,892
	Turizm Fakültesi	77	55,44	7,65		

Öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları ortalama puanlarının öğrenim görülen birime göre sadece Organizasyon alt boyutunda anlamlılık gösterdiği ($p < 0,05$), ölçeğin geneli ve diğer alt boyutlarında ise anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) belirlenmiştir (tablo 4).

Tablo 5. Öğrencilerin Spor Turizmine Katılımlarına Yönelik Tutuma ilişkin T Testi Sonucu

Ölçek ve Alt Boyutlar	Katılım Sağlama	N	Ort.	Ss.	t	P
Kişisel Katkı	Evet	83	21,83	2,89	3,112	,002*
	Hayır	121	20,28	4,18		
Ekonomik Katkı	Evet	83	17,54	3,08	1,902	,059
	Hayır	121	16,62	3,55		
İş Olanığı	Evet	83	13,06	2,37	1,812	,071
	Hayır	121	12,40	2,64		
Organizasyon	Evet	83	4,44	1,96	-1,790	,075
	Hayır	121	4,95	1,98		
Spor Turizmi Geneli	Evet	83	56,87	7,53	2,184	,030*
	Hayır	121	54,27	9,45		

Öğrencilerin daha önce herhangi bir spor organizasyonuna katılım sağlayıp sağlamadıkları spor turizmi açısından incelenmiş, ölçeğin geneli ile kişisel katkı alt boyutunda anlamlı farklılıkların tespit edildiği ($p > 0,05$) söylenebilir (tablo 5).

Tablo 6. Öğrencilerin Yaş Durumlarına Göre Spor Turizmine Yönelik Tutuma ilişkin ANOVA Testi sonucu

Ölçek ve Alt Boyutlar	Yaş	N	Ort.	Ss.	F	p
Kişisel Katkı	18-22 yaş	113	20,55	4,14	1,144	,321
	23-27 yaş	65	21,35	3,38		
	28 yaş ve üzeri	26	21,38	2,92		
Ekonomik Katkı	18-22 yaş	113	16,70	3,66	1,254	,288
	23-27 yaş	65	17,18	3,21		
	28 yaş ve üzeri	26	17,80	2,41		
İş Olanığı	18-22 yaş	113	12,38	2,69	1,683	,188
	23-27 yaş	65	12,93	2,43		
	28 yaş ve üzeri	26	13,23	2,04		
Organizasyon	18-22 yaş	113	4,72	2,02	1,999	,138
	23-27 yaş	65	4,50	2,00		
	28 yaş ve üzeri	26	5,42	1,65		
Spor Turizmi Geneli	18-22 yaş	113	54,38	9,77	1,916	,150
	23-27 yaş	65	55,98	7,64		
	28 yaş ve üzeri	26	57,84	6,34		

Öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları ortalama puanlarının farklı yaş kategorisine göre ölçeğin geneli ve alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) belirlenmiştir (tablo 6).

Tablo 7. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Spor Turizmine Yönelik Tutuma ilişkin ANOVA Testi sonucu

Ölçek ve Alt Boyutlar	Sınıf	N	Ort.	Ss.	F	p
Kişisel Katkı	1. sınıf	54	21,22	3,45	,896	,444
	2. sınıf	49	20,30	4,37		
	3. sınıf	49	20,67	3,61		
	4. sınıf	52	21,40	3,67		
Ekonomik Katkı	1. sınıf	54	17,20	3,11	,487	,692
	2. sınıf	49	16,51	3,96		
	3. sınıf	49	17,24	2,78		
	4. sınıf	52	17,01	3,64		
İş Olanığı	1. sınıf	54	12,68	2,32	,484	,694
	2. sınıf	49	12,32	2,88		
	3. sınıf	49	12,93	2,11		
	4. sınıf	52	12,73	2,82		
Organizasyon	1. sınıf	54	4,74	2,17	1,839	,141
	2. sınıf	49	5,08	1,88		
	3. sınıf	49	4,95	1,82		
	4. sınıf	52	4,23	1,98		
Spor Turizmi Geneli	1. sınıf	54	55,85	7,82	,368	,776
	2. sınıf	49	54,22	10,44		
	3. sınıf	49	55,81	8,28		
	4. sınıf	52	55,38	8,71		

Öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları ortalama puanlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre ölçeğin geneli ve alt boyutlarında anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir (tablo 7).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları incelenmiş ve genel olarak spor turizmine yönelik tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerinin turizm faaliyetlerine katılım sağladıklarını, spor turizmine bakış açılarının olumlu olduğunu göstermektedir. Cinsiyet değişkeni açısından erkek ve kadın öğrenciler arasında spor turizmine yönelik tutum incelenmiş ve manidar farklılık olmadığı belirlenmiştir. Farklılığın olmaması, erkek ve kadın öğrencilerin spor turizmine bakış açılarının benzer olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre incelenmiş organizasyon, kişisel katkı, iş olanağı, ekonomik katkı faktöründe anlamlı farklılık bulunmamıştır (Özdemir, 2020). Bir diğer araştırmada katılımcıların %84,6'sının erkek, %15,4'ünün kadın olduğu anlaşılmaktadır (Yıldırım ve Tamer, 2022). Benzer bir sonucun yer aldığı araştırmada, katılım sağlayan erkek öğrenci sayısının kadın öğrenci sayısından fazla olduğu tespit edilmiştir (Paslı ve Zere, 2020).

Çalışmaya katılan erkek ile kadın katılımcılar arasında spor turizmi geneli değerlendirilmiş ve anlamlı farklılık tespit edilememiştir (Tezcan Kardeş vd., 2021). Spor turizmine yönelik tutum değerlendirildiğinde organizasyon ve iş olanağı alt boyutu cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmiş, anlamlı fark bulunamamıştır (Turgut, 2021).

Spor turizmine yönelik tutum, öğrenim görülen bölüm/fakülte açısından değerlendirilmiş ve “organizasyon” alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür. Anlamlı farklılığın turizm fakültesi öğrencileri lehine çıkmasında ilgili bölüm ders müfredatının turizm faaliyetlerine daha yakın olması, öğrencilerin yaz dönemlerinde turistik bölgelerde staj görmeleri ve mezuniyet sonrası turizm sektöründe aktif bir şekilde yer almaları etkili olmuştur. Literatürde spor turizmine yönelik tutum bağlamında lisans öğrencilerinin bölüm değişkeni incelenmiş ve anlamlı fark bulunmuştur (Turgut, 2019). Öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları bölüm değişkenine göre incelenmiş sadece kişisel katkı faktöründe anlamlı farklılık bulunmamıştır (Özdemir, 2020).

Daha önce herhangi bir spor turizmi faaliyetine katılım sağlayan öğrenciler ile katılım sağlamayan öğrenciler arasında spor turizmine yönelik tutum açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Faaliyete katılım sağlamanın faaliyet alanına yakınlığı arttırdığı söylenebilir. Yaş değişkeni incelendiğinde farklı yaş kategorilerinde yer alan öğrenciler arasında spor turizmine yönelik tutum açısından herhangi farklılık gözlenmemiştir. Yaş değişkeninin spor turizmine yönelik tutum üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde spor turizmiyle ilişkili olarak organizasyon kalite algısı ile araştırmaya katılanların yaş değişkeni incelenmiş ve anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Silik, 2014). Turizm eğitimi ve spor bilimleri eğitimi lisans öğrencileri açısından spor turizmine yönelik tutum incelenmiş, organizasyon alt boyutunda 21-22 yaş arası öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur (Turgut, 2019). Spor turizmine yönelik tutum yaş değişkenine göre incelenmiş, iş olanağı ve ekonomik katkı boyutu haricinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (Özdemir, 2020). Başka bir araştırmada katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımları incelenmiş, katılımcıların %42,8’inin 20 ve altı yaş grubunda, %53,9’unun 21-30 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. 31 yaş ve üstü katılımcıların oranı ise %3,3’tür (Yıldırım ve Tamer, 2022).

Benzer şekilde, sınıf değişkeni irdelenmiş ve farklı sınıflarda öğrenim gören öğrenciler arasında da spor turizmine yönelik tutum açısından herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Literatür incelendiğinde öğrencilerin spor turizmine yönelik tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre incelenmiş sadece organizasyon alt boyutunda anlamlı farklılık bulunamamıştır (Özdemir, 2020). Spor turizmine yönelik tutum organizasyon, kişisel katkı ve

iş olanağı alt boyutuna göre öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni incelenmiş ve sınıflar arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Turgut, 2021).

KAYNAKLAR

- Arabacı, H. (2018). Turizm Sektörünün Ekonomik Büyüme Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 104-109.
- Demirel, O. E. (2021). Turizm Faaliyetlerinin Kent İçi Ulaşım Ağına Etkileri ve Çözüm Önerileri (Reşadiye Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Tokat.
- Erdem, B. & Girgin, G. K. (2008). Spor Turizmi. İçinde N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Ed.), *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi* (s. 385-410). Ankara: Nobel Yayın.
- Erkal, M.E., Güven, Ö. & Dursun, A. (1992). *Sosyolojik Açından Spor*. İstanbul: Der Yayınları.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update (10 ed.)* Boston: Pearson.
- Holjevac, LA. (2003). Managing the Quality of Sport Tourism products and Services-Guidelines for Croatia. *Tourism Review*, 58(2), 35-37.
- Karakoç, B. (2011). 2010 Dünya Basketbol Şampiyonası'nın Spor Turizmi ve Ekonomik Etkileri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi. Muğla.
- Kardaş, T.N. & Sadık, R. (2018). Spor Turizmine Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Spor Eğitim Dergisi*, 2(2), 29-36.
- Koç, E. (2005). New Product Development in the Turkish Tourism Market: The Case of Football Tourism, *Journal of Sport Tourism*, 10(3), 165-173.
- Kozak, N., Kozak, M.A. & Kozak, M. (2015). *Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar*. 17. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kurtzman, J. & Zauhar, J. (2003). A Wave in Time-The Sports Tourism Phenomena. *Journal of Sport & Tourism*, 8(1), 35-47.
- Olson, H. (1993). *Leisure policies in Europe*. Wallingford, GB.: CAB International.
- Özcan, Ş.S. (2021). Turizm ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Üst-Orta Gelirli Ülkeler Üzerine Paralel Veri Analizi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

- Özdemir, B.U. (2020). Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde Eğitim Gören Öğrencilerin Spor Turizmüne Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi. Elazığ.
- Öztürk, Y. & Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 183-195.
- Pashlı, M.M. & Zere, S. (2020). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin 'Kış Turizmi' Kavramına Yönelik Bilişsel Yapılarının İncelenmesi Giresun İli Örneği. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24(1), 75-88.
- Pehlivan, E. (2010). Ulaşım Faaliyetlerinin Turizm Faaliyetlerine Etkisi (İstanbul Örneği). Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Ross, S.D. (2001). Developing Sport Tourism. An E-Guide for Destination Marketers and Sports Events Planners, National Laboratory for Tourism and Ecommerce. Illinois: University of Illinois at Urbana Champaign.
- Silik, C. (2016). Organizasyon Kalite Algısı, Tatmin Düzeyi ve Tekrar Ziyaret Etme Eğilimi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: 2013 FIFA 20 Yaş Altı Dünya Kupası Örneği. International Journal of Sport Culture and Science, 2, 171-193.
- Taleghani, G.R. & Ghafary, A. (2014). Providing A Management Model for the Development of Sport Tourism, Procedia-Social and Behavioral Sciences, 120, 289-298.
- Tezcan Kardeş, N., Alptekin, M.Z. & Berkil, İ. (2021). Bireylerin Spor Turizmüne Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Egzersiz ve Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1(1), 10-22.
- Turgut, F. (2019). Turizm Eğitimi ile Spor Bilimleri Eğitimi Lisans Öğrencilerinin Spor Turizmüne Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Düzce Üniversitesi Örneği). Düzce Üniversitesi. Düzce.
- Turgut, F. (2021). Turizm İşletmeciliği Lisans Öğrencilerinin Spor Turizmüne İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. Uluslararası İşletme Bilimi ve Uygulamaları Dergisi, 1(2), 54-66.
- Yıldırım, Ü. & Tamer, E.T. (2022). Elektronik Spor Turizmi: Elektronik Spor İzleyicileri Üzerine Bir Araştırma. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 6(3), 728-743.

The Effect of Mega Sporting Events on The Host City

Ozan KARAKUŞ^{*1}, Semih YILMAZ², Damla ÖZSOY³

ABSTRACT

Purpose: This study examines the Olympic Games as mega sports events. The aim of this research is to investigate the effects of mega sports events on host countries in the light of relevant literature.

Method: This study is a systematic review. Document analysis was used as the data collection technique. The literature data of the study was obtained by searching the "Yök Thesis Databases," "Dergipark," and "ScienceDirect" search engines using four keywords: "Olympics", "Effects of the Olympics", "Olympic Games" and "Mega Sports Events." The quantitative output of the studies on the Olympics in "Dergipark," "ScienceDirect," and "Yök Thesis Database" was examined, and the outputs of the studies on the effects of the Olympics on the host country between 2012-2022 were interpreted.

Results: When the findings of the studies were evaluated, it was concluded that mega sports events have impacts on tourism, world peace, motivation, economy, politics, environmental sustainability, and heritage. Based on the findings obtained from the research, it was concluded that major sports organizations in the literature, such as the Olympics, may provide significant opportunities for the host cities.

Conclusion: The research has revealed that the Olympics leave a sustainable legacy for the host city, with impacts on politics, tourism, socio-cultural values, economics, world peace, and the sustainable development of the environment. Furthermore, the Olympics contribute to the development of sports culture, city services, environmental protection studies, and the cultural, social, and economic development of the host cities.

Keywords: Olympics, Effects of the olympics, Olympics games, Mega sports events

ÖZET

Mega Spor Etkinliklerinin Ev Sahibi Kent Üzerindeki Etkisi

Amaç: Bu çalışmada mega spor etkinlikleri olarak Olimpiyat Oyunları incelenmiştir. Bu araştırmada ilgili alan yazın ışığında Mega Spor etkinliklerinin ev sahibi ülkeler üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu çalışma sistematik bir derlemedir. Çalışmalarda bilgi toplama tekniği olarak doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmanın literatür verileri, "Yök Tez Veritabanları", "Dergipark", "ScienceDirect" arama motorları; aranarak oluşturulmuştur, "Olimpiyatlar", "Olimpiyatların Etkileri", "Olimpiyat Oyunları" ve "Mega Spor Etkinlikleri" anahtar kelimeleri olmak üzere 4 anahtar kelime ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada "Dergipark", "ScienceDirect" ve "Yök Tez Veritabanında" Olimpiyatlar konusunda yapılan çalışmaların nicelik çıktısı araştırılıp, 2012-2022 yılları arasında olimpiyatların ev sahibi ülkeye etkileri olan çalışmaların çıktıları yorumlanmıştır.

Bulgular: Çalışmaların bulguları değerlendirildiğinde mega spor etkinliklerinin; turizm, dünya barışı, motivasyon, ekonomik, politik, çevresel sürdürülebilirlik ve miras etkilerinin olduğu sonuçları elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında literatürde yer

^{1*} Corresponding Author: Marmara University, İstanbul/TURKIYE. ORCID: 0000-0001-9484-7285, ozankarakus@marun.edu.tr

² Marmara University Faculty of Sport Sciences, İstanbul/TURKIYE. ORCID: 0000-0002-8056-8194, semihyilmaz@marmara.edu.tr

³ Yalova University Faculty of Sport Sciences, Yalova/TURKIYE. ORCID: 0000-0002-1879-9370, damla.ozsoy@yalova.edu.tr

alan başlıca spor organizasyonları olan olimpiyatların ev sahibi şehirler için önemli fırsatlara sahip olabileceği sonucu elde edilmiştir.

Sonuç: Araştırma, Olimpiyatların ev sahibi şehre sürdürülebilir bir miras bıraktığını, politika, turizm, sosyo-kültürel değerler, ekonomi, dünya barışı ve çevrenin sürdürülebilir kalkınması üzerindeki etkilerinin belirtilerini ortaya koymuştur. Ayrıca, Olimpiyatlar, spor kültürünün, şehir hizmetlerinin, çevre koruma çalışmalarının ve ev sahibi şehirlerin kültürel, sosyal ve ekonomik gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Olimpiyatlar, Olimpiyatların etkileri, Olimpiyat oyunları, Mega spor etkinlikleri

INTRODUCTION

Events such as the Summer and Winter Olympics and the World Football Championships can be considered as major sporting events. According to Kenneth Roberts (2004), the factor that makes these sports events 'great' is that they are not continuous, they are extraordinary, and they have international qualities. Roberts refers to these sports events as 'massive' because they have the ability to send promotional messages to billions of people through television and other telecommunication means, and they attract an increasingly international audience.

The Olympics have an important place among major sporting events. The Olympics are "the most important contemporary social movement and the most prestigious event in the world" (Simson and Jennings, 1992).

According to Horne and Manzenreiter (2006); huge sporting events have two main features: firstly, to believe in the value results they evaluate for the country, region or city where they are held, and secondly, they can attract media to a large extent.

The biggest sports organizations organized in the world are the "Olympic Games" with the number of participating countries and athletes. During the Olympic games, athletes from many countries compete with each other in the sports branches predetermined by the IOC (International Olympic Committee). The modern Olympic Games, held every four years, have a goal of uniting societies from around the world through sports competitions. They aim to promote the love and development of sports globally, train athletes, and develop the physical and moral qualities that underpin sports, including the Fair Play Spirit. Additionally, they aim to bring people together and help solve problems, ultimately working towards establishing a more peaceful world through the power of conflict resolution (Şentürk, 2018). The Olympic Games have meanings far beyond a sporting event for the host cities. The Olympics, which are seen as an economic, social and environmental opportunity for the candidate city, region and country, also have the potential to affect urban development in the long run (Batuhan,

2022). Large international organizations (Olympic Games, World Cup, EXPO etc.) can be defined as major phenomena on an international scale that offer much more than an event (Andranovich et al., 2001; Short, 2004; Karahan vd., 2021). Internationally qualified large organizations also provide the opportunity for candidate cities aiming to become world cities to showcase their capabilities (Short, 2004).

METHOD

Procedure

This study is a systematic review, and it was evaluated with a holistic approach according to certain criteria by looking at the type of studies (quantitative and qualitative) that are desired to be examined on a certain subject, and document analysis was used as a data collection method in the study.

Data Collection

This study is a systematic review. Document analysis was used as a data collection technique. The literature data of the study was obtained by searching the "Yök Thesis Databases", "Dergipark", and "ScienceDirect" search engines using four keywords: "Olympics", "Olympic Games", "Effects of the Olympics", and "Mega Sports Events". The quantitative output of the studies on the Olympics in "Dergipark", "ScienceDirect" and "Yök Thesis Database" were examined, and the outputs of the studies on the effects of the Olympics on the host country between 2012-2022 were interpreted.

RESULTS

Table 1. Articles about the Olympics published in Scencedirect and Distribution of the number of research articles by Years

Year	Number
1999-2004	1421
2005-2010	2640
2011-2016	4769
2017-2022	6706

The table represents the distribution of research articles published in Scencedirect about the Olympics. According to the observed data, the number of research articles on the Olympics has increased over time. While 1421 articles were published in the period of 1999-2004, this number rose to 2640 in the period of 2005-2010, 4769 in the period of 2011-2016,

and 6706 in the period of 2017-2022. These findings indicate a growing interest within the academic community in studying various aspects of the Olympics.

Table 2. Articles about the Olympics published in Dergipark and Distribution of the number of research articles by Years

Publication Date Range	Number
After 2015 (last 10 years)	26
After 2020 (last 5 years)	12

In the national and international literature, it has been seen that the subject of the Olympics was researched and important until 10 years ago.

Table 3. Number of Thesis by Year

Year	The Number of Thesis
1986-1992	8
1993-1998	15
1999-2004	25
2005-2010	44
2011-2016	71
2017-2022	137

It is seen that the importance of the Olympics, which is a major international sports event, has increased in the thesis projects carried out in Turkey.

According to the results of the Yöktez search, it is seen that the studies on the Olympics have increased over the years. In addition, the large number of studies in the years 2017-2022 emphasizes the increase in the importance of the Olympic games.

Table 4. The Impact Of The Olympics as a Mega Sporting Event On The Host City

Autor	Results
Fourie & Santana-Gallego (2022)	The Olympics provide prestige to the host country as well as economic benefits, especially tourism. (Tourism)
Çelik (2021)	The theme of National and Spiritual Emotions was emphasized by affecting the success motivation of the athletes and increasing the success. (Motivation for Athletes)
Ölmez (2020)	The contribution of the Olympics to international peace. (Peace)
Çolakoğlu Ç & Peçenek (2020)	It is possible to say that the economic and social development indices and the Olympic economy created a direct economic output. (Economic Effects)
Uçar (2020)	According to the results, despite all the efforts made by the International Olympic Committee over the years, politics plays an important role in the Olympic Games and is reflected to these masses by the media. The Olympics has become a new platform for politics and soft power. (Political Influence)
Şentürk (2018)	A unique promotion opportunity arises for the country that

	organizes the Olympiad. (Introducing the country)
Arslan (2016)	Today, sports are seen as the most important tool for “World Peace”. Sports competitions between people of different origins have great potential as a means of peace (World Peace)
Ak (2012)	The Olympics are short-term and temporary, but the legacy of the Olympics to the city will affect the future of the city, and this is one of the biggest attractions of the Olympics. If a city can evaluate the Olympics as a good opportunity, it can provide many gains, especially economic ones. (Heritage Effect on the City)
Güngör (2017)	The Olympics is one of the best opportunities for a country to draw attention in the political, cultural and sporting fields. (Socio-Cultural Effects).
Güzel, Çoknaz, Noordegraaf (2009).	The "Olympic Games" showed the importance it attaches to the environment when the International Olympic Committee (IOC) established the Sports and Environment Commission in 1995. (Environment of Sustainable Development Factor).
OECD (2017); OECD (2021).	Effect on the development of cities

Based on the research findings, hosting the Olympic Games can create sustainable legacies for the host city, including political impact, tourism impact, socio-cultural impact, economic impact, impact on world peace, and impact on sustainable environmental development. The Olympics have been found to contribute to the development of sports culture, improvement of city services, increase in environmental protection efforts, and cultural, social, and economic development of host cities. Overall, the literature suggests that hosting the Olympics can have positive effects on world peace, heritage, socio-cultural factors, environment, and tourism.

The Olympics also have a major economic impact on the host city and country, providing jobs and boosting the local economy. This is especially true for the Paralympic Games, which have become more popular over the years and have opened up opportunities for disabled athletes to compete on the international stage. The Olympics can have a positive economic, social, and cultural impact on the host country. Economically, the Olympics can create an influx of tourist spending, increased investment, and job opportunities, among other benefits. Socially, the Olympics can help to bring the citizens of the host country together, foster a sense of pride and national unity, and create opportunities for the host country to showcase its culture to the world. Culturally, the Olympics can provide a platform to promote the host country’s culture, as well as to highlight its accomplishments in sports, art, and music.

DISCUSSION and CONCLISION

The Olympic games are the largest sports organization in the world, held every four years. The functions of the Olympics such as ensuring the development of sports and athletes in the world, bringing together people from different nations around the games, establishing world brotherhood and bringing peace to the world are important. These are also the ideals of the Olympic games. When the Olympic spirit is well understood, it is seen that it serves to establish brotherhood and peace among the people of the world. Through the Olympic Games, relations are established between the states of the world. This mediation of the Olympics is very important. On the other hand, the Olympics play an important role in the definition of nation states. With these examples, the relationship between sports and international relations is revealed and comprehended. The Olympic Games, which are held every four years in the world, have a positive effect on international relations in general (Şentürk, 2018).

The Olympics hold great importance in promoting cities and contributing to the development of their countries around the world. Perhaps the importance of London and its value was known by everyone, but South Africa, which hosted the 2014 World Cup, perception has changed in a positive way. South Korea, which was not well known in the 1980s, opened to the world after attracting foreign investors. The whole world learning about Aboriginal culture in Australia in 2000 got the opportunity. Hosting major events like the Olympics or the World Cup means that a country is under the global spotlight, which can lead to new opportunities for international business and foreign investment. It can also positively shape the country's identity and how it is perceived by others. In addition, hosting such events can help showcase efforts to tackle issues such as crime, poverty, urbanization, and environmental protection, which can have positive impacts on visitors and residents alike. Moreover, these events can raise awareness about environmental and sustainability issues, potentially influencing people's thoughts and behaviors (Özsoy and Senneroğlu, 2016). The best example of hosting a major sports event is the 1992 Olympics in the city of Barcelona. Today, Barcelona is one of the most popular cities in the world (according to the International Olympic Committee-IOC), ranked as the 11th most popular city in the world and the 5th most popular city in Europe. It all started with the hosting of the Summer Olympics in 1992. The industrial facilities and warehouses on the seaside were demolished, and a 3 km long beach and a large marina were built, changing the perception of Barcelona for tourists. Barcelona is not only a model for hosting large sporting events but also a good example for the

development of sports, job creation, infrastructure and facilities. What happened in Barcelona has inspired the owners of future host cities (IOC, 2012).

There are many reasons not to be a candidate for large organizations; high costs, bad economy and being in debt, priority should be given to other projects etc. However, if successful results in the competitions are added to the sports organization, a great excitement and happiness covers not only one or a few cities, but the whole country. People, whether they are sports fans or not, watch the competitions, and if the organization is successful, they feel national pride and take pride in their country (Özsoy and Senneroğlu, 2016).

There has been an increase in academic publications about the Olympics over the years. This is largely due to the Olympics' increasing importance and popularity in recent years. Scholars have become increasingly interested in researching and analyzing the impact of the Olympics on society, as well as the economic, social, political, and cultural implications of the event.

When the effects of mega sports organizations were examined in general terms, the following results were obtained:

- **Positive Economic Impact:** Hosting the Olympics often brings a positive economic impact to the host city and country. This includes increased tourism, infrastructure, and job opportunities.

- **Boost in National Pride:** Hosting the Olympics is an opportunity for a country to showcase its culture and talents. This can help to boost national pride and patriotism amongst citizens.

- **Improved Health and Fitness:** The Olympic Games can help to inspire people to become more active and improve their health and fitness.

- **Improved Performance:** The Olympic Games can help to improve the performance of athletes, as they are given the opportunity to compete against the best in the world and learn from their opponents.

- **International Relations:** The Olympics can also help to improve international relations by bringing together athletes from around the world in a spirit of competition and camaraderie.

The Olympic Games are a global event that brings people from all over the world together to celebrate the power of sport and the human spirit. It is an important event for

countries to come together to share culture and values, as well as to compete. The Olympic Games are also an opportunity to promote peace and understanding between nations. The Games provide a platform to showcase the best athletes from around the world, while also providing a sense of pride and national identity to those who participate. Additionally, the Olympics provide a platform for athletes to reach their full potential and push their limits, while also inspiring others to strive for excellence.

REFERENCES

- Ak, D. (2012). Türkiye'de Olimpiyatların Kentsel Dönüşüme Etkileri, Doktora Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Andranovich G, Burbank M. J, Heying C. H. (2001). Olympic Cities: Lessons Learned from Mega-Event.Politics. *Journal of Urban Affairs*, 23 (2), 113-131.
- Arslan, C. (2016). Ahmet Yesevi Felsefesi Açısından Dünya'da Spor ve Barış. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4 (Özel Sayı 1), 68-78.
- Batuhan, T. (2022). 2026 Kış Olimpiyat Oyunları Ev Sahipliği Aday Şehirlerinin Karşılaştırmalı Analizi ve Erzurum İçin Öneriler. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12 (1), 78-92.
- Çolakoğlu T, Peçenek, A. C. (2020). Olimpiyat Oyunlarının Ülke Ekonomilerine Etkileri ve Ekonomik Olarak Karşılaştırılması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25 (1), 1-11.
- Çelik, T. (2021). Olimpiyat Madalyası Kazanan Türk Sporcuların Başarı Hikâyeleri. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Fourie J and Santana-Gallego M. (2022). Mega-Sport Events and Inbound Tourism: New Data, Methods and Evidence. *Tourism Management Perspectives*, 43, 101002.
- Güzel P, Çoknaz, D, Noordegraaf M. A. (2009). Sürdürülebilir Kalkınmanın Çevre Boyutunda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Uygulamaları ve Olimpiyat Organizasyonları Kapsamında İncelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 20 (2), 24-34.
- Güngör, B. (2017). Berlin Olimpiyatları Ekseninde Basında Türk Sporunu (1936-1938), Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Horne J. and Manzenreiter W. (2006). An Introduction to The Sociology of Sports Mega-Events. *The Editorial Board of the Sociological Review*, 54 (2), 1- 24.

- Ölmez, H. (2020). Soğuk Savaş döneminde Olimpiyat Oyunları Üzerinden ABD ve SSCB'nin Siyasal Propaganda Faaliyetleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- IOC (International Olympic Committee). (2012). Barcelona “Totally Transformed” by Hosting 1992 Olympic Games.
- Karahan F, Özgeriş M, Demircan N, Sezen I. ve Karahan A. (2021). Türkiye'nin Dünya Fuarı Deneyimi:Expo 2016 Antalya Üzerine Bir İnceleme. Journal of Humanities and Tourism Research, 11 (2): 304-319.
- Kenneth, R. (2004). The Leisure Industries, London: Palgrave Macmillian.
- OECD. (2017). Major Events as Catalysts for Tourism. OECD Tourism Papers. 2017/02. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2021). Recommendation of the Council on Global Events and Local Development.OECD/LEGAL/0444. Paris: OECD Publishing.
- Özsoy A. ve Sennaroğlu B. (2016). Büyük Spor Organizasyonlarına Evsahipliği Yapmanın Avantajları ve Dezavantajları. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 11-22.
- Short, J. R. (2004). Global Metropolitan: Globalizing Cities in a Capitalist World. Routledge.
- Şentürk, F. (2018). Uluslararası İlişkilerde Sporun Etkisi 1936 Berlin Olimpiyatları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi.
- Uçar, E. Ç. (2020). Olympics and Political Impact: Case of Sochi 2014 (Master's Thesis, Middle East Technical University).